

Yıl: 15 Sayı: 54 2005/2

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından üç ayda bir yayınlanır.

Yerel Süreli Yayın

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyelerine ücretsiz gönderilir.

Yayınlayan:

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;

Yayın Komitesi

Sahibi: Tamer Başbuğ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Nilüfer Çınarlı

Yayın Sekreteri:

Işık Yılmaz

Grafik Tasarım:

Ömer Can Bozkurt

Yayın Komitesi:

M. Burak Altınışık

T. Didem Akyol Altun

Tamer Başbuğ

Nilüfer Çınarlı

Şeniz Ergeçgil Çıkış

Ebru Türkdamar Diktaş

Erdal Onur Diktaş

Özgür Dinçer

Galip Ergeneci

Zehra Akdemir Ersoy

Hikmet Gökmen

Eser Gültekin

Fatma Gündoğan

Güngör Kaftancı

Emel Kayın

Nezihat Köşklük

Sevgi Molva

Gürhan Tümer

İnci Uzun

Işık Yılmaz

(Soyadına göre alfabetik)

Yayın Yeri:

1456 Sokak No: 8/10 Alsancak -İZMİR

Tel : (232) 421 89 95 - 422 26 61

Faks : (232) 463 52 12

e-posta : egemim@izmimod.org.tr

web : www.izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği : (236) 414 86 50

Aydın Temsilciliği : (256) 213 45 33

Bodrum Temsilciliği : (252) 316 02 85

Datça Temsilciliği : (252) 712 29 99

Didim Temsilciliği : (256) 811 25 29

Fethiye Temsilciliği : (252) 612 23 71

Kuşadası Temsilciliği : (256) 612 00 91

Manisa Temsilciliği : (236) 232 68 07

Marmaris Temsilciliği : (252) 412 11 05

Milas Temsilciliği : (252) 512 22 87

Muğla Temsilciliği : (252) 214 03 08

Nazilli Temsilciliği : (256) 312 84 83

Ortaca Temsilciliği : (252) 282 65 11

Ödemiş Temsilciliği : (232) 545 73 73

Salihli Temsilciliği : (236) 715 08 23

Turgutlu Temsilciliği : (236) 313 57 78

Uşak Temsilciliği : (276) 212 29 57

Alaşehir Oda Temsilcisi : (236) 654 50 18

Aliğa Oda Temsilcisi : (232) 617 11 62

Bergama Oda Temsilcisi : (232) 631 38 60

Dikili Oda Temsilcisi : (232) 671 81 06

Selçuk Oda Temsilcisi : (232) 892 67 17

Tire Oda Temsilcisi : (232) 511 17 66

Torbalı Oda Temsilcisi : (232) 856 61 96

Yayın Koordinatörü:

Sedat Acar

Teknik Hizmetler, Reklam Pazarlama ve Basım Dağıtım:

Yapı-Endüstri Merkezi

Cumhuriyet Cad. 329

Harbiye 34367 İstanbul

Tel : (212) 230 29 19

Faks : (212) 248 48 14

e-post : yayinpazarlama@yem.net

web : www.yem.net

Baskı:

Doruk Grafik San. ve Tic. Ltd. Şti.

100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi,

5. Cadde No: 44 Bağcılar - İstanbul

Tel : (212) 629 01 26

Faks : (212) 629 26 46

e-posta : dorukgrafik@tnn.net

Baskı Tarihi: 15 Haziran 2005

Yayın Koşulları

• Gönderilecek yazılar 1600 kelimeli geçmemeli, Türkçe ve İngilizce özet içermelidir. • Görsel malzeme, teknik işlemlere uygun orijinal fotoğraf, dia olabilir (Dijital ortamda iletiliyor ise min. 20 cm. eninde, gerçek 300 dpi çözünürlükte olmalıdır). Çizimler, küçüldüklerinde okunabilir olmalıdır. • Yazıların her türlü sorumluluğu yazarına aittir. • Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur. • Yayın Komitesi'nin kararı yazara yazılı olarak iletilir.

İÇİNDEKİLER

Başyazı			2
Haberler			3
Hukuk	Güney Dinç	Yabancılarla Taşınmaz Satışı ve İmar Planları	6
Sürekli Mesleki Gelişim	H. Murat Günaydın	Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM) Sistemi ve Yöntem Üzerine	8
Söyleşi	Yüksel Pöğün Zander	Zvi Hecker ile Mimarlık Üzerine...	10
Bilişim Teknolojileri	Serdar Kale M. Emre İlal Tülay Çivici	Bilişim Teknolojilerinin Mimarlık Meslek Pratiğinde Kullanımı	15
Yapı Teknolojisi	Selin Zağpus	Geleceğin Yapıları Akıllı Binalar	20
Kuram	Özgür Dinçer	Mekansal Hemyüzey Birleşim ve Entegrasyon Kavramları ve Mimari Mekan Organizasyon Süreci	24
Yapı Değerlendirme	Zehra A. Ersoy M. Burak Altınışık	İki "Özel" İlköğretim Yapısı • SEV İlköğretim Okulu • Işıkkent Eğitim Yerleşkesi	28
		SEV İlköğretim Okulu	36
		Işıkkent Eğitim Kampusu	40
Mimarlık Eğitimi	Nezihat Köşklük İnci Uzun T. Didem A. Akyol	DEÜ Mimarlık Fakültesi Haftası 2004	44
Yayın Tanıtım			48

Şube'den

3-7 Temmuz tarihlerinde İstanbul binlerce mimara evsahipliği yapacak. XII. UIA Kongresi "kentler: mimarlıkLARın pazar-yeri" temasıyla İstanbul'da binlerce mimarın katılımıyla gerçekleşmeye hazır. Ülkenin dikkati bir hafta boyunca mimarlığa ve kentlere çevrilecek. Mimarlık ve kentler hakkında yaklaşık 100 sergi kentli tarafından izlenebilecek, dünya mimarlık gündemindeki 29 mimar ana konuşmacı olarak kongreye katılacak.

Ülkemizde yapılması mimarlık ortamı adına büyük bir şans olan kongrede İzmir mimarlığını ortama sunmak için pek çok hazırlık yaptık. "İzmir Mimarlığı Sergisi" ile "Kent ve Mimarlık - İzmir Sergisi" ile kentimizin mimarlık birikimini, potansiyelini izlenime sunacağız. Türkçe ve İngilizce olarak hazırladığımız "Kent Mimarlık Rehberi" kent içindeki yaklaşık 170 yapıyı açıklama metinleri, fotoğraf ve planlarla tanıtmamızı sağlıyor. Tarihi ve çağdaş yapılar ile sivil mimari örnekler de yer alıyor rehberde. Türkiye'de bir ilk olan "İzmir Mimarlık Haritası" aynı zamanda cd-rom olarak da hazırlanıp katılımcılara ücretsiz olarak dağıtılacak şekilde çoğaltıldı. Şubemizin çalışmaları da hazırlanan posterlerle aktarılacak.

Mimarlığın toplum gündeminde yer alması, kent mimarlık ilişkisini vurgulaması açısından önemli toplantılara evsahipliği yapacak olan kongrede binlerce mimarın sorunlarını konuşup, tartışmaları, ünlü mimarları dinlemeleri, onların deneyim ve düşüncelerini paylaşmaları mimarlar ve mimarlık öğrencileri için çok önemli olacak kuşkusuz.

Söyleşiler, posterler, tartışmalar, sunuşlar önemli birikim yaratacaktır. Üyelerimizi bu önemli etkinliğe katılıma davet ediyoruz.

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ YÖNETİM KURULU

Ege Mimarlık'tan

Merhaba,

Ege Mimarlık'ın 54. sayısı mimarlığın geniş perspektifini barındıran bir konu çeşitliliğini yansıtıyor.

"Hukuk" bölümünde Avukat Güney Dinç, son günlerde kamuoyunun gündemini oluşturan yabancılara taşınmaz satışına ilişkin yasal düzenlemelere farklı bir bakış açısı getirerek, bu düzenlemelerin imar mevzuatı ile ilişkilerini irdeliyor.

Mimarlar Odası gündeminde önümüzdeki dönemde yoğun olarak yer alacak "Sürekli Mesleki Gelişim" konusunda Şubemizde gerçekleştirilen bir atölye çalışmasının sonuçlarını H. Murat Günaydın aktarıyor.

Şubemizin davetlisi olarak Mart 2005'te İzmir'de "Son Çalışmalarım" başlıklı bir konferans gerçekleştiren Zvi Hecker ile özel bir röportajı, mimarın Berlin'deki bürosunda Yüksel Pöğün Zander gerçekleştirdi.

İzmir'de son yıllarda gerçekleştirilen "İki 'Özel' İlköğretim Yapısı'nı, SEV İlköğretim Okulu ile Işıkkent Eğitim Yerleşkesi'ni Zehra A. Ersoy ve M. Burak Altınışık'ın değerlendirme metinleri ve proje müellifi mimarların tanıtım metinleri ile "Yapı Değerlendirme" sayfalarında bulabilirsiniz.

Ayrıca, Serdar Kale, M. Emre İlal ve Tülay Çivici'nin "Bilişim Teknolojilerinin Mimarlık Meslek Pratiğinde Kullanımı", Selin Zağpus'un "Geleceğin Yapıları; Akıllı Binalar", Özgür Dinçer'in "Mekansal Hemyüzey Birleşim ve Entegrasyon Kavramları ve Mimari Mekan Organizasyon Süreci" ile Nezihat Köşklük, İnci Uzun ve T. Didem A. Akyol'un yayına hazırladığı "DEÜ Mimarlık Fakültesi Haftası - 2004" başlıklı yazıları ilginizi çekecektir umarız.

İyi okumalar...

YAYIN KOMİTESİ

UIA 2005 İstanbul XXII. Dünya Mimarlık Kongresi'ne Katılıyoruz

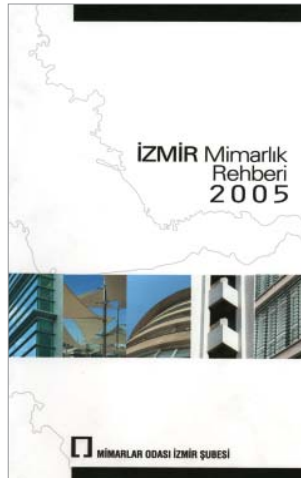
Şubemiz, UIA 2005 İstanbul Dünya Mimarlık Kongresi'ne yoğun bir hazırlık ile katılıyor.

İzmir mimarlığını dünyadaki en önemli mimarlık platformu olan "Dünya Mimarlık Kongresi" sırasında uluslararası düzeyde tanıtmak amacıyla "İzmir Mimarlık Rehberi", "İzmir Mimarlığı Sergisi", "Kent ve Mimarlık - İzmir Sergisi" ile sergi broşürleri, "İzmir Mimarlık Haritası" ve haritanın interaktif CD-ROM'u ile "Ege Mimarlık Dergisi Özel Sayısı" İngilizce olarak hazırlandı. Ayrıca Şube çalışmalarımızın aktarıldığı afişler ve özel bir broşür Mimarlar Odası standında katılımcıların ilgisine sunulacak.

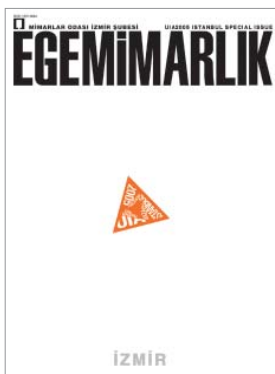
İzmir Mimarlık Rehberi

İzmir'in M.Ö. 4.yy.dan günümüze kadar kentsel tarihini, bu tarihin dönemlerine tanıklık etmiş yapılar yoluyla aktarmayı hedefleyen İzmir Mimarlık Rehberi, kentin sahip olduğu 5000 yıllık mimari ve kültürel mirası yansıtan ve günümüze ulaşabilmiş yapı ve yerleşmelere ait fotoğraf, çizim ve bilgileri içeriyor.

Rehber, mimari çizimlerin yanı sıra yapıların mimarları, kentteki konumları, yapım yılları gibi künye bilgilerini, Türkiye Mimarlığı içindeki önemlerine dair konunun uzmanlarınca yazılmış açıklama/yorumları barındırmakta, İzmir Mimarlığı'nın modern niteliğini ve değişim süreçlerini aktarmayı hedefliyor.

"Ege Mimarlık" Dergisi Özel Sayısı

1991 yılında yayımlanmaya başlanan, bu sayı ile 54. sayısına ulaşan "Ege Mimarlık" Dergisi'nin basılmış sayılarından seçilen İzmir'in tarihsel kimliğine odaklanan makalelerden ve son yıllarda gerçekleşmiş güncel yapı/projelerden oluşan özel sayı, UIA Genel Kurul delegasyonuna dağıtılmak üzere yayına hazırlandı.

"İzmir Mimarlığı" Sergisi

İzmir, 1922 Yangını ile büyük hasar görmüş bir kent olarak, 20. yy.'ın ilk çeyreğinden itibaren hızlı imar ve mimarlık etkinliklerine sahne olmuştur. Bu sergi, Türkiye gibi geç modernleşen bir ülkede, bir periferi kenti olan İzmir'deki mimarlık pratiğinin, mevcut konvansiyonlar ile ithal vizyonları biraraya getirebilme yeteneğine dikkat çekmektedir. Bu modern karaktere sahip özgün ve farklı örnekler "Öteki Modernler" kategorisi bağlamında sergilenecek.

"Kent ve Mimarlık-İzmir" Sergisi

Ege Denizi'ndeki korunaklı körfez yerleşimlerinden biri olan İzmir, yaklaşık 5000 yıllık liman kenti kimliğini ve sahip olduğu kozmopolit karakterini günümüze kadar sürdürmüştür. Diğer liman kentlerinden farklı olarak, üç kez merkezini kaydıran kent, sahip olduğu çok etnili ve kültürlü yapısını mimarlık ürünlerine de yansıtmıştır. Bu sergi, günümüzde fragmanlar halinde, yan yana duran çok katmanlı kentsel örüntülerin bu hikayelerini, mimarlık ürünleri üzerinden aktarmayı hedefliyor.

İzmir Mimarlık Haritası ve CD-ROM'u

İzmir kent merkezinde yer alan 89 yapı ve yerleşmenin konumlarını, mimarları ve yapım yıllarına dair künye bilgilerini ile İzmir'in kentsel gelişim tarihini içeren harita basılı olarak ve interaktif CD-ROM olarak kongre katılımcılarına sunulacak.

Dünya Mimarları İstanbul'da Buluşuyor

1948 yılından bugüne her 3 yılda bir Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından düzenlenen Dünya Mimarlık Kongreleri, mimarlık, kent ve yapıyı çevreye ilişkin güncel konuların ele alındığı en etkin ve yüksek katılımlı mimarlık platformu olarak dünya gündeminde önemli yer tutmaktadır. Kongre, yüze yakın ülkede toplam bir milyondan fazla mimarı temsil eden, tüm dünyadan mimarlık meslek örgütleri arasında etkileşim ve işbirliği organizasyonu sağlayan UIA'nın Genel Kurulu ile paralel olarak gerçekleşecektir.

Bilindiği gibi 1999 yılında Pekin'de gerçekleşen Dünya Mimarlık Kongresi'nde aday kentler arasında yapılan seçim sonucunda XXII. kongrenin evsahipliğini İstanbul ile aday olan Mimarlar Odası üstlenmişti.

Tema: "kentler: mimarlıkLARın pazaryeri"

UIA 2005 İstanbul Kongresi, mimarlığın küresel gündemini "kentler: mimarlıkLARın pazaryeri" teması altında tartışmak için toplanacak. Tema, meslek için son derece doğal ama bir o kadar da çelişkili ve gerilimli bir kavramı temel almakta. Bir metafor olarak "pazaryeri" hem olumlu hem de olumsuz çağrışımlar içerir. Olumlu yönleri çoğulculuk, çeşitlilik içinde birlik, eşit koşullarda yarışma, dayanışma içinde rekabet ve şenlikli bir ortamı akla getirir. Olumsuz yanı ise, aynı zamanda "pazarlama"yı da içermesi nedeniyle, bezirganlığı, metalaşmayı, vahşi tüketimi ve karmaşayı işaret edebilmesidir.

UIA 2005 Altın Madalyası Tadao Ando'nun

Uluslararası Mimarlar Birliği'nin bu prestijli ödülü yaşıyan bir mimara, mimarın kariyeri boyunca mimarlığın insanlık, toplum ve sanat içinde tanıtılması ile ilgili yaptıklarının ışığında veriliyor.

İlk olarak 1984 yılında verilen ödülün önceki sahipleri, Hassan Fathy (1984), Reima Pietila, Charles Correa, Fumihiko Maki, Rafael Moneo, Ricardo Legorreta Vilchis, Renzo Piano (2002) idi.

Ayrıca UIA'nın 2005 yılı Auguste Perret Ödülü, Sir Patrick Abercrombie Ödülü, Jean Tschumi Ödülü ve Sir Robert Matthew Ödülü de açıklandı.

Ödül töreni, 22. UIA Kongresi sırasında 6 Temmuz 2005'te İstanbul'da gerçekleşecek.

Kongre Etkinlikleri

XXII. Dünya Mimarlık Kongresi, "kentler: mimarlıkLARın pazaryeri" olarak belirlenen ana temasına da uygun olarak etkinliklerin tasarlanması, mekanlarının belirlenmesi tercihleri ile kent ile bütünleşen bir programa sahip.

Etkinlikler, ana etkinlik mekanları olan Kongre Vadisi, İTÜ Taşkışla, Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı, Cemal Resit Rey Konser Salonu, Hilton Kongre ve Kültür Merkezi'nin yanı sıra İstiklal Caddesi, Ortaköy, Kadıköy... gibi kentin farklı mekanlarında düzenlenecek.

• Sergiler • Sunuşlar • Atölyeler • Mimarlık Fuarı • Kent Turları • Forumlar • Film Gösterimleri • Konserler...

ile kongre mimarlığı Türkiye ve dünya gündemine taşıyacak.

Kongre programı hakkında detaylı bilgi için: www.uia2005istanbul.org

Ana Konuşmacılar

Kongre, ana konuşmacılarıyla da ilgi topluyor. Ana konuşmacılar, son yılların dünya gündemindeki önemli mimarlardan oluşuyor. Ayrıca İstanbul kongresi, aşağıda isimleri yer alan 29 ana konuşmacısıyla şimdiye kadar düzenlenen kongreler içindeki en yüksek sayıya ulaşılmış durumda.

Tadao Ando, Japonya
Shigeru Ban, Japonya
Cengiz Bektaş, Türkiye
Mario Botta, İsviçre
Denise Scott Brown, ABD
Francesco Dal Co, İtalya
Charles Correa, Hindistan
Odile Decq, France
Peter Eisenman, ABD
Massimiliano Fuksas, İtalya

Zaha Hadid, İngiltere
Zvi Hecker, İsrail
Hans Hollein, Avusturya
Sumet Jumsai, Tayland
Rem Koolhaas, Hollanda
Kengo Kuma, Japonya
Abdelaziz Lazrak, Fas
Ross Lovegrove, İngiltere
Greg Lynn, İngiltere
Glenn Murcutt, Avustralya

Dominique Perrault, Fransa
Mikhail Piotrovsky, Rusya
Paolo Portoghesi, İtalya
Joseph Rykwert, ABD
Moshe Safdie, ABD ve İsrail
Michael Sorkin, ABD
Alexandros N. Tombazis, Yunanistan
Robert Venturi, ABD
Ken Yeang, Malezya
[Soyadına göre alfabetik.]

17. Yapı ve Yaşam Kongresi Bursa'da Gerçekleşti

Mimarlar Odası Bursa Şubesi'nin düzenlediği Yapı ve Yaşam 2005 Kongresi "...VE MİMARLIK" temasıyla 19-21 Mayıs 2005 günlerinde Bursa'da gerçekleşti.

Kongrede, mimarlık mesleğinin uygulanmasını doğrudan ilgilendiren yakın meslek ve uzmanlık alanlarının "Türkiye'de mimarlığın neresinde?" oldukları konusunu tartışmaya açmayı amaçlayan tema kapsamında, mimarlığın şehir planlama, kentsel tasarım, peyzaj tasarımı, koruma ve iç mekan tasarımının yanı sıra, yapı üretimi alanındaki mühendislik dallarıyla ilişkileri ele alındı.

Yapılı çevrenin üretiminde görev alan yakın disiplinlerin mimarlıkla ilişkileri ile çelişkilerini farklı alanlardan gelen meslek insanlarının katılımı ile irdeleyen kongre yoğun ilgi gördü.

17. Yapı ve Yaşam Kongresi

Sonuç Bildirgesi

Mimarlar Odası Bursa Şubesi'nce onyedincisi düzenlenen Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi 19-21 Mayıs tarihleri arasında Bursa'da toplanarak çalışmalarını tamamlamıştır. Kongre, yapılı çevrenin gerçekleşmesinde rol alan, mimarlığın yakın işbirliği içinde olduğu meslek ve uzmanlık alanlarının mimarlıkla ilişkileri ve çelişkilerini irdelemek üzere; iç mekan tasarımı, koruma, peyzaj tasarımı, şehircilik ve mühendislik ana başlıkları altında konuyu tartışmaya açmıştır. Üç gün süren oturum ve forumlarda, bu beş alanın birikimleri ve sorunları, mesleki yetki alanlarının tanımlanması ile eğitim süreçlerinin düzenlenmesi açısından ele alınmıştır.

İrdelemeler sonunda; iç mimarlığın dekorasyon, korumanın eskieserleştirme, peyzaj mimarlığının bitkilendirme, şehirciliğin de yalnızca planlama etkinliği olmadıkları vurgulanarak, bu disiplinlerin mimarlıktan ayrı algılanamayacağı ve gerçekleştirilemeyeceği; mühendisliğin ise yapı üretimiyle ilgili olan dallarıyla iletişimin güçlenmesi gereği üzerinde durulmuştur.

Tartışılan konuların önemi ve acil önceliği şu üç nedene dayanmaktadır:

- Yapılı çevrenin üretim ve denetimini ilgilendiren (birisi sonuçlanmış diğerleri hazırlık aşamasındaki) yeni yasalar ile, mimari tasarım ve uygulama alanlarının sınırları yeniden belirlenerek, mesleki sorumluluk alanı daraltılmaktadır.

- Avrupa Birliği'ne uyum kapsamındaki birikim ise tam tersine, mimarlığı genişletilmiş bir kültür ve meslek alanı olarak tarifle-mekte; hukuk ve tıp gibi mimarlık mesleğinin de toplumsal sorumluluğu dikkate alınarak, mimarlık eğitiminin yeniden düzenlenmesi beklenmektedir.

- Mimarlar Odası yönetimi ile TMMOB arasında, mesleki yetki alanları konusundaki anlaşmazlık ve atışmalar, mesleki gündemi verimsiz bir yöne taşımaktadır. Kongre'nin onaylamadığı bu talihsiz gerilimin, mimari tasarım alanlarına müdahale eden TMMOB kararlarıyla birlikte en kısa sürede kaldırılarak, öncelikli sorunlara eğilimesi gerekmektedir.

Kongre, kamuoyuna hatırlatmak ister:

- Çağdaşlığın gereği olan rasyonel iş bölümü ve uzmanlaşmaya, mimarlar hiçbir zaman karşı olmamış; Kongre'ye konu olan beş alanın kendi içinde gelişmesi ve örgütlenmesinde, Mimarlar Odası hep öncü olmuş; 50 yıllık tarihinde konuya hiçbir zaman "iş paylaşımı" yönünden yaklaşmamıştır.

- Ancak; yapılı çevrenin üretimi bütüncül ve tasarım odaklı bir eylemdir. Uygarlığın somut göstergesi olan mimarlık, kültürel bir üretim alanı oluşturması ve tasarım sürecinin başında ve başlangıcında olması nedeniyle, bu eylem sürecinin birleştiricisi konumundadır. Mimarlık, fiziki çevrenin oluşumuna katılan tasarım, planlama ve mühendislik disiplinlerinin evrensel altyapısını ve doğurgan odağını oluşturur.

Kongre'nin bu doğrultuda netleştirebildiği görüşler şöyledir:

- Yapılı çevrenin sağlıklı ve nitelikli üretimi için, disiplinlerarası işbirliğine dayalı "yaratıcı ekip" çalışması zorunludur. Doğallıkla, mesleki örgütlenme biçimlerinin de bu yaklaşım ışığında yeniden ele alınması gerekecektir.

- Yapılı çevrenin üretimine odaklanmış yakın disiplinlerin birbirlerini anlayarak, anlaşarak ve uzlaşarak oluşturacakları ortak aklın, hukuk temelinde de yapılanabilmesi gerekir.

- Mühendislik, planlama ve tasarım disiplinlerine dayalı uzmanlık ayrımları "yetki" ve "yetkinlik" temelinde tartışılmalı; bütünün denetiminde, yapılı çevreyi mimarlık kültürü içinden değerlendirebilecek bilgi ve bilince dayalı "sorumluluk" esası gözetilmelidir.

- Mesleki sorumluluk sınırları, yalnızca diplomayla edinilen "yetki belgesi" ile değil, meslek kurumlarının katılımıyla geliştirilecek "yetkinlik ölçütleri" ile tanımlanmalıdır.

Bu önermelerin ışığında Kongre;

- Üniversitelerin ilgili bölümlerini, Odaları ve diğer meslek kuruluşlarını, ilgili Bakanlıkları, yasama organı temsilcilerini ve yöneticileri göreve çağırır.

- Kongre bu amaçla; bu bildirgeyi temel alan, üst düzeyde katılımı gerçekleştirilecek, aynı konulu ve tek defalık bir toplantı düzenlenerek, meslek ve eğitim alanlarının çağdaş veriler ışığında yeniden tanımlanmasını; sonuçların yasama ve yürütme erkine aktarılmasını önerir.

Bursa, 21 Mayıs 2005

Güney DİNÇ, Avukat
Şube Hukuk Danışmanı

Yabancılarla Taşınmaz Satışı ve İmar Planları

Hukuksal Süreç:

Yabancılarla taşınmaz satışını kolaylaştıran 4916 sayılı yasanın 1. maddesinde; "Bu kanunun amacı hazineye ait taşınmazların daha kısa sürede ekonomiye kazandırılmasıdır" deniliyor.

Görülüyor ki, yasanın amacı, kamuya ait taşınmazları, en kolay ve kestirme yollardan, satmaktır.

Ayrıca, 4916 sayılı yasanın 19. maddesi ile Tapu Yasası'nın 35. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde: 35

Karşılıklı olmak ve kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla, yabancı uyruklu gerçek kişiler ile yabancı ülkelerde bu ülkelerin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketleri, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde taşınmaz edinebilirler. Karşılıklılık ilkesinin uygulanmasında, yabancı devletin taşınmaz ediniminde kendi vatandaşlarına veya yabancı ülkelerde bu ülkelerin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerine tanıdığı hakların, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına veya şirketlerine tanıdığı hakların, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına veya ticaret şirketlerine de tanınması esastır.

Türkiye Cumhuriyeti ile arasında karşılıklılık olmayan devlet vatandaşlarının kanuni miras yoluyla edindikleri taşınmazlar ile kanuni kısıtlamalara tabi alanlardaki taşınmazlar, intikal işlemleri yapılarak tasfiye edilir ve bedele çevrilir.

Yabancı uyruklu kişiler ile yabancı ülkelerde bu ülkelerin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin otuz hektardan fazla taşınmaz edinebilmesi Bakanlar Kurulu'nun iznine tabidir. Kanuni miras yoluyla intikal eden taşınmazlar için bu hüküm uygulanmaz. Yabancı uyruklu gerçek kişilerin, kanuni miras dışında ölüme bağlı tasarruflar yoluyla otuz hektardan fazla taşınmaz edinebilmesi de Bakanlar Kurulu'nun iznine bağlıdır. İzin verilmez ise, fazla miktar tasfiye edilerek bedele çevrilir.

Yabancı uyruklu gerçek kişiler ile yabancı ülkelerde bu ülkelerin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketleri lehine, taşınmaz üzerinde sınırlı ayni hak tesis edilmesi halinde karşılıklılık şartı aranmaz.

Kamu yararı ve ülke güvenliği bakımından, bu maddenin uygulanmayacağı yerleri belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir."

Anayasa Mahkemesi'nin bu maddeyi oybirliği ile iptal ettiği, 14.3.2005 günlü karardan sonra Mahkeme'nin Başkan Vekili Haşim Kılıç tarafından kamuoyuna duyuruldu. Kararın gerekçesi ise, henüz yazılmadı.

İptal kararı Resmi Gazete'de yayımlanmadığı, yürürlüğün durdurulması konusunda bir karar da verilmediği için, iptal edilen yasa günümüzde de geçerliğini sürdürüyor.

Üstelik hukuksal boşluk doğmaması için Resmi Gazete'de yayınlanmasından sonra da üç ay süre ile yürürlükte kalacak olan yasa-

nın iptal edilmesi, taşınmaz mal alacak yabancılar için adeta doping oluşturdu. Anayasa Mahkemesi kararları geriye yürümeyeceği, iptal edilen yasaya göre kazanılmış hakları etkilemeyeceği için, şimdi taşınmaz alanların hakları gelecekte de güvence altında bulundurulacak.

Anayasa Mahkemesi'nin böyle bir düşüncesi olmayacağını bilmekle beraber, yürürlük durdurulmadan ve oybirliği ile alınan iptal kararının alıcıları tetikleyip, satışları hızlandırması kaçınılmaz olmaktadır. Yani kısaca, bu kararın başta Hükümet olmak üzere, yabancılarla mal satacakların, azımsanmayacak bir süre için yararına olduğunu belirtmek durumundayız.

Anayasa Mahkemesi Başkan Yardımcısı'nın gazetelerde çıkan açıklamalarına göre, "Yabancılarla 30 hektardan fazla mülk edinmeyi Bakanlar Kurulu'nun iznine bağlayan düzenlemede, 'getirilen yasal güvenceler ve sınırlamalar' yetersiz" bulundu, ayrıca "Kamu yararı ve ülke güvenliği bakımından bu maddenin stratejik açıdan sakıncalı görülmesi" de etkili oldu.

Basında çıkan gerekçelerin "ülke güvenliği" temelinde odaklandığı, bu durumda belli alanlar dışında yabancılarla yapılacak satışların çok fazla engellenmesinin düşünülmediği anlaşılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin bir an önce kararını yazıp Resmi Gazete'de yayınlayarak bu çelişkili durumu sonlandırması gerekmektedir.

Tartışılan Konular:

Hukuksal yönü ağırlık taşıması gereken bir konuda ortaya atılan görüşlerin uçlarda dolaştığını izlemekteyiz. Tekellerine aldıkları yurtseverliği kimseye kaptırmak istemeyenler, "Kurtuluş savaşıyla geri aldığımız topraklarımızın yabancılarla satılmasına, sırf para uğruna elden çıkarılmasına karşıyız" diyorlar. Ekonomik kalkınmayı yabancı sermayenin gelişine dayandıranlar ise, zorunlu sınırlandırmalardan bile söz etmeksizin yabancılarla taşınmaz satışında herhangi bir sakınca görmüyorlar. Böyle düşünenlere göre, "Korkmaya gerek yok. Tapusu yabancıda da olsa, satılan toprak Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindedir. Kimse onu cebine koyup bir yerlere götüremez".

Bu düzlemde yürütülen tartışmalardan, doğru sonuçlara ulaşılabileceği düşüncesinde değilim.

Yaşadığımız çağda, "yabancıya bir karışık ülke toprağı satılamaz" görüşünün sürdürülemeyeceği açıktır. Hele taşınmaz edinmeyi en önemli ekonomik güvence benimseyen T.C. yurttaşlarının çalışmak üzere gittikleri yabancı ülkelerde banka kredilerinden de yararlanarak kısa sürede konut ve işyeri sahibi olabildikleri koşullarda bu direnci sürdürmenin anlaşılabilir bir gerekçesi olmamaktadır.

Yabancılarla satılan taşınmazların ülke sınırları içerisinde kaldığı varsayımı ise, başlıbaşına yeterli bir güvence değildir. Bu tür söylemler, Adana'daki İncirlik Üssü'nün hangi ülke toprağında, kimin mülkiyetinde bulunduğu gibi sevimsiz çağrışımlara kaynaklık edebiliyor.

Yasal Ölçütler:

Yabancıların taşınmaz edinme konusunu, ulusal çıkarların güvence altına alındığı, güncel ekonomik gelişmelerde gelişmeyen dengeler içerisinde çözmek gerekiyor.

İptal edilen yasanın ilk tümcesindeki "karşılıklı olmak ve kanuni sınırlamalara uyulmak..." sözcükleri, dışa ve içe dönük iki temel koşul koymaktadır. Bunları şöyle özetleyebiliriz;

1- Yabancılar Yönelik Koruma Koşulları:

Tümcede geçen “karşılıklı olmak” deyişi, yabancılarla ilgili bir sınırlamadır. Gerçekten, T.C. yurttaşlarına ülkelerinde mal edinme olanağını tanımayan devletlerin bireylerine bizim bu hakkı tanımamız, akılcı ve ülke çıkarlarına uygun bir davranış olmayacaktır. Bu açıdan her koşulda “karşılıklılık” ilkesinin korunması gerekmektedir.

Maddenin sonunda yabancı gerçek ve ticari tüzel kişilere yönelik “... sınırlı aynı hak tesis edilmesi...” için karşılıklılık öngörülmektedir. Bu yanlıştır. Bizim yurtdaşlarımıza vermedikleri hakları yabancılar tanımamız dengeli bir düzenleme değildir.

Özellikle, tümü yabancı sermayeden oluşan ticari şirketlere tanınacak ayrıcalıklarda çok özenli ve dikkatli olunması gerekmektedir. Bunların tamamının veya bir bölümünün geri alınması durumunda, önemli engel ve sorumluluklarla karşılaşılması söz konusu olabilecektir.

Bilindiği gibi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin eki olan 1 numaralı protokolün 1. maddesi, mülkiyet hakkını koruma altına almaktadır.

Bu maddeye göre “... Herhangi bir kimse, ancak kamu yararının gereği olarak ve yasanın öngördüğü koşullar ve devletler hukukunun genel ilkeleri doğrultusunda mülkünden yoksun bırakılır”.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yukarıda değinilen “devletler hukukunun genel ilkeleri” kavramını daha 1986 yılında verdiği bir kararında günümüzde “küreselleşme” adıyla anılan uluslararası kapitalizmin çıkarları doğrultusunda yorumladı. Mülkiyet hakkını sınırlandırıp sonlandırmakta üye devletlerin kendi yurtdaşlarıyla ilgili sosyal politikaları nedeniyle çok geniş takdir hakkına sahip olduklarını kabul eden mahkeme, yabancılar açısından aynı koşulların geçerli olamayacağını vurguladı. İngiltere’de gemi ve uçak sanayiinin ulusallaştırılması nedeniyle kendilerine hisse senetleri karşılığında ödenen bedelin gerçek değerine uygun olmadığı ve böylece kamulaştırma işleminin “devletler hukukunun genel ilkelerine” aykırı düştüğü yolundaki davacı savları AİHM’nce, uluslararası hukukun genel ilkelerinin yalnız yurtdaş olmayanlara uygulanabileceği, vatandaşların bu olanaktan yararlanamayacakları gerekçesiyle reddedildi. AİHM bu kararı ile yabancı yatırımları özel olarak koruyarak uluslararası sermaye hareketlerine güvence vermiş oluyordu (Lithgow ve diğerleri / İngiltere, 1986).

Yabancılar taşınmaz satışını kolaylaştıran yasayı hazırlayanların bu kararı bildiklerini sanmıyorum. Ancak gerçek şu ki, yabancılar tanınan haklar, devletlerin ekonomik politikalarının ileride değişmesi durumunda kolayca geri alınamayacaktır. Bu nedenle geri alınamayacak ödünlerin verilmemesi gerekir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi son yıllarda özellikle mülkiyet hakkı konusunda çok atak kararlar vermekte ve üye ülkeleri önemli sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu kararlar ayrıntılı bir incelemeden geçirilmeden, ticaret ve sanayi kuruluşlarına taşınmaz mülkiyeti konusunda ayrıcalıklı haklar tanınmamalıdır.

2 - Genel Koruma Koşulları ve İmar Planları:

İptal edilen yasanın ilk tümcesindeki “... kanuni sınırlamalara uyum...” sözcüğü, yabancılar için konulabilecek özel önlemlerle birlikte, mülkiyet hakkını düzenleyen genel kurallara da uyulmasını öngörüyor. Böylece ulusal hukuk öncelik kazanıyor. Ülke hukuku, kamusal varlıkları, ulusal çıkarları, kamu yararını, toplumsal değerleri doğayı ve insanları koruyorsa, yabancılar satılan taşınmazların da ulusal çıkarlara uygun kullanımını öngörmüş olmaktadır.

Yabancılar, yalnız tapu idaresinde gerçekleştirilen devir işlemleri ile taşınmaz mal edinmiyorlar. Borsa’da pazarlanan ya da borsa dışında kalan ticari kuruluşların hisse senetlerinin yabancılar tarafından satın alınmalarına bir engel bulunmuyor. Hatta para piyasası sözcülerine göre “sıcak para girişi” olarak adlandırılan bu tür işlemlerin özendirilmesi gerekiyor. Böylece şirket hisselerinin değerlendirilmesi ile birlikte, borsanın para kazandıran bir alana dönüşeceği ileri sürülüyor.

Dünyanın önde gelen finans kuruluşlarının Türkiye’deki bankaları satın aldıklarını, bir çok sanayi kuruluşunun “şirket evlilikleri” ya da özelleştirmeler yoluyla yabancıların eline geçtiklerini okuyor ve izliyoruz. Hiç kuşkusuz bu şirketlerin de ülkemizde işyerleri, fabrikaları, tatil köyleri, arsaları ve işanları var. Böylece çok uluslu kuruluşlar, yönetiminde egemen oldukları ulusal şirketlerin taşınır veya taşınmaz tüm malvarlıklarının da sahibi durumuna geliyorlar. Bu olguları görmezden gelerek, hatta limanların, havaalanlarının, otoyolların, madenlerin, tarımsal toprakların, enerji üretim ve iletim birimlerinin, daha başka sayılamayacak kadar pek çok kamusal yatırımın “özelleştirme” adı altında pazarlanmasına destek verirken birkaç bin yabancının kıyı kasabalarında yazlık konut edinmeleri karşısında yurtseverlik söylemlerine sarılmak, aymazlığın da ötesinde, konuları saptırma anlamına gelebiliyor.

Mülk sahibi açısından yerli yabancı ayrımı gözetmeyen hukuk kuralları yoluyla, yabancıların mülkiyet hakkını ülke çıkarlarıyla çelişen biçimde kullanmaları nasıl önenebilir? Bence olayın asıl temel çözümü, bu tümcede yatmaktadır. Mülkiyet hakkının kamu yararı doğrultusunda kullanımını gerçekleştirecek tek ve en önemli araç, imar planlarıdır.

Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki özel mülkiyete konu olmayan yerler, ormanlar, tarımsal alanlar, kültür ve tabiat varlıkları, turizm bölgeleri, akarsular, göller, kıyılar, limanlar, adalar; bölge ve çevre düzeni planları, her ölçekteki birbirlerini bütünleyen imar planları ile güvenli ve kalıcı bir biçimde korundukları zaman yabancıların taşınmaz edinmeleri nedeniyle doğabilecek sakıncalar da büyük ölçüde giderilmiş olacaktır.

Ancak böylesine planlı bir yaşam, yabancıardan çok yurtdaşlarımızın direnci ile karşılaşacaktır. Ormanlarda villa yapanlar, en verimli tarım alanlarına fabrika kuranlar, göllerin, su havzalarının mutlak koruma alanlarına, denizlerin, akarsuların kıyılarına fildişi kulelerini dikenler, sahilleri kapatıp arı peteği örneği kentler üretenler, planlı yaşam olgusuyla uyum sağlamakta zorlanacaklardır. Bu direnci güncel bir olgu olarak karşılamak ve önlem almakta gecikmemek gerekiyor. Ülke varlıklarının bazı girişimci yurtdaşlarımız, yabancılar, ya da her ikisinin ortaklıkları eliyle yağmalanması arasında çok önemli bir fark bulunmuyor. Nasıl küreselleşme yerli-yabancı ayrımı gözetmeksizin sermayenin uluslararası egemenliğini yeryüzünün her köşesinde kurmaya yöneliyorsa, bu akımı törpüleyip kamu yararını korumak için alınacak önlemlerde de, yerli-yabancı ayrımını öne çıkarmak gerekmiyor. İmar planları bu açıdan da, ülke varlıklarını gelecek kuşaklara çok fazla yara almadan aktarmanın en önemli aracıdır.

Yabancıları Türkiye’de taşınmaz almaya özendiren etkenlerden birisi de, istedikleri yerde, diledikleri biçimde yapılaşma olanağını elde edebilmeleridir. Kendi ülkelerindeki plan ve kullanım kararlarının engellendiği bir çok özel beklentilerini Türkiye’de kolayca gerçekleştirebilmektedirler.

Bu gidişe “dur” demenin yolu, doğru ve kalıcı planların ödünsüz uygulanmasından geçmektedir. □

H. Murat GÜNAYDIN, Doç. Dr.
İYTE Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM) Sistemi ve Yöntem Üzerine

Mimarlar Odası Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi'nin (SMGM) eğitimlerinin oluşum sürecinde ve verilmesinde kullanılabileceği çeşitli yöntemler olabilir. Bu yazıda kısaca bu yöntemlerin değerlendirilmesinde ele alınabilecek bazı noktalara fikir geliştirme açısından değinilecektir.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi 10 Ocak 2005 tarihli Şube Meclisi Toplantısı'nda SMGM ele alındı. Toplantıda aktif katılımı gerektiren ve ortak akla doğru giden bir yöntem uygulanarak (Garih, 2000) sürekli mesleki gelişim ihtiyacı duyulan alanlar irdeleildi. Yaklaşık 40 mimarın katıldığı toplantı 5 saat süren yoğun bir çalışma ve iletişim ortamında geçti.

Çalışmaya başlarken 4 kişilik 8 adet grup oluşturuldu. Gruplarda görev dağılımları başkan, okuyucu, yazıcı ve yırtıcı olmak üzere kura ile rastgele bir şekilde yapıldı. Böylece alt grubun üyeleri kendilerine verilen görevleri öğrendiler. Grupların oturduğu masalara her kişiye 1 adet düşmek üzere numaralandırılmış boş listeler verildi, sadece yazıcıya bu listelerden bir adet ek olarak verildi. Gruplara 7-8 dakikalık bir süre verilerek SMG için ihtiyaç duydukları/duyulan alanları ellerindeki listelere kişisel görüşleri olarak yazmaları istendi. Bu süre sonunda listeler okuyucu tarafından toplanarak, rastgele bir sırayla okundu. Bütün listelerde yazılanlar okunduktan sonra, yazıcı tartışma sonucunu elindeki listeye kaydetti ve yırtıcı üzerinde tartışması biten kişisel listeleri yırtarak çöpe attı. Hiç bir fikrin kaybolmaması temel kuralı gözetilerek oluşturulan ortak liste başkan tarafından tartışmaya açılarak, alt grubun ortak kararı olarak yeni listede yazıcı tarafından yazıldı. Sonra 8 grubun listeleri için tekrar 4 kişilik iki grup oluşturularak yukarıdaki süreç yenilendi ve sonuçta iki temel liste oluşturuldu. Üçüncü oturum bütün katılımcıların iki listeyi ortak irdeleyerek tek liste haline getirmeleri süreci idi. Bu süreci bir başkan yönlendirdi ve sonuç liste raportörler tarafından düzenlendi.

Bu süreç ile ortaya çıkan liste çalışan mimarların olası gelişme alanları açısından güzel ipuçları vermektedir:

1. Dünya mimarlığının izlenmesi
2. Yapı malzemesi uygulamaları, teknikleri, gelişmeleri
3. Mimarın yapı sektöründeki disiplinlerle ilişkisi
4. Büro yönetimi
5. Halkla ilişkiler
6. Büro teknolojileri
7. AB sürecinde mimarlık
8. Hukuki bilgilendirme
9. Mimari standartlar
10. Sosyal ilişkiler
11. Mesleki yabancı dil
12. Kent kültürü ve bilinci
13. Bilirkişilik
14. Proje ve inşaat yapım yöntemleri
15. Kentsel dönüşüm
16. Yapı tanıtımı
17. Mimarlığın eylem alanları
18. Bilgisayar destekli tasarım
19. Teknik geziler (ulusal-uluslararası fuarlar vb.)
20. Mesleki uzmanlaşma
21. İmar ve yapı hukuku
22. Proje fizibilite değerlendirme raporu: İhtiyaç programı, maliyet, fizibilite, zaman, toplumsal maliyetin kavranması
23. Proje yönetimi-şantiye yönetimi-büro yönetimi
24. İhale dosyası hazırlanması
25. Alternatif yapım teknikleri
26. Mimarlık çevre ilişkisi-coğrafya mimarlık ilişkisi-yöresel gezi, mimarlık kültürü
27. Çağdaş koruma ve restorasyon bilincinin geliştirilmesi
28. Diyalog-hitabet-iletişim teknikleri
29. İş alanı geliştirme stratejileri
30. Yayın takibinin sağlanması / arşiv kullanımı

Potansiyel gelişim alanlarının yanısıra katılımcılar tarafından ortaya konan bazı öneriler de şöyle sıralanabilir:

- SMG çalışmalarında internetin olanakları kullanılmalıdır (e-group, portal vb.).
- Eğitim dökümanlarının görsel arşivi oluşturulmalıdır.
- SMGM'nin yurt genelinde eşdeğer eğitim vermesi sağlanmalıdır.

Bu çalışmada ortak akı oluşturmaya yönelik gelişen iletişim, katılımcılar arasında yakınlık ve gerçeklik ortamı oluşturdu. Böylece SMGM için gelişim akslarını belirlemede yararlanabilecek bir yöntemin pilot çalışması da başarıyla gerçekleştirildi. Buna benzer çalışmalar diğer şubelerimizde de yapılarak SMGM için gereken alan çalışmalarının bir kısmı yapılabilir.

Yöntem Üzerine:

SMG alanlarında çalışmalar değişik yöntemlerle yapılabilir. Bunlar arasında seminerler, teknik geziler, konferanslar, yazılı ve görsel yayın, vb. yöntemleri sayabiliriz. Elbetteki ele alınacak herhangi bir konunun (örneğin imar hukuku) bu tekniklerden uygun olacak en çok sayıda teknik ile sunulması olumludur. SMG için ön şart meslek insanı olarak mimarın kendisindeki gelişme potansiyelini görmesi ve ihtiyacı hissetmesidir. Kişinin kendi elinde olmasından dolayı kolay olmakla beraber eğitimde en zor işlerden biri bu ihtiyacın hissedilmesidir.

Her mimar kendi gelişim aksını ve çalışma alanı seçmekte belli ölçüler içerisinde serbest olabilir, bu gelişim aksını nasıl ele alacağı yöntemin ana konusudur. SMG için kullanılacak yöntemlerin çeşitliliği, etkinliğin ve verimin geliştirilmesi için araç olabilir. İki örnekle konuyu açıklarsak:

Sürekli mesleki gelişimi amaçlayan bir yüksek lisans programında yaşananlar ilgi çekicidir. Bu programda katılımcılar ders aralarında paylaştıkları tecrübelerin önemini vurgulamışlardır. Bunun üzerine dersler işlenen konu çerçevesinde katılımcıların tecrübe paylaşımlarına da olanak verecek şekilde yeniden tasarlanmıştır. Meslek insanlarının birlikte iletişim içinde olmaları mesleki gelişim ortamı oluşturmaktadır.

İklimlendirme cihazları için Japonya'ya teknik gezi yapan mühendislerimizin yaşadıkları olay da geliştirilebilecek yöntemle-

rin niteliği açısından ipucu verebilir: Japon mühendislere sorulan teknik bir soru yine aynı grup içinde bulunan bir başka mühendisimiz tarafından cevaplanmıştır. Bazı sorunların yerel çözümleri yine meslek insanlarının iletişimiyle sağlanabilir.

SMG için sırasıyla kişilerin şu aşamalardan geçmeleri beklenir:

1. İhtiyacın oluşması ve farkına varma
2. Gelişim ihtiyacını karşılamak üzere niyet oluşturma
3. Gelişim ihtiyacını tanımlama
4. Planlama
5. Uygulama
6. Sonuçlandırma ve değerlendirme (tekrar 1. basamağa dönüş)

İlk iki aşama SMGM'nin görev alanından çok meslek insanının geçmesi gereken aşamalardır. SMGM bu aşamaları kolaylaştırmak için bir dizi etkinlik düzenleyebilir. Bu etkinliklerin amacı mimarın mesleki gelişim potansiyellerini farketmesi ve kabul ederek bu konuda adım atma kararını vermesidir.

Galileo, "insana bir şey öğretilmeyeceğini, ancak kendi içindekini keşfetmesini sağlanabileceğini" öne sürerek, aslında gelişim için insanın kendi potansiyelin ortaya çıkarılmasının önemini vurgulamıştır. Bu nedenle 1. ve 2. adımların atılması SMG için sağlam bir temel oluşturacaktır.

SMGM'nin 1. ve 2. adımlar için gerekli ortamları hazırlarken, 3. adım için de sürekli bir arama ve analiz çalışması içinde olması gerekir. 4-6. adımlar 3. adıma göre kendilerini tekrarlayarak SMGM'nin sürekli gelişimini sağlayacaklardır.

Problemin içinde yaşamak bazen problemi yaşayanların fark edemeyeceği durumlar ortaya çıkarabilir. Örneğin, alerji problemi olan bir hastanın kendisini yüzeysel bir tedbir olarak alerji ilaçlarıyla tedavi etmeye çalışması gibi. Bu hastanın karaciğer fonksiyonlarında problem olabileceğini bu işin uzmanı bir göz yani bir doktor söyleyebilir. Bu da gerçek problemin tanımı, analizi ve çözümü aşamalarını beraberinde getirir. Mimarlık mesleğinde de bu ve buna benzer durumlar ortaya çıkabilir. Bu gibi durumlar için SMGM'nin geliştireceği sistem probleme dışarıdan bakabilmeyi de gerektirebilir. Uzman yardımı alınması ve değişik gözlerin mimarlık meslek sorunlarını irdelemesine olanak sağlanması sağlıklı bir gelişim için önemli olabilir.

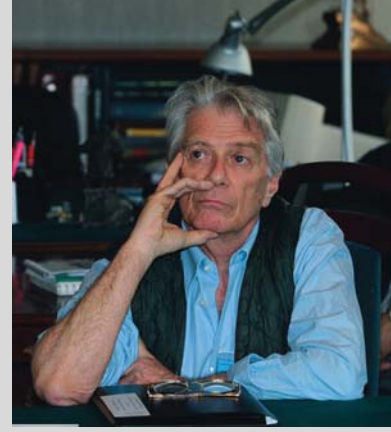
SMG ihtiyaçla ve bunun kabul edilmesi üzerine başlayan ve hiç bitmeyecek bir yolculuk gibidir. Bu yolculukta durmak meslekte gelişim serüvenini bitirmek ve gelişen çevre dinamikleriyle bir süre sonra potansiyel pazarlara ulaşım fırsatlarının azalmasıdır. SMGM bu yolculuğa çıkacak mimarlara olası yol haritalarını verecektir. Bu yollar mimarların kendi durumlarına göre çeşitlilikler gösterebilir, işte bu çeşitliliklerin sadece konu (hedef) ile değil yöntemle de (yol) sağlanabilmesi bir zenginlik, verimlilik, etkinlik işaretidir. □

Yüksel Pöğün ZANDER, Y.Mimar

Yahudi Kültür Merkezi, Duisburg - 1996/99

<http://www.archi-tector.org>

Zvi Hecker ile Mimarlık Üzerine...

Şubemizin davetlisi olarak 18 Mart 2005'te İzmir'de "Son Çalışmalarım" başlıklı bir konferans gerçekleştiren Zvi Hecker, işleriyle son yıllarda dünya mimarlık gündeminde sıklıkla yer alıyor. Mimar ayrıca, UIA 2005 İstanbul Dünya Mimarlık Kongresi'ne ana konuşmacı olarak katılacak.

Avrupa'nın çeşitli kentlerinde ve İsrail'de ürünler veren Zvi Hecker ile mimarlık anlayışı ve önemli yapıları hakkında Ege Mimarlık için özel röportajı, mimarın Berlin'deki bürosunda meslektaşımız Yüksel Pöğün Zander gerçekleştirdi.

Yüksel Pöğün Zander: Mimarlık ile çizim sanatı ilişkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Zvi Hecker: Mimarlık pratiğinin kendisini salt mimarlık bilgisi üzerinden yenileyebileceğine inanmıyorum. Kişinin profesyonel mimarlık pratiği dışında bir yerlerde teşvik araması gerektiğini düşünüyorum, buna tüm diğer sanatlar da dahil.

Y. P. Z.: Mimarın kendi çizimlerinin ve çizim konusundaki yeteneğinin, mimarların sonuç ürünlerine -örneğin sizin mimarlığınıza- nasıl etki ettiğini kastetmiştim aslında, böyle bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?

Z. H.: Mimarın çizim yeteneği konusunda, el, göz ve beynimiz arasında herhangi bir bağlantı olup olmadığının bilimsel kanıtı mevcut değil. Bu yüzden, çizim yeteneğinin mimarlık için önemli olup olmadığı bence meçhul. Belki bütün iyi mimarların bu çizim yeteneğine sahip oldukları iddia edilebilir, ancak bunun iyi mimar olabilmek için bir koşul olup olmadığını kimse bilemez.

Y. P. Z.: Sizin mimarlığınız için bu türden bir bağlantının varlığı konusunda ne düşünüyorsunuz? Mimarlığın yanı sıra aldığınız sanat eğitiminin mimarlığınızı etkilemediğini söyleyebilir misiniz?

Z. H.: Doğruyu söylemek gerekirse, gerçekten bilemiyorum, ama bildiğim birşey var: İyi bir sanatçı olmak her zaman zordur. Karşınıza sürekli güçlükler çıkar ve siz bunları nasıl ele almanız gerektiğini bilemezsiniz. Eğer bir fikriniz var ise, bu çok kısa bir süre içindir ve gerçekte bu kısa süre içinde de ne yapmanız gerektiğini bilmezsiniz. Bu sebeple de elinizin altındaki tüm araçları kullanırsınız. Bunlar çizimler, resimler, maketler olabilir. Bu araçlar ile çalışmanın sonucunda giderek çözüm ile ilgili daha fazla fikir edirsiniz, zira bu araçlar mimarın imkanlarını ortaya ortaya çıkarmak için kullanabileceği iletişim araçlarıdır.

Y. P. Z.: Hemen tüm mimarlık fakülteleri bilgisayar destekli tasarımı (CAD) mimarlık eğitiminin içine entegre etmiş durumdadır. Siz pek çok mimarlık fakültesinde ders vermiş bir mimar olarak, mimarlık eğitimindeki bu yeni boyutun geleceğin mimarları üzerinde nasıl bir etkisi olacağını düşünüyorsunuz?

Z. H.: Mimarın elinde bulunan yukarıda bahsettiğimiz araçlar her zaman için sonuç ürünü etkiler. Örneğin kareyi ele alalım; kare üçgenlerden oluşmaktadır ve de mimarlık yüzyıllardan beri T-cetveli ve gönye ile şekillenmiştir. Şimdi karşımıza bilgisayarlar çıkıyor, tabii ki mimari üzerinde büyük bir etki olacak. Ama ben bunu olumlu ya da olumsuz bir gelişme olarak algılamıyorum, zamanın getirdiği doğal bir dönüşüm olarak görüyorum. Ancak şunu da eklemem gerekir, tasarım sürecinde projelerin üstünde değişiklik yapmayı inanılmaz derecede kolaylaştırdığı için ben bilgisayarlara olumlu yaklaşıyorum.

Y. P. Z.: Heinz Gallinski Okulu, Spiral Apartman, Duisburg Yahudi Kültür Merkezi... Bütün binalarınızda bir mimari öge olarak "avlu"yu kullanıyorsunuz. Bunun belirli bir sebebi var mı?

Z. H.: Benim için avlu, binanın ruhudur, çünkü avlu aynı ruh gibi maddiyatı olmayan, soyut bir varlıktır. Ruhun maddesi olmadığını kesin olarak biliyoruz, çünkü ruhun ne olduğunu kesinlikle bilmiyoruz. Avlunun da soyutluğu, ona binanın ruhu olma özelliğini yüklüyor.

Ama öte yandan biraz daha espirili bir cevabım şöyle olabilir: Öğrenciyken, proje hocamız Prof. Neumann bir öğrenciye sınırlendiği zaman; "Bakınız mimarlık aslında çok basit bir uğraştır, önce bir avlu yaparsınız, etrafına da bir bina yaparsınız" derdi.

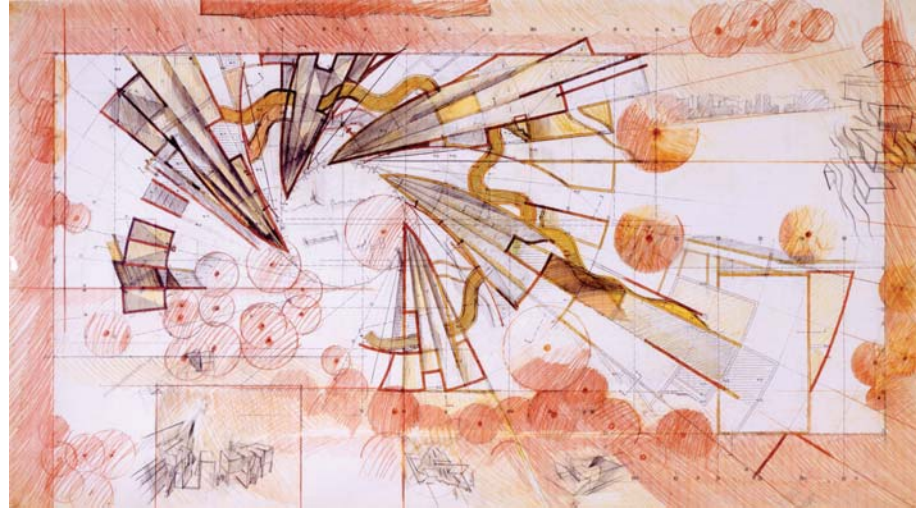
Y. P. Z.: Sizin avluyu ele alışınızın altında herhangi bir iklime duyduğunuz hasret yatıyor olabilir mi?

Z. H.: Belki de. Aslında doğru tasarlanmış bir avlu, kendi iklimini yaratma özelliğine de sahip olur. Soğuğu kırar, rüzgardan korur, yazın da ısıyı düzenler.

Y. P. Z.: Bir diğer söyleşinizde, bütün mimarlık pratiğini insanlara hizmet etmek olarak tanımladığınızı okumuştum. Binalarınıza yakından bir bakış ile kullanıcının sizin tasarım süreciniz-

Heinz-Galinski Okulu, Berlin - 1990/95

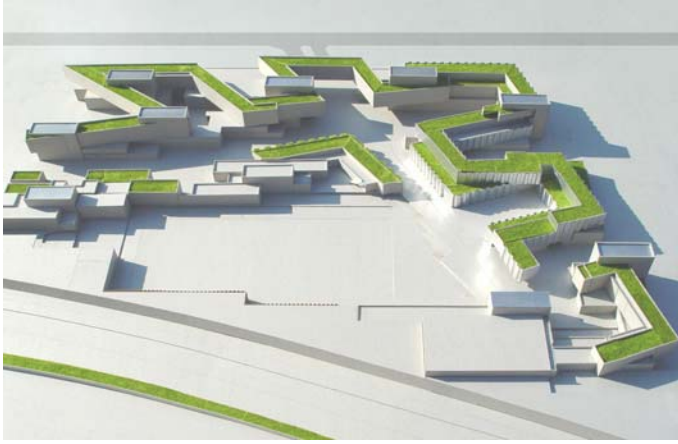
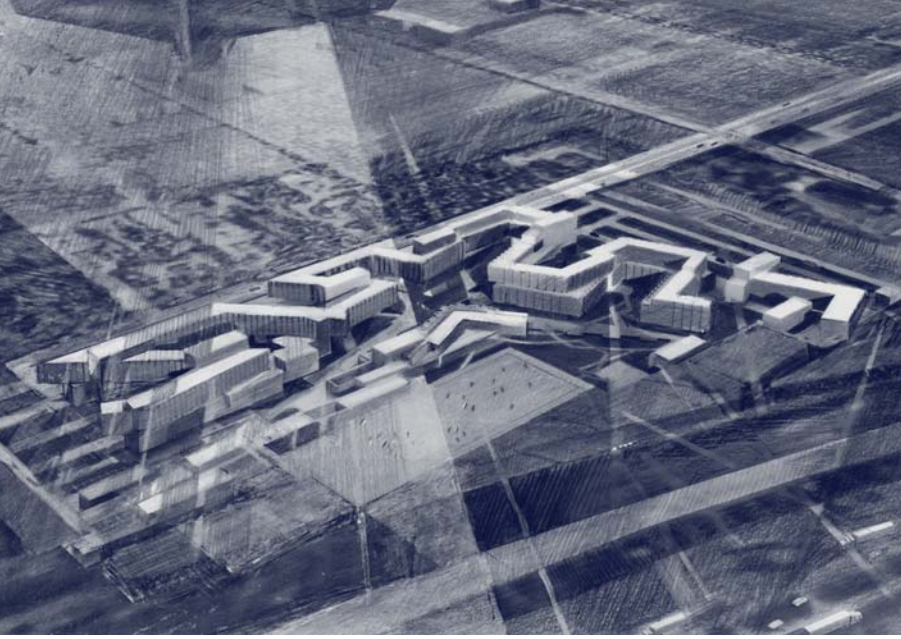

de önemli bir rol oynadığı belli oluyor. Örneğin özellikle Viyana ve Berlin'deki okul projelerinizde. Bu konuyu biraz daha açar mısınız?

Z. H.: Eğitimin organik bir süreç olduğunu düşünüyorum, çünkü ortada sınıfın önünde duran ve onlara bilgi ve de deneyimlerini ileten bir öğretmen figürü var. Okul projelerinde makinalar değil de insanlar arası gerçekleşen bu organik süreç, mimarinin de organik olmasında etkili olabiliyor. Eğer elimde herhangi bir ürün üreten ve içinde robotların çalıştığı bir fabrika projesi olsaydı, büyük ihtimalle daha mekanik bir çeşit mimari ortaya çıkabilirdi.

Y. P. Z.: Ama bu durumda da yine kullanıcı olan robotlara ve de makinalara odaklanmış olmuyor musunuz?

Z. H.: "Kullanıcı odaklı" tasarım, benim için günümüzde üretilmiş olan sloganlardan bir tanesi. Gerçekte mimarlık mesleği tüm tarihi boyunca insanlar ile ilgili olmuştur. Adını ne koyduğumuzun onemi yok, çünkü mimarlık herşey ile ilgilidir, ruhun ifadesini arayan bir sanattır. Üstüne üstlük de insani bir sanattır, ama asla yeterince insani olamamaktadır.

Schiphol Krailiyet Askeri Akademisi, Amsterdam - 2001/07

Y. P. Z.: Çevre konusunda da duyarlı olduğunuz hissediliyor. Peyzaj tasarımında, bir tane bile ağacın kesilmemesi yönünde tavır koyuyorsunuz. Bu konulardaki duyarlılığınızdan bahsedermisiniz biraz?

Z. H.: Bir açıdan düşünüyorum ki arazide yaşayan ağaçların hayatlarını devam ettirme hakları vardır. Ama öte yandan aslında benim bu koruyucu tavrımın insanlara, ağaçlara, dağlara ya da çimene olan aşkımla hiçbir ilgisi yok. Benimki oldukça bencil bir yaklaşım: Ben bir sanatçıyım ve etrafımda bulduğlarım, benden önce varolan şeylerdir ve benim o şeylere uyum sağlamam gerekir. Bu tür girdileri kendi sanatım için hazır malzeme olarak algılıyorum. Sadece akılsız bir sanatçı mevcut olanı, verili malzemeyi gözdardı edebilir. Yani ağaçlar mevcut ise, ben ağaçlarla çalışırım, bu benim hoşuma gider, çünkü benim mimarimi, sanatımı yüceltir. Evet bu oldukça bencil bir tavır; dünyadaki herkese ve herşeye aşık değilim, hatta bazılarından nefret bile edebilirim, ama sanatım bulduğum mevcutlardan faydalanmamı benden talep eder, bu yolla da orijinal olma şansım artar.

Y. P. Z.: Binalarınızda oldukça spesifik geometriler ile deneyler yapıyorsunuz, ama bir şekilde bu deneyleri formel, kişisel bir üsluba dönüştürmemeyi de becerebiliyorsunuz. Bu bilinçli bir karar mı?

Z. H.: Frank Lloyd Wright tasarımda geometriyi bir yapı iskelesine benzetir, böyle bakılırsa geometrinin kişisel hiçbir yönü yoktur. Benim herhangi bir kişisel üsluba saplı kalmamış olmam bilinçli olarak yaptığım birşey değil, hatta bütün binalarımın birbirine benzemesini isterdim. Ama benim isteğim değil, sonuçta ortaya çıkan şey önemli. Ben her yeni projede yeni karşılaştığım koşullar ile çalışmayı tercih ediyorum. Bu koşullar, biraz önce bahsettiğimiz ağaçlar da olabiliyor, projenin yer olarak bağlamı, iklim ya da program da olabiliyor. Mimar koşullar ile çalıştığı takdirde, sonuç her zaman başka oluyor. Sonuç değişince de bir önce yapmış olduğunuz projeden bir adım ötede olmuş oluyorsunuz, çünkü yeni bir çözüm üretmiş oluyorsunuz.

Kendinizin ve daha önce yapmış olduklarınızın izleri muhtemelen son projenizde de mevcut oluyor. Ancak gerçekten yeterli zaman ayırabilmiş, projeye konsantre olmuş ve tüm koşulları derinlemesine kavrayabilmiş iseniz bahsettiğim izler giderek sikkileşir ve de küçülürler. Bu da aslında olumlu bir işarettir.

Y. P. Z.: Binalarınızda çeşitli metaforlara gönderme yapıyorsunuz. Örneğin güneşe yönelen bir ayçiçeği ya da açık bir kitabın sayfaları gibi. Tasarımda bu tür metaforların kullanımı ve sizin projelerinizde tasarım süreci boyunca yaşadıkları dönüşümleri anlatır mısınız?

Z. H.: Mimari ürün söz konusu olduğunda, nereden başladığınız, nasıl yola çıktığınızdan ziyade sonuçta nereye vardığınızın önemli olduğunu düşünüyorum. Yani başta ayçiçeği, gül, bir elin avucu, açık bir kitabın sayfaları ya da herhangi tuhaf şeylerle tasarıma başlanabilir. Bunun iyi veya kötü olduğunu kimse söyleyemez, çünkü yargıya sonuç ürün üzerinden varılmalıdır. Bu bir ağacın köklerine benzetilebilir, bir ağacın kökleri ile hiçbir zaman ilgilenmeyiz, çünkü verdiği meyvanın kalitesi önemlidir bizim için. Anlatmak istediğim, anlamsız görünen bir ayçiçeği metaforu sonuçta kaliteli bir ürüne yol açarsa, amaca ulaşılmış olur, aksi takdirde baştan o metaforun kullanılmış olması hata olmuş demektir. Berlin'deki Heinz Gallinski Okulu'na bir ayçiçeği fikri ile başlamıştık, ama sonuçta yapı bambaşka bir senaryoya dönüştü. Aslında her yeni projeye diğerini bıraktığım yerden başlıyorum diyebilirim ve sonuçta onun da dönüşmesini ümit ediyorum. Dönüşmediği takdirde tıkanıp kalmış olduğunuz anlamına geliyor çünkü.

Y. P. Z.: Peki her zaman tasarım sürecine bir metafor ile mi başlarsınız?

Z. H.: Hayır, her zaman bir metafor gerekli olmayabilir. Aslında çok basit; bazı projelerde kişinin kendi ruh hali bir metafor talep edebilir, bazen de etmeyebilir. Sonuçta, metafor sadece bir metafordur ve daha fazlası değildir.

Y. P. Z.: Çok çeşitli malzemeler ile de deneyler yapıyorsunuz. Bu kimi zaman alışılmadık yapı malzemeleri kullanımı (örne-

ğin kırık ayna parçaları ya da "kurkor" taşı gibi) ya da arazide bulduğunuz, genellikle yapıda kullanılmayan malzemelerin kullanımı olabiliyor. Hangi amaçla bu malzemeleri yapılarınıza entegre ediyorsunuz?

Z. H.: Bu malzeme konusu da aslında biraz önce bahsettiğimiz bencil anlayışın bir devamı. İstismar edilebilecek, bölgeye ya da projeye özel malzemeleri, mimarlığın yararına ve daha önce edinmemiş olduğum yeni deneyimleri edinebilmek üzere istismar ederim. Tabii bir yapıyı kendi arazisinden üretebilmeyin başka türlü anlamları da var, ama bu anlamlar benim için ikincil. Aynı bir kişinin kendisinin giyinmesi gibi, bir binanın giyinmesi onun kişiliğini değiştirmez. Ben şahsen bu malzeme deneyleri ile biraz da tekdüzelikten kaçınmaya çalışıyorum.

Y. P. Z.: Böyle deneysel yaklaşımlar, gerek malzeme, gerek geometriler gibi, müşterilerinizle ilişkilerinizin nasıl olduğu sorunu getiriyor akla.

Z. H.: Bu sorunun cevabı çok basit. Ben müşterilerimle hiçbir zaman büyük problemler yaşamadım. Bunun sebebi sadece; hiçbir müşteri ile asla iki defa çalışmamam.

Y. P. Z.: Hayatınız boyunca birçok farklı ülke ve şehirde yaşadınız; Krakov, Semerkand, Quebec, Kebek, Viyana, Berlin bunlardan birkaç tanesi. Bu bir anlamda dünya vatandaşı olma durumu tasarım ya da yapı üretme sürecinizi doğrudan etkiliyor mu? Yoksa bu da çizim yeteneği ile olduğu gibi belirsiz bir ilişki mi?

Z. H.: Kesinlikle bilmiyorum! Bir yönden çeşitli farklı bağlamlarda inşa ettikçe, mimar bence anlıyor ki nerede inşa ettiği değil, ne inşa etmiş olduğu önemlidir. Örneğin Mimar Sinan ya da Eiffel'in işleri Avrupa, Asya ve Afrika'da bulunabiliyor.

Ancak kişisel hissim iyi bir sanatçının ya gerçekten güzel bir şehirde ya da gerçekten güzel bir coğrafyada doğmuş olması gerektiği yönünde. Görsel sanatlarla ilgilenenlerin doğup büyüdüğü yerlerden etkilendiklerini düşünüyorum ama, tabii kesin olarak bilemiyorum. Ben Krakov'da doğdum, mükemmel bir şehir; bir süre Semerkand'ta yaşadık, orası da inanılmaz güzellikte bir yer. Daha sonra Sibiry'a'da yaşadık, Sibiry'a da inanılmaz bir coğrafya; sadece boşluk, siyah ağaçlar ve de bembeyaz kar. Bulduğum bu yerlerin bana bir katkı koymuş olduğunu ümid ediyorum.

Y. P. Z.: Hala devam etmekte olan son projeniz Hollanda Schiphol'deki Hollanda Kraliyet Askeri Akademi Kompleksi. Bize bu yapı ile ilgili biraz bilgi verebilir misiniz?

Z. H.: Bu proje Schiphol Havaalanı'nda güvenlikten sorumlu kişilerin yaşama, çalışma ve eğitim aktivitelerinin birarada gerçekleştiği bir kompleks. Havaalanı ve otoyola yakın olduğundan onların gürültülerinden korunmak için kendi içine donuk olarak tasarlanmış bir yapılar grubu. Proje bir açıdan küçük bir şehir, bir nevi kampus projesi ama biz projeye küçük bir şehir yapıyoruz diye başlamadık. Program birçok farklı ünitelerden oluşuyor, proje alanı 1500 kişinin her türlü imkanının karşılanması gerektiği bir şehir izlenimini veriyordu. Ancak şimdi bulunduğumuz noktada, şehir surları olan bir Ortaçağ kentine

Spiral Apartman, Tel Aviv - 1981/86

benzediğini düşünüyoruz. Ancak bahsettiğim sur, şehrin ta kendisi, çünkü bu duvardan başka hiçbirşey yok. Yani Ortaçağ kentinin duvarı, şehrin kendisine dönüştü diyebiliriz.

Y. P. Z.: Avrupa Birliği ülkelerinde ortak birtakım imar yasaları mevcut, ama eminim Hollanda ya da Almanya'da inşa etmek arasında büyük fark vardır. Hollanda Kraliyet Askeri Akademi'sinde bu konuyla ilgili ilginç deneyimleriniz oldu mu?

Z. H.: Evet, oldu. Hollanda'nın çoğunluğu deniz seviyesinin altında olduğundan ülkenin hemen hemen tamamı sıfırın altında kotlara sahip. Bizim arazimiz -3.60 kotunda, ki bu Hollanda için oldukça normal. Zeminin inşaata hazır bir hale gelebilmesi için zemine ön-basınç uygulanması gerekiyor. Bu da bütün arazinin üzerinde 6 ay boyunca 2 metre yüksekliğinde kum

Anaokul ve İlkokul, Viyana - 2000 (Yarışma Projesi-maket)

bekletilmesi ile oluyor. Bu yolla zemin, daha yoğun bir hale getirilmiş oluyor. 6 ay sonra da kumu araziden tamamen kaldırıp temizletmeniz gerekiyor. Ben bir şekilde içgüdüsel olarak, bu prosedürden tamamen habersiz bir şekilde (ki kendi kendime şaşırdığımı da itiraf etmem gerekli) bu kompleksi çevre gürültülerden yalıtım için topraktan sözde bir "set" yapmayı düşündüm. Bu setin içine de ışık ihtiyacı olmayan fonksiyonları yerleştirmeyi önerdim, bir çeşit bodrum katı gibi. Bu öneri, ön-basınç hikayesi yüzünden sadece iyi değil, aynı zamanda rasyonel bir çözüm haline dönüştü. Zira zaten parasını verip satın almış olduğunuz ciddi bir miktar kumu, bir de geri göndermek için ayrıca yeni bir masraf kapısı açmak yerine, bu kum ile "set"i inşa edeceğiz. Almanya'da böyle bir durum asla olmazdı.

Y. P. Z.: Avrupa dışında da inşa ettiniz, Avrupa'da ve Avrupa dışında inşa etmek arasında büyük farklar görüyor musunuz?

Z. H.: Muhtelif yapı üretme gelenekleri arasında o kadar büyük farklılıklar olduğunu düşünmüyorum. Kimi daha incelikli, daha karmaşık, kimi değil. İçinde bulunduğu her durumu kendisi için avantaj haline dönüştürmenin mimarın elinde olduğunu düşünüyorum.

Y. P. Z.: Venedik Bienal'inde üç kere projeleriniz sergilendi. En sonuncu Bienal'de de yer aldınız, ve mimarlık alanında "blob" (kabarcık)lar sahneye oldukça hakim görünüyorlardı, ardından da "Blobchitecture" kitabı yayınlandı. Siz bu gelişmeleri nasıl görüyorsunuz? Mimarlığın gelecekte nasıl gelişmesini istersiniz?

Z. H.: Ben şöyle düşünüyorum; bugün moda olan her şey, yarın demode olmuş olacaktır. Bu sadece mimarlık için geçerli değil tabii ki ve bir nevi kural. Ancak modaların ortadan tamamen kalkması veya demode olabilmeleri için de belli bir zaman diliminde varolmuş olmaları gereklidir, o yüzden bir şeyin moda ya da demode olmasında bir olumsuzluk görmüyorum. Önemli olan kendilerini ne kadar sürdürebildikleridir. Bu "blob"ların

gündemde ne kadar kalacaklarını bilemiyorum ama, geçmişten gelen ve Kiesler'in sanatı gibi henüz tüketilmemiş kaynaklardan beslendiklerini düşünüyorum. Mimar olarak modanın ne olduğunu kendimize dert edinmemize gerek yok, önemli olan yaptığımız işi en iyi şekilde yapmamız. Çünkü sonuçta bugün yaptığımızın yarın nasıl bir etkisi olacağını bilemiyoruz. Tek yapabildiğimiz beklemek, sürekli beklemek.

Y. P. Z.: Size son sorum, bizim ülkemiz ile ilgili: Kısa süre önce Türkiye'de idik, İstanbul ve İzmir'i ilk defa gördünüz. Ziyaretiniz öncesinde Türkiye ile ilgili beklentileriniz var mıydı ve şimdiki izlenimleriniz nelerdir?

Z. H.: Türkiye benim için iki günde gördüğümünden fazlasını ifade ediyor. Türkiye ve Osmanlı İmparatorluğu benim eğitimimde, bilgi dağarcığımda ve mimarlığa olan aşkımda daha Türk topraklarını görmeden çok öncesinde damgasını vurmuş durumda idi. Bu toprakların inanılmaz bir derinliği var. Bir mimarın İstanbul'a gitmesi bir Müslüman'ın Mekke'ye gitmesi gibi bir şey. Osmanlı'nın yapı yapma sanatına olan katkısının üstüne, hem güzelliği hem de kendi anlamsız çabalarımız üzerine bizi düşündürmekteki yeteneği üzerine bir ikinci tanımıyorum. İstanbul'u hiç görmeden önce ona hayrandım. Orada iken zaten hayran olduğum bir şeyi görmüş oldum. Mimar Sinan'ın daha fazla yapısını, erken ve geç dönemleri arasındaki farkları görebilmiş olmayı, minarelerin zaman içinde nasıl inceliyor zarifleştirdiğini incelemiş olabilmeyi isterdim. Tabii oluşmasında Atatürk'ün büyük rolü olan şimdiki Türkiye'ye ait de daha fazla şey görmek isterdim, Bruno Taut ve onun durumundaki birçok mimara kapılarını açmış, onlara iş vermiş, çok çeşitli ve zengin katmanları olan bir ülke. Tabii Türk mutfağını da unutmamak lazım. Bütün bunlar ve fazlası Türkiye'ye olan hayranlığımın altında yatan faktörler.

Y. P. Z.: Ege Mimarlık dergisine ayırdığınız zaman ve yanıtlarınız için çok teşekkürler. ■

Serdar KALE, Yard. Doç. Dr.

M. Emre İLAL, Yard. Doç. Dr.

Tülay ÇİVİCİ, Ar. Gör.

Balıkesir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Bilişim Teknolojilerinin Mimarlık Meslek Pratiğinde Kullanımı

Yeni teknolojilerin insan yaşamında ve insanın içinde yaşadığı sosyal çevrede neden olduğu değişimler incelendiğinde insanlığın yeni bir geçiş evresinin eşiğinde olduğu gözlenmektedir. Alvin Toffler, yaşanan bu değişimlerin “Uzun Dalga Kuramı” ile açıklanabileceğini ifade etmektedir¹. Alvin Toffler’ın Uzun Dalga Kuramı’na göre toplumsal değişimler tarihsel bir perpektifte incelendiğinde üç farklı toplum yapısı karşımıza çıkmaktadır. Birinci dalga tarım toplumu, ikinci dalga endüstri toplumu ve üçüncü dalga ise bilgi toplumdur. Bilgi toplumu, bilişim teknolojilerinin sayesinde bilgi üretiminin hızlandığı, insan ve zekasının ön plana çıktığı, sürekli bir eğitim gerekliliğinin önem kazandığı, ekonomik anlamda elektronik ticaret (e-ticaret) ve elektronik devlet (e-devlet) gibi kavramların benimsendiği bir toplum yapısı getirmesi açısından da önceki toplum yapılarından önemli farklılar göstermektedir (Çizelge 1).

Üçüncü dalga ile birlikte mimarlık meslek pratiğinde de önemli değişimler yaşanmaktadır. Hiç kuşkusuz bu değişimlerin en önemlisi bilişim teknolojilerinin mimarlık meslek pratiğinde neden olduğu değişimlerdir. Bilişim teknolojileri sayesinde kütüphaneler dolusu bilginin elektronik ortamda saklanabilmesi sağlanmış, kısa sürede kaydedilmiş, hızlı bir şekilde depolanmış, kurulan ağlarla büyük bir hızla iletilmiş, ve depolanan bilginin işlenmesiyle bilgi üretilir olmuştur.

Mimarlık meslek pratiğinin bilginin yaratılması, iletilmesi ve depolanması ağırlıklı bir süreç olması nedeniyle bilişim teknolojileri mimarlık meslek pratiğinde etkinliğin artırılması alanında çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Mimarlık meslek pratiğinin bu fırsatlardan ne ölçüde faydalandığının belirlenmesi amacıyla gelişmiş ülkelerde çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiş^{2,3,4} olmasına rağmen bilişim teknolojilerinin teknolojilerinin ulusal mimarlık meslek pratiğimizde kullanım düzeyini ve kullanım alanlarının belirlenmesi ihmal edilmiş bir araştırma konusu ola-

rak karşımıza çıkmaktadır. Bilişim teknolojilerinin sunmuş olduğu fırsatlardan ne derece faydalandığımız bu teknolojileri mimarlık meslek pratiğinde ne ölçüde kullandığımız ile doğrudan ilişkili olması nedeniyle bu çalışma kapsamında bilişim teknolojilerinin mimarlık meslek pratiğinde kullanım düzeyleri ve kullanım alanları araştırılmıştır.

Bilişim Teknolojileri

Bilişim teknolojilerinin herhangi bir üretim sürecinde kullanımının kapsamını ve sınırlarını belirlemek çeşitli zorluklar içermektedir. Bu zorlukların temelinde, bilişim teknolojilerine yönelik farklı yaklaşımların olması yatmaktadır. Bir grup insan için bilişim teknolojileri bilginin transferi için kullanılan tüm yöntemleri (örn. bilgisayar ağları, yerel alan ağları, internet, cep telefonları, faks makinaları) kapsamaktadır. Bir diğer gruba göre bilişim teknolojileri, bilgi tabanlı sistemler, bilgisayar tabanlı karar destek sistemleri ve nesne tabanlı bilgisayar destekli tasarım gibi en gelişmiş bilişim teknolojilerinin üretim sürecindeki kullanımı olarak görülmektedir. Bilişim teknolojilerine yönelik olarak ortaya konan bu farklı yaklaşımlar nedeniyle bilişim teknolojileri için farklı tanımlar öne sürülmüştür. Bilişim teknolojileri, bilginin depolamasında, işlenmesinde ve iletilmesinde bilgisayar gibi sistemlerin kullanılması ve çalışması olarak tanımlanmıştır⁵. Diğer bir çalışmada ise bilişim teknolojileri; veri transferi, grafik gösterimleri, bilgi işleme, depolama ve toplama için kullanılan bütün teknolojilerle ilişkili olan sistem programlarını, programların uygulamalarını ve iletişimi kapsayan teknolojiler olarak tanımlanmıştır⁶. Bu çalışma kapsamında bilişim teknolojileri; verilerin kayıt edilmesi, depolanması, saklanması, verilerin işlenmesiyle bilgiye dönüştürülmesini ve kurulan ağlar ile iletişime olanak sağlayan işlemlerinin yapıldığı yöntemler ve araçların bütünü olarak tanımlanmıştır.

ÖZELLİKLER	I. DALGA TARIMSAL TOPLUM	II. DALGA ENDÜSTRİ TOPLUMU	III. DALGA BİLGİ TOPLUMU
Zaman çerçevesi	Yaklaşık 10000 yıl öncesinde	200 yıl önce (1750' lerde İngiltere'de başladı)	1950'lerde Amerika' da başladı
Temel enerji kaynağı	Yiyecek, insan/hayvan gücü su, rüzgar	Kömür, gaz, petrol	Bilgi
Ana işçiler	Çiftçiler	Fabrika çalışanları	Bilgi çalışanları
İletişim	El yazımı	Basın, T.V.	Elektronik araçlarla, bireysel iletişimin sınırsız genişlemesi
Temel teknoloji	İnsan enerjisi, hayvan enerjisi, su, rüzgar	Buhar tribünü	Bilişim Teknolojileri ve robotlar
Yapı üretim süreci	İlkel yapım ve Geleneksel yapım	Gelişmiş geleneksel yapım ve Endüstrileşmiş yapım Yapım Robotları	Bilişim Teknolojileri, Bilgisayar Bütünleşik Yapım Sistemi ve

Çizelge 1. I. ,II., ve III. Dalgaların Özellikleri

Bilişim teknolojilerinin tanımlanmasında olduğu gibi bilişim teknolojilerinin sınıflaması için de farklı öneriler ortaya konmuştur. Bilişim teknolojileri, (i) tek kullanıcı donanımlar (masaüstü, dizüstü bilgisayar, vb.), (ii) yazılımlar (kelime işlemciler, tablo işlemcileri, vb), (iii) kullanıcı dayanışması (e-posta, sesli mesaj... vb.) ile (iv) büyük bilgi yığınları (sayısal sistem analizi, çizim sistemi... vb.) veya kullanıcı dayanışması ve (v) bilgi yığınlarının her ikisini de içeren (sayısal sistem analizi, çizim sistemi... vb. bütünleşmesi) sistemler olarak sınıflanmıştır⁷. Diğer bir sınıflamada ise bilişim teknolojileri (i) bilgi yönetimi, (ii) bilginin işlenmesi, (iii) bilginin paylaşılması ve (iv) bilginin iletişimi başlıkları altında incelemektedir⁸. Bu çalışma kapsamında bilişim teknolojileri (i) Bilgi teknolojileri - sistem yazılımları, programlama dilleri, uygulama yazılımları, veri tabanları, bilgi geri getirme sistemleri, uzman sistemler, soru yanıtlama sistemleri ve (ii) İletişim Teknolojileri - İnternet, Intranet, Yerel Alan Ağları (LAN), Geniş Alan Ağları (WAN), Katma Değerli Ağlar (VAN), Metropolitan Alan Ağları (MAN), e-posta, sesli mesaj, dijital bilişim servisleri, telekonferans, veri konferansı, video konferansı ve elektronik veri değişimi başlıkları altında incelenmiştir.

Mimarlık Meslek Pratiği ve Bilişim Teknolojileri

Mimarlık meslek pratiği, insanların tüm faaliyet alanlarını kapsayan, sosyal, yasal, ekonomik ve teknolojik faktörlerle sınırlanan bir meslek olarak değişen çevre koşulları karşısında sürekli kendini yenilemek zorunda olan bir meslek pratiği olması nedeniyle bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerden etkilenmesi olası değildir. Her geçen gün, daha fazla sayıda mimar bilişim teknolojilerini kullanmanın mimarlık meslek pratiğinde nicel ve niteliksel etkinliği yükselteceği görüşünde birleşmekte ve bunun bir sonucu olarak bilişim teknolojilerinin kullanımı mimarlık meslek pratiğinde hızla yaygınlık kazanmaktadır.

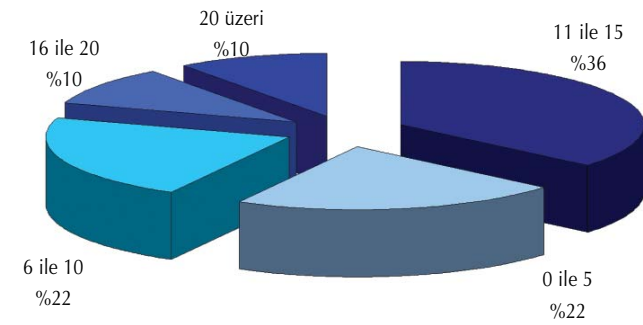
"Mimarlık meslek pratiği; kent planlaması ve yapı veya yapı gruplarının tasarlanması, inşası, genişletilmesi, korunması, restorasyonu ve tadilatı için gereken mesleki hizmetlerin sunulmasını içermektedir. Bu mesleki hizmetler planlama ve arazi kullanımı planlaması; kentsel tasarım; avan projelerin, tasarımların, projelerin, maketlerin, şartnamelerin ve teknik belgelerin hazırlanması; başkaları tarafından (danışman mühendisler, kent plancıları, peysaj mimarları ve diğer uzman danışmanlar) uygun şekilde ve herhangi bir sınır konmadan hazırlanan teknik çalışmalar arasında eşgüdümün sağlanması; yapı ekonomisi, sözleşme yönetimi, inşaatın izlenmesi ve proje yönetimini içerir; ancak bunlarla sınırlı değildir"⁹. Mimarlık meslek pratiğinde yer alan bu mesleki eylemlerin daha etkin olarak gerçekleştirilmesi amacıyla farklı bilişim teknolojileri geliştirilmiştir. Mimarlık meslek pratiğinde kullanılan bilişim teknolojileri bilgi ve iletişim teknolojileri başlıkları altında incelenebilir. Mimarlık meslek pratiğinde yaygın olarak kullanılan bilgi teknolojileri; dokümantasyon yönetim programları (Microsoft Office, Star Office), genel grafik, genel çizim ve/veya modelleme sistemleri, canlandırma yada animasyon, tasarım, tasarım değerlendirme ve bilgisayar destekli tasarım programları (Autodesk, Architectural Desktop, İdeCad Mimari, Graphisoft Archicad, Allplan, Myra2000, Arcon, 3Ds Max, ORCAD, PROTEL , AUTOCAD), çevresel analiz ve yapı fiziki programları - (Energy Plus, Day Sim, Rayfront, Raydirect, 3D Solar, AGI32 Lighting, Building Design Advisor), keşif, maliyet ve metraj programları (AMP, MilSOFT, FMAST, Timberline, Avinal ve Hakmin), yapım yönetimi ve proje/sözleşme yönetimi programları - (Microsoft Project, Primavera, Artemis ve Harvard Project Manager) gibi programları kapsamaktadır.

Mimarlık meslek pratiğinde yaygın olarak kullanılan iletişim teknolojileri ise internet, intranet, elektronik veri değişim sistemleri, paylaşılmış veri kaynakları, e-posta, faks, sesli/görün-

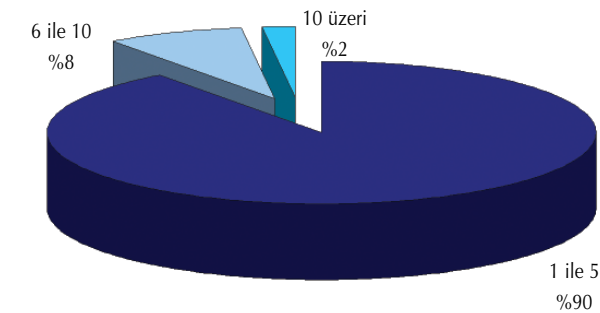
tülü mesaj ve elektronik ağları içermektedir. İletişim teknolojilerinin omurgasını oluşturan ve en geniş iletişim ağına sahip internet hiç kuşkusuz bu teknolojilerin en önemlisidir. İnternet, farklı kültürlerden yüz milyonlarca insanın bilgi ve kaynakları paylaşmasının sağlayan yüzbinlerce akademik, devlet ve askeri bilgi sistemlerini birbirine bağlayan bir ağlar ağı olarak tanımlanabilir. İnternet, herhangi bir coğrafi alana bağlı kalmadan bilginin elektronik ortamda hızlı ve verimli olarak paylaşılmasını sağlamaktadır. İnternet, mimarlık meslek pratiğinde haberleşme, mesleki işbirliği, hizmetlerin ve ürünlerin satışı ve pazarlanması, araştırma yapılması ve bilgi edinilmesi gibi çeşitli fırsatlar sunmaktadır.

Anket Çalışması

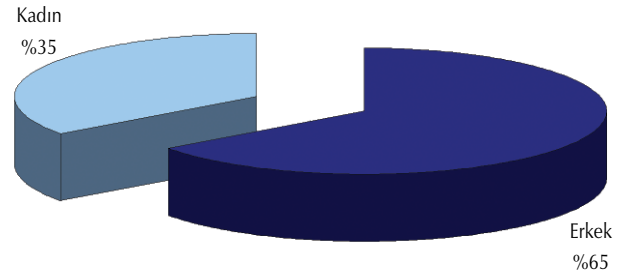
Mimarlık meslek pratiğinde bilişim teknolojilerinin kullanım düzeyini ve alanlarını belirlemeye amaçlayan bu çalışma kapsamında "Mimari Tasarım Büroları ve Bilişim Teknolojileri" adı verilen bir anket formu hazırlanmıştır. Mimari Tasarım Büroları ve Bilişim Teknolojileri anketinde mimarlık meslek pratiğinde bilişim teknolojilerini kullanım (1) yoğunluğunu, (2) sıklığını ve (3) kullanım alanlarını belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. Anket çalışması için bağlantı kurulan 152 mimari tasarım bürosundan 11 mimari tasarım bürosunda (Ankara'da 2, Bursa'da 3, İzmir'de 6 tasarım bürosu) anketi yanıtlıyacak kişi bulunamamıştır ve 17 mimari tasarım bürosunda (Ankara'da 8, Bursa'da 5, İzmir'de 4 mimari tasarım bürosu) anket katılmak istememiştir. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen ankete 134 mimari tasarım bürosu katılmıştır. Eksik bilgilerin olması nedeniyle 2 adet anket formu değerlendirme dışı tutulmuştur. Bilişim teknolojilerinin mimari tasarım bürolarında kullanım düzeyini belirlemeye yönelik olan anket çalışması 132 mimari tasarım bürosundan alınan bilgiler ile değerlendirilmiştir.

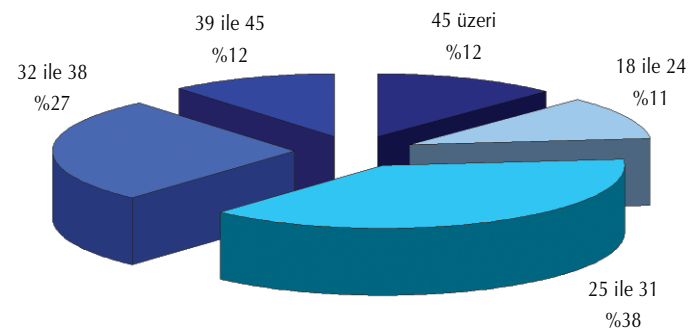
1- Mimari Tasarım Bürolarının Kurumsal Yaşı

2- Mimari Tasarım Bürolarının Personel Sayısı

3- Ankete Katılan Mimarların Cinsiyeti

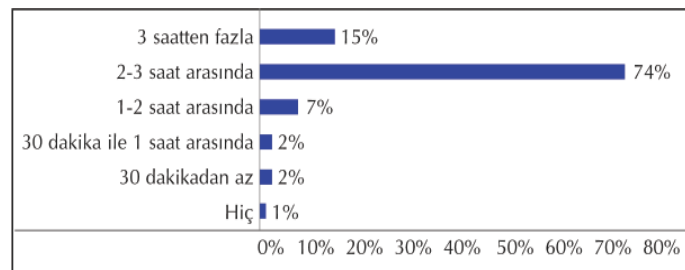

4- Ankete Katılan Mimarların Yaş Ortalamaları

Ankete katılan mimari tasarım bürolarının kurumsal özellikleri, Şekil 1 ve 2'de gösterilmektedir. Şekil 1'de görüldüğü gibi ankete katılan mimari tasarım bürolarının %36'sı 11 ile 25 yıldır mimarlık hizmetleri sunarken, %22'si 0 ile 5 yıldır, %10'u 6 ile 10 yıldır ve %10'u ise 20 yılı aşkın süredir mimarlık hizmetleri sunmaktadır.

Ankete katılan mimari tasarım bürolarının personel sayısı göre dağılımı da Şekil 2'de verilmiştir. Mimari tasarım bürolarının %90'ı 1 ile 5 personel, %8'i 6 ile 10 personel çalışmaktadır. Ankete katılan mimari tasarım bürolarından sadece %2'si 10'dan fazla personel çalışmaktadır.

Ankete katılan mimarların demografik özellikleri Şekil 3 ve 4'de gösterilmiştir. Şekil 3 ankete katılan mimarların cinsiyetini göstermektedir. Katılımcılardan %35'i kadın ve %65'i erkektir. Şekil 4 ankete katılan mimarların yaş ortalamalarına göre dağılımını göstermektedir. Katılımcıların %11'i 18 ile 24 yaş, %38'i 25 ile 31 yaş, %27'si 32 ile 38 yaş, %12'si 39 ile 45 yaş ve %12'si ise 45 yaş üzerindedir.

5- Mimarların Bilişim Teknolojilerini Kullanım Yoğunluğu

Anket Sonuçları

Mimarlık meslek pratiğinde bilişim teknolojilerinin kullanım düzeyi, mimarların bilgisayar kullanım yoğunluğu ve sıklığı ölçütleri kullanılarak incelenmiştir. Şekil 5'de ankete katılan mimarların bilişim teknolojisi kullanım yoğunluğu gösterilmiştir. Ankete katılan mimarlardan sadece %1 bilişim teknolojilerini hiç kullanmaz iken %74'ü bilişim teknolojilerini her gün 2-3 arasında değişen yoğunlukla kullanmaktadırlar. Ankete katılan mimarlardan sadece %15'i bilişim teknolojilerini 3 saatten fazla kullanmaktadırlar.

Şekil 6'da ankete katılan mimari tasarım bürolarında bilişim teknolojilerini kullanım sıklığı gösterilmiştir. Ankete katılan mimarların %46'sı bilişim teknolojilerini her gün bir çok kez kullanırken %3'ü hiç kullanmamaktadır.

Mimarlık meslek pratiğinde bilişim teknolojilerinin kullanım sıklığına ve yoğunluğuna ilişkin anket sonuçları birlikte yorumlandığında; bilişim teknolojilerinin günümüz mimarlık meslek pratiğinin vazgeçilmez araçlarından biri olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bilişim teknolojileri ile tanışmamış mimarlık bürosunun yüzdesinin az olması, bilişim teknolojisi alanındaki gelişmelerin mimarlar tarafından yakından izlendiğini göstermektedir.

Mimari tasarım bürolarında bilgi teknolojilerini kullanarak gerçekleştirilen mesleki eylemler Şekil 7'de verilmiştir. Anket çalışmasına katılan mimarlardan %i bilgi teknolojilerini iki boyut-

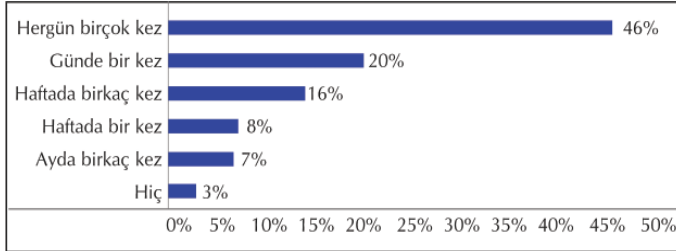
lu çizim çalışmalarında kullanırken, %61'i bilgi teknolojilerini üç boyutlu çizim, %58'i bilgi teknolojilerini proje dökümanı hazırlama, %55'i bilgi teknolojilerini teklif hazırlama, %50'si bilgi teknolojilerini eskiz-taslak hazırlama, %20'si bilgi teknolojilerini şantiye işlerinde ve %11'i bilgi teknolojilerini yatırım analizlerinin gerçekleştirilmesinde kullanmaktadır.

Anket çalışmasının sonuçları, bilgi teknolojilerinin mimarlık meslek pratiğinde en yaygın kullanım alanının mimari tasarım sürecinde iki boyutlu çizimlerin gerçekleştirilmesinde olduğunu göstermektedir. Mimari çizimlerin, yapı üretim sürecinde görev alan katılımcılar arasında bilginin paylaşılmasında kullanılan temel iletişim aracı olması nedeniyle; bilgi teknolojileri bu süreçte etkinliğin artmasını sağlamaktadır. Bilgi teknolojilerinin mimari çizim sürecinde kullanılması, grafiksel elemanların oluşturulmasında, biçimlendirilmesinde, işlemlerinde, dönüştürülmesinde ve birleştirilmesinde geleneksel olarak el ile gerçekleştirilen mimari çizim yönteminde olmadığı kadar esneklik sunmakta ve mimari çizimlerin daha kolay ve daha hızlı bir şekilde oluşturulması sağlamaktadır.

Mimari çizimlerin yapı üretim sürecinde kullanılan ihale ve sözleşme dökümanlarının önemli bir parçası olması ve yapı üretim sürecinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde mimari çizimlerin esas alınacak olması nedeniyle mimari çizimler olabildiğince kapsamlı, doğru ve tutarlı olmalı ve hiç bir belirsizlik içermemelidir. Bilgi teknolojilerinin mimarlık meslek pratiğinde kullanılması ile mimari çizimlerin daha kapsamlı, daha doğru olarak sonuçlandırılması ve tekrar ve tekrara yakın olan grafiksel biçimlerin daha tutarlı olarak gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

Yapı üretim sürecinde mimari çizimler defalarca değişikliğe uğramaktadırlar. Mimari çizimlerdeki bu değişiklikler bazen müşterinin isteklerinin ve ihtiyaçlarının değişmesi, bazen projeye ilişkin maliyet, süre ve kalite kriterlerinin değişmesi, bazen ise malzeme siparişinde yaşanan sıkıntılar ve yasal değişikliklerden kaynaklanmaktadır. Bilgi teknolojilerinin kullanılması ile mimari çizimlerde yapılması zorunlu olan bu tip değişikliklerin gerçekleştirilmesinde de önemli zaman kazanımları sağlanmaktadır. Bilgi teknolojilerinin mimari çizim aracı olarak kullanılması ile geleneksel çizim yöntemine göre çizim kalitesinden herhangi bir ödün vermeden mimari çizimler gerçekleştirilebilir. Yapılan araştırmalar bilgi teknolojileri ile mimari çizimlerin gerçekleştirilmesi durumunda geleneksel çizim yöntemine göre iki veya üç katı bir verimlilik artışı olduğunu bildirmektedirler¹⁰.

Bilgi teknolojilerinin mimarlık meslek pratiğinde kullanımının yaratıcılık sürecine olan etkileri mimarlık mesleğinde önemli tartışmalar yaratmıştır. Bir grup mimar bilgi teknolojilerinin tasarım sürecinde mimarların yaratıcılık potansiyelini azalttığını ve mimari çizimleri kişisizleştirdiğini öne sürmektedirler. Diğer bir gruba göre ise bilgi teknolojilerinin mimari tasarım sürecinde kullanılmasının mimarların yaratıcılıklarına olumlu katkıları olduğunu ve tasarım alternatifleri arasında etkili bir değer-

6- Mimarların Bilişim Teknolojilerini Kullanım Sıklığı

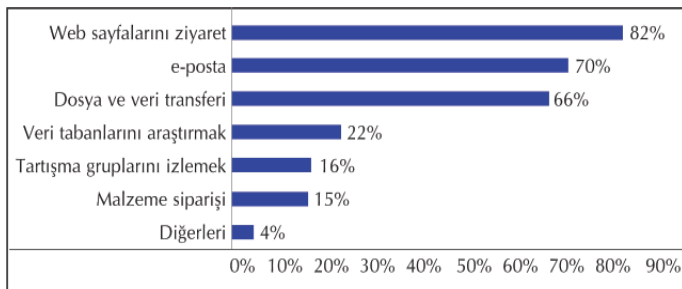

7- Mimarların Bilgi Teknolojileri Kullanarak Yapmış Oldukları Mesleki Eylemler

lendirme yapma fırsatı sunduğunu savunmaktadır. Yapılan bilimsel çalışmalar, bilgi teknolojilerinin sunmuş olduğu fırsatlardan yararlanmanın, bu teknolojilerin doğru kullanılmasına bağlı olduğunu ortaya koymaktadır^{11,12}. Diğer bir deyişle bu teknolojilerin kötü veya yanlış kullanılması sonucu mimari tasarım süreci sonunda ortaya çıkacak ürün de kötü olacaktır.

Anket çalışmasının sonuçları internetin mimarlık meslek pratiğinde farklı mesleki eylemlerde farklı amaçlarla kullanıldığını göstermektedir. Şekil 8'de yer alan grafikte ankete katılan mimari tasarım bürolarının internet kullanarak yaptıkları mesleki eylemler yer almaktadır. Katılımcı mimarların %82'si interneti web sayfalarını ziyaret etmek amacıyla kullanırken, %70'i e-posta, %66'sı dosya ve veri tabanı, %27'si veri tabanı araştırmak, %16'sı tartışma gruplarını izlemek, %15'i malzeme siparişi ve %4'ü diğer işlem amaçlarıyla kullanılmaktadır.

Anket çalışmasına katılan mimari tasarım bürolarının büyük bir çoğunluğu internet, web sayfalarını ziyaret etmek, elektronik posta göndermek ve mimari tasarım veri ve dosyalarını paylaşmak için kullanılmaktadır. Mimarlık meslek pratiğinde internetin kullanım yaygınlığının artması ile geleneksel bilgi paylaşım yöntemleri daha az kullanılmaya başlanacaktır. Mimarlık meslek pratiğinde internetin veri tabanlarının araştırılmasında, tartışma gruplarının izlenmesinde ve malzeme siparişlerinin verilmesinde daha az kullanılması ise bu alanlardaki bilişim teknolojilerine ilişkin alt yapı eksiklikleri ile açıklanabilir. Mimarlık meslek pratiğine yönelik Türkçe veri tabanlarının sayısının artması ve mevcut veri tabanlarının geliştirilmesi, tartışma gruplarına yönelik tanıtım çalışmalarının yapılması, elektronik ticaret prensiplerinin malzeme üreticileri tarafından geliştirilmesi ile internetin mimarlık meslek pratiğindeki kullanım alanı genişleyecektir.

8- Mimarların İnterneti Kullanarak Yaptıkları Meslek Eylemler

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma kapsamında, kısa bir geçmişe sahip olmasına rağmen günlük yaşamımızda belki de farkında olmadan sıkça kullandığımız, bilişim teknolojilerinin mimari tasarım bürolarında kullanım yoğunluğu, sıklığı ve alanları incelenmiştir. Bilişim teknolojileri yapı üretim sürecinin katılımcıları arasında daha kolay bir iletişim, daha etkin proje dokümantasyonu, mimari çizimlerin daha kolay ve daha kısa sürede üretilmesi, mimari çizimlerdeki değişikliklerin daha kısa ve daha kolay sürede yapılması, mimari çizimler arasında daha yüksek tutarlılık, tasarım bilgilerinin daha iyi kontrol edilmesi, mimari sunum ve canlandırmalar için etkili bir anlatım tekniği verilerin daha sonra kullanılmak üzere kolaylıkla saklanması, yapı malzemelerinin, yapı elemanlarının ve yapı bileşenlerinin çeşitli özelliklerinin bilinmesi ile yapı üretim süreci sonunda ortaya çıkacak ürünün performansının tahmin edilmesi, yapı üretim sürecinin zaman boyutu ile birlikte sanal olarak canlandırılması ve farklı kriterlere göre yapının performansının değerlendirilmesi gibi çeşitli fırsatlar sunmaktadırlar.

Bilişim teknolojilerinin mimarlık meslek pratiğine sunmuş olduğu bu fırsatlardan daha etkin olarak yararlanmasının temel ön koşulu; e-mimarlık kavramının yaratılması ve geliştirilmesidir. E-mimarlık kavramının yaratılmasında ve geliştirilmesinde meslek odalarının ve üniversitelerin daha aktif rol oynamaları faydalı olacaktır. □

Dipnotlar:

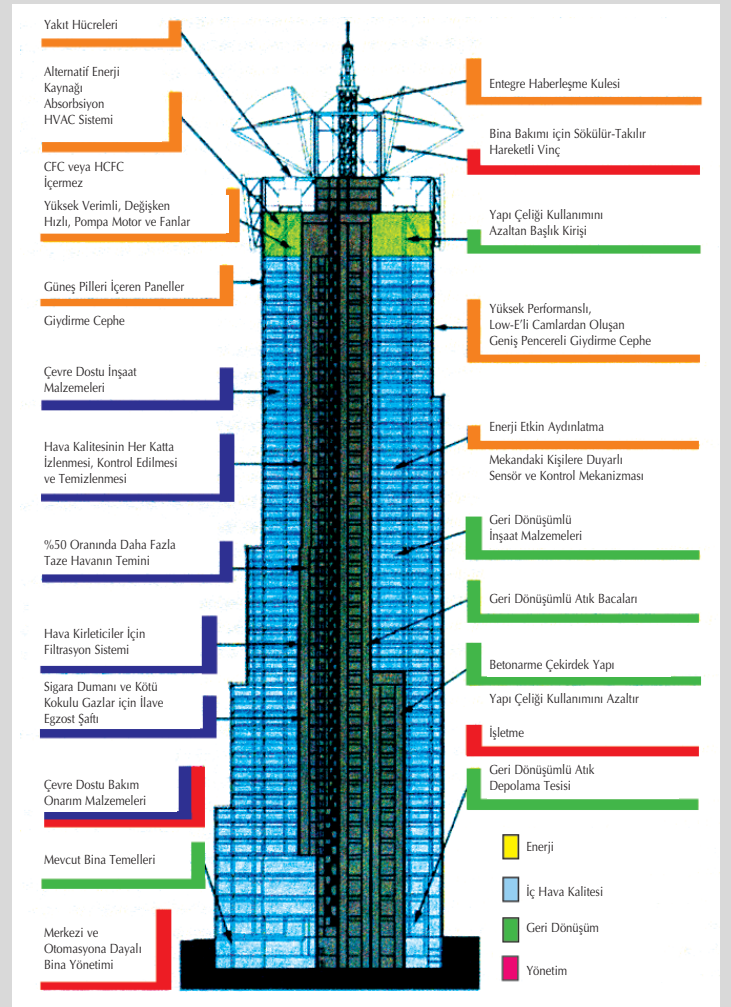
- 1- Toffler A., The Third Wave, London:Pan Book, 1981
- 2- Rivard H., A Survey on the Impact of Information Technology on the Canadian Architecture, Engineering and Construction Industry, IT con, 2000.
- 3- Doherty J.M., A Survey Of Computer Use in the New Zealand Building and Construction Industry, IT con, 1997.
- 4- Howard R., Surveys of in the Construction Industry and Experience of the IT Barometer in Scandinavia, IT con, 1998.
- 5- Marsh, L. ve Flanagan, R. Measuring The Costs and Benefits of Information Technology In construction. Engineering, Construction and Architectural Management, 7(4), 2000, 423-435.
- 6- Knol, W.H. ve Stroken J. H. M. The Diffusion and Adoption of Information Technology in Small -and Medium- Sized Enterprises Through IT Scenarios 13(2), 2001, 227-247.
- 7- A. Irshad. Managing, Processing and Communicating Information: What A/E/C Organizations Should Know Journal of Management in Engineering, 15(4), 1999, pp. 33-36
- 8- Ahmad, I., Russell, J.S. ve Abou-Zeid, A. Information Technology (IT) and Integration in the Construction Industry, Construction Management and Economics, 13(1), 1995, 163-171
- 9- UIA Agreement Text, 1999.
- 10- Lawson B. Towards a Computer-Aided Architectural Design Process: A Journey of Several Mirages." Computers in Industry, 35(1), 1998, 47-57.
- 11- Collins, P., and King, D. Organizational and Technological Predictors of Change in Automaticity. Academy of Management Journal, 31 (3), 1998, 512-543.
- 12- Robertson, D., and Allen, T. CAD System Use and Engineering Performance. IEEE Transactions on Engineering Management, 40(3), 1993, 337-358.

Selin ZAĞPUS, Y.Mimar

Geleceğin Yapıları Akıllı Binalar

Yüzyılımızda yapılan çalışmalar, ağırlıklı olarak, insan beyninin mükemmel yapısını taklit etmeye yöneliktir. Akıllılık gibi “insana özgü” bir kavramın, yapı düzeyinde sorgulanmaya başlaması da bu çalışmalardan biridir. Ancak; konu ile ilgili uygulamalara bakıldığında; elektronik donanımına sahip olan tüm yapıların “akıllı bina” olarak adlandırıldığı; bu kavramın özellikle ülkemizde pek doğru algılanmadığı görülmektedir. Bu nedenle, “akıllılık” ve “akıllı bina” kavramlarını tekrar irdelemekte fayda vardır.

“Akıllılık”, sözlük anlamı olarak; “belli seviyenin üzerinde olma ya da değişen durumlara uyum sağlayabilme yeteneği”dir. “Akıllı binalar” ise; “Akıllı Binalar Enstitüsü”nün tanımıyla; “strüktür, sistem, servis ve yönetim”den oluşan dört temel unsur ve bunlar arasındaki iletişim yoluyla, üretken ve ekonomik bir ortam sağlayan yapılar”dır. Akıllı binaların temel amacı; insanoğlunun değişen ihtiyaçlarına uyum sağlamak; enerjinin minimum kullanımının yanında, optimum düzeyde sistem işletimi ve konfor sağlamaktır. Sözkonusu akıllılık; binanın tasarımı, teknik altyapısı ve donanım elemanlarından başlayarak; işletimine kadar süren bir akıllılık halidir.

Four Times Square Binası

1999 yılında tamamlanan 48 katlı ofis binasının mimari projesi, Fox & Fowle Architects tarafından yapılmıştır. Akıllı otomasyon sistemleri ile donatılmış olan bina, enerji tasarrufu için geliştirilmiş sistemler ve çevreye minimum ölçüde zarar veren malzemelerden oluşmaktadır. Enerji etkin ve akıllı bina özelliklerinin günümüzdeki en gelişmiş özelliklerini sunan ve bu konuda pek çok uluslararası ödül alan yapı, bina kabuğunda bulunan güneş pilleri sayesinde aktif sistemleri de üzerinde barındırmaktadır. Binada temiz enerji tüketimi sağlamak amacıyla, elektrik yerine doğalgaz tercih edilmiş, ısıtma ve soğutma fonksiyonlarına yönelik olarak doğalgaz yanma sistemli absorpsiyon üniteleri kullanılmıştır.

Günümüz insanının yoğun ve hareketli temposuna bağlı olarak; iş ve yaşam mekanlarında "hayatı kolaylaştırıcı" ve aynı zamanda "üst düzeyde yaşam konforu sunan" mekanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm bu verilere bağlı olarak; yapıların kapasite, şekil ve fonksiyonları da eskisine göre çok daha sofistike bir hal almıştır. Öyle ki, teknoloji kavramı, bina tasarım sürecinin temel taşlarından biri haline gelmiştir. Tam bu noktada, bir dizi teknolojik çözümle uyumlu şekilde tasarlanan ve inşa edilen akıllı binalar, günümüzün "moda kavramı" olarak, ülkemizde de adından sıkça söz ettirmeye başlamıştır.

Aslında binalarda sağlanan akıllılık; kullanıcıların talepleri ve gereksinimleri doğrultusunda, çevresel faktörler de dikkate alınarak kurgulanmış olan "senaryolar"ın, teknolojinin desteği ile hayata geçirilmesinden başka birşey değildir. Önemli olan, senaryoların sağlıklı belirlenmesidir ki, burada disiplinler arası yaklaşım oldukça önem kazanmaktadır. Malsahibi, mimar, mühendisler, yüklenici ve kullanıcının katılımıyla oluşturulacak kurgu, sonuç ürünün verimini etkileyecek en önemli unsurdur. Bununla birlikte; pekçok mimar, mühendis ve hatta müteahhite göre bu kavram, farklı konseptlerde ele alınmaktadır.

Mimarca "akıllılık" temel olarak; binanın konumlandığı yerin topoğrafyası, iklimsel verileri ve kentsel konumu ile; kullanıcıların talep ve ihtiyaçlarının doğru belirlenmesi sayesinde sağlanır. Tasarım sürecine katılan disiplinler arasında, kullanıcı ile birebir diyaloga giren ve onların özel taleplerini ve ihtiyaçlarını belirleyen kişi mimardır. Bu, basit gibi görünen, ancak gerçek anlamda "akıllıca kararlar"ın alınmasını sağlayan en önemli girdidir.

Görüldüğü gibi, buraya kadar, bu tür yapıların herhangi bir bina tasarlamaktan farkı yoktur. Ancak; günümüzün sosyo-ekonomik koşullarının bizleri "iş odaklı yaşamlar"a doğru sürüklemesi; "bilgi teknolojisi kullanımının yaygınlaşması", buna bağlı olarak "günlük yaşam standartları konusundaki beklentilerimizin farklılaşması" ve malesef pek azımızın dikkate aldığı; bizleri ve bizden sonraki nesilleri şiddetle tehdit eden, "doğal enerji kaynaklarının yetersizliği" konuları tasarım sürecinin yeni girdileridir. Mimar; bina kütlesini parsel üzerinde konumlandırma ve yönlendirme aşamasından, cephe kaplama malzemelerin seçimine kadar, güneş ve rüzgar enerjisi gibi doğal enerji kaynaklarından optimum ölçüde yararlanma doğrultusunda kararlar almalıdır. Böylelikle, elektromekanik sistemlere olan gereksinim en az düzeye indirgenmeli ve teknoloji desteği binaya ancak, "tasarımın gücünün yetmediği noktada" dahil olmalıdır. Ancak bu sayede "akıllıca tasarım" ya da "mimarca akıllılık"tan söz edilebilir.

Akıllı binaların karmaşık tasarım süreci içerisinde, özellikle makina ve elektronik mühendisleri bu sürece, alışlagelmiş konumlarından çok daha aktif olarak katılmaktadırlar. Bu da, teknoloji desteğinin, yaşadığımız mekanlara adaptasyonunun sağlanması şeklinde olmaktadır. Genel olarak, "Bina Otomasyon Sistemleri" (BOS) olarak adlandırılan; iklimlendirme, aydınlatma, güç sistemleri, kapalı devre kamera sistemi, kartlı geçiş sistemi, yangın algılama ve müdahale sistemleri gibi bina alt sis-

Metrocity Konut ve İş Merkezi

Mimari projesi, Doğan Tekeli'ye ait olan yapı, kendi içinde bir şehir havasına bürünen nitelikleriyle, kent merkezinde de yaşanılabilir ortamlar sunulabileceğini ispatlamak amacıyla tasarlanmış ve kente farklı bir yaşam tarzı kazandırmıştır. 1997 yılı sonunda temeli atılan ve kaba inşaatı 1999 sonunda bitirilen yapı; Metrocity; Star Towers ve Moon Towers olarak adlandırılan, 27 katlı iki konut kulesi ve 24 katlı bir ofis kulesinden oluşmaktadır.

Mimarının yanında büyük ölçüde mühendislik çalışmasının bir ürünü olan Metrocity, 9 ölçeğindeki bir deprem'e göre tasarlanmıştır. İlk bakışta kullanılan malzemelerin kalitesi ile dikkati çekerken; sonrasında, özellikle güvenliğin sağlanmasında kullanılan sensörler, güvenlik kameraları, alarm sistemleri, havalandırma sistemleri ile alışılmışın dışında bir mekan kalitesi sunar.

En son teknolojiye sahip güvenlik sistemi ile donatılmış olan Metrocity'de, otoparktan dairelere çıkmak için giriş lobisinde zorunlu asansör değiştirme sistemi ve özel güvenlik kartı uygulaması öngörülmüştür. Konutların giriş kapılarında görüntülü telefon ve kumandalı güvenlik alarmı bulunmaktadır. Ayrıca, giriş lobileri, kat holleri ve asansör kabinlerindeki kameralar sayesinde, güvenlik ve resepsiyon ile 24 saat sesli ve görüntülü bağlantı kurulabilmektedir.

Konut içinde, home theatre altyapısı, dijital televizyon bağlantısı, internet ve data hattı bağlantısı sağlanarak; dış dünya ile hertürlü iletişimi kurma ortamı hazırlanmıştır. Bunun yanında; kirli havayı iki kez filtre edip temizleyerek içeri alan özel karbon-polen filtreli merkezi havalandırma sistemi ve her mekânı ayrı ayrı ısıtıp soğutan VRV sistemi sayesinde enerji tasarrufuna katkıda bulunmaktadır. Açılabilir UV filtreli pencereler sayesinde, çok katlı binalarda yaşanan hasta bina sendromu şikayetleri de ortadan kaldırılmıştır. Metrocity'de yangına karşı da akıllıca önlemler düşünülmüştür ve yangına dayanıklı malzemeler kullanılmıştır. Tüm dairelerde, kat hollerinde, asansör kabinlerinde yangın alarm dedektörleri bulunmaktadır.

temlerinin, birbirleri ile "entegrasyonu" sağlanarak senaryolar hayata geçirilir. Bu sistemler sayesinde; bir yandan "rutin işler otomatize bağlanarak" hayatı kolaylaştırıcı çözümler elde edilirken; diğer yandan "az sayıda personel, az miktarda enerji ve en az zaman kaybı ile en üst düzeyde kalite" sağlanmış olur.

Geniş kapsamlı yapıların yönetim sistemi temel olarak, binanın belli noktalarına, birbirleri ile iletişim kurabilen, "akıllı kontrol aygıtları"nın yerleştirilmesiyle sağlanır. Ağ içindeki her noktaya, fonksiyonların kontrolünü sağlayacak derecede akıllılık yüklenmiştir ve bu noktaların sayısının, "binanın akıllılık derecesi" ile orantılı olduğu görüşü genel bir kabul görmektedir. Yapının fonksiyonu ve büyüklüğü dikkate alınarak, bu noktalara manuel ya da bilgisayar kontrolünde otomatik talimatlar verilebilir. Örneğin, ısı ve ışık sensorları, enerji kaybını önlemek amacı ile; dışarıdan gelen ışık şiddetine göre uygun ışık seviyesini kendisi seçer, hangi odada insan varsa yalnız oradaki ışıklar yanar; hatta yalnız oradaki telefon çalar. Isı seviyesi boş odalarda düşer; kullanılmakta olan mekanlarda konfor şartlarını sağlayacak düzeyde yükselir. Bu gibi çözümler sayesinde enerji giderleri yaklaşık olarak %50 oranında azaltılabilmektedir.

Bu temel sistemlerin yanında, bir binayı akıllı yapan özelliklerden biri de donanım elemanlarıdır. Çocukluğumuzda hemen hemen hepimizin yaptığı; "2000'de nasıl bir hayat hayal ediyorsunuz" konulu resimlere çizdiğimiz robot hizmetçiler, yürüyen bantlar ya da uzay yolu filmlerinde gördüğümüz ve bize adeta ütopya gibi görünen teknolojik gelişmelerin çoğu günlük yaşamımızdaki yerlerini çoktan almışlardır. Otomatik bulaşık ve çamaşır makineleri, mutfak robotları, mikrodalga fırınlar, fotoselli kapılar... Günümüzde artık, gelişmiş cep telefonları ve bilgisayarlar sayesinde, internetten kumanda edilebilen "akıllı fırınlar", içindeki eksik malzemeleri algılayıp internet aracılığıyla marketten sipariş verebilen ve üzerindeki optik okuyucularla gıdaların son kullanma tarihini kontrol edebilen "akıllı buzdolapları"; çamaşırların kirlilik derecesine göre programını kendi-

si seçip; gerekirse çalışmasını durduran ve böylelikle enerji tasarrufu sağlayan "akıllı çamaşır makineleri" evlerimizdeki yerlerini almaya başladılar bile. Bir anlamda, artık nerede olursak olalım, evimize ya da ofisimize sadece "internet uzaklığında"yız.

Hayatımıza kattığı bunca yeniliğe rağmen, akıllı bina kavramı bazen olumsuz sonuçlara da neden olabilmektedir. Özellikle, iklimlendirme sistemlerinin sağlıklı düzenlenmemesi sonucu oluşan ve "hasta bina sendromu" olarak adlandırılan sağlık sorunları (baş dönmesi, mide bulantısı, adaptasyon güçlüğü gibi), çoğunlukla ofis ortamlarında sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bina içindeki şartlandırılmış havanın sisteme, HRV üniteleriyle ve kontrollü olarak girişinin sağlanmasıyla bu sorun giderilmeye çalışılmaktadır.

Bir başka sorun ise; tamamen elektronik donanıma sahip bu tür binalardaki "erişilebilirlik" konusudur. Ağ sistemindeki herhangi bir aksama sonucunda, yaşadığımız mekanlar internet üzerinden her köşesine kadar dışarıya açık hale dönüşebilmektedir. Bu, evlerimizde öncelikli olarak sağlamaya çalıştığımız "mahremiyet" duygusunu tehdit eden bir tehlikedir. Bununla birlikte; bilgisayar sisteminin, bir plan çıktığında diğeri devreye girecek şekilde programlanması, güvenli bir şekilde kurulması ve sistemin uzman kişiler tarafından işletilmesi sağlanarak bu sorun giderilebilmektedir.

İçerdikleri teknik donanımlar ve akıllı aygıtlar nedeniyle, "kullanma kılavuzu ile birlikte satılan" bu yaşam mekanlarının; henüz cep telefonu kullanmaya bile adapte olamamış kimseler tarafından nasıl kullanılacağı ise bir diğer önemli konudur. Üzerinde onlarca düğme bulunan bir "kumanda aleti ile yaşamaya alışmak"; en kötüsü, kumanda aleti kaybolduğunda "aptal bir bina" ile yaşamaya alışmak doğrusu katlanılır gibi olmayacaktır. Bu nedenle, ülkemizdeki bazı akıllı bina uygulamalarında, kullanma kılavuzuna ek olarak; 24 saat yayın yapan "özel TV kanalları"! oluşturularak çözüm aranmaya çalışılmaktadır..

Polat Tower Residence

152,10 m. yüksekliğinde, 42 katlı yapıda 400 daire bulunan yapıda 31 bin 500 nokta otomasyon sistemi ile kontrol edilmektedir.

Polat Tower'ın temelinde ve bina içerisinde deprem algılayıcıları bulunmaktadır. Bu sayede bina, depremi önceden algılayıp otomasyon sistemini devreye sokmaktadır.

Yapıda yangın tehlikesine karşı da ciddi önlemler alınmıştır. Her dairede yangın algılayıcıları ve otomatik söndürücüler bulunmaktadır. Uyarı algılandığında otomasyon sistemi çeşitli senaryoları devreye girebilmektedir.

Bina içerisindeki tüm su dolaşımı da aynı şekilde elektronik olarak izlenmektedir. Bilgisayar sistemi, su dolaşımındaki herhangi bir problemi otomatik olarak algılayıp servisi anında harekete geçirir.

Binada ayrıca, her konutun elektrik sarfiyatını kontrol eden akıllı sayaçlar bulunmaktadır. Bu sayaçlar aynı zamanda binanın elektronik sistemleriyle bütünsel olarak çalışırlar. Isıtma/soğutma sistemi de istenilen şekilde programlanabilir. Belli bir ısıyı sürekli muhafaza edebildiği gibi günün belirli saatlerinde farklı ısılara da programlanabilir.

Parlamento Binası / Reichstag

1894 yılında, mimar Paul Wallot tarafından tasarlanan yapının, 1999 yılında Norman Foster tarafından dış kabuğa dokunulmadan iç mekanı tamamen değiştirilmiş, geleceğe yönelik ferah, büyük ve "enerji korunumlu" bir yapı tasarlanmıştır.

Cam kubbe çift cidarlıdır. Dıştaki katman lamine camdır ve aralarda vantilasyon derzleri bırakılmıştır.

Binaya temiz hava hava bacaları ve döşemeler yoluyla alınır. Ayrıca binanın havalandırılmasında ortadaki 15 m çapındaki koni oldukça önemli role sahiptir. Bu binanın havalandırılması için harcanan enerji, bugün yıllık 5000 kişinin evinde kullandığı ile eşdeğerdir. Yerin 300 m. Altında sıcak su depoları vardır. Buradaki su pompalar yardımıyla yapı içinde dolaştırılır; böylelikle yapının ısınması sağlanmış olur.

Koninin üzerindeki açılı aynalar sayesinde, bina içine ve aşağıdaki meclis salonuna doğal ışık yansıtılmış olunur.

Koni ile kubbe arasındaki hareketli siper; güneşin yönüne göre hareket ederek zararlı güneş etkilerini kontrol altına alır ya da tamamen içeri alır. Bu havalandırma, aydınlatma ve gölgeleme sistemleri, binanın çatısına yerleştirilmiş 100 adet solar fotovoltaik panel ile sağlanmaktadır.

Bunlar gibi, zaman içerisinde düzenlenebilir ve alışılabilir teknik sorunların yanında, en önemli konu, hayatı kolaylaştırmak adına "otomatige bağladığımız yaşamlarımız"dır.. Her türlü ihtiyacı düzenli olarak karşılanan insanlar, sosyal ortamlardan kopmaya ve giderek bireysel yaşamlara doğru yönelmeye başlamışlardır. Giderek büyük şehirlerimiz, iş ve yaşam mekanları ile alışveriş, sinema, yiyecek, spor gibi aktivitelerin yapılacağı mekanları da bünyesinde barındıran "akıllı küçük şehirler"le dolmaya başlamıştır.

Türkiye'de akıllı bina uygulamalarını, yaklaşık olarak 1990'ların başından itibaren görmekteyiz. Ancak; "mimari tasarım ve bina altyapı sistemlerinin entegrasyonunun bir ürünü" olması gereken akıllı binaların ülkemizdeki uygulamaları ne yazık ki daha çok elektronik sistem ve bilgisayar teknolojisinin bir ürünüdür. Ülkemizdeki bilinçsiz "tüketim hırsı" nedeniyle ve yeni olan herşeye hemen sahip olma içgüdümüzle, yurt dışındaki başarılı örnekler yeterince irdelenmeden yapılan bu yapılar, taşıdıkları sıfatı pek hak etmemektedirler.

Bazı özel örnekler dışında binalar, herhangi bir proje gibi tasarlanmakta ve sonrasında, makina ve elektronik mühendislerine gönderilip "akıllandırılmaları" istenmektedir. Konunun teknik yönünün ağırlığı nedeni ile, binanın akıllandırılmasında mimarın görevi daha çok, mühendislerin projelendirdiği kablo ve kanalları, estetik bir şekilde saklamaya çalışmaktan ve bunlarla ilgili mekan düzenlemesi yapmaktan ibaret olmaktadır. Bu yaklaşım, uygulama aşamasında pekçok mekansal zorluğu ve sistem aksamalarını da beraberinde getirmektedir.

Bu anlamda ülkemizde, binalara "akıllı" sıfatının yüklenmesi; müteahhitlerin, elektronik ve otomatik kontrol cihazı ticareti ile uğraşanların; yani piyasanın propagandası ile yapılan abartılı ve iddialı bir adlandırmadır. Birkaç sensor takılması ya da akıllı ev ürünleri ile donatılmış olması ile bir binanın akıllı olması için yeterli değildir. Binalarda üst düzey bir akıllılıktan söz edebilmek için; "akıllı tasarım, akıllı tasarımcı ve akıllı kullanıcı" birliğinin sağlanması şarttır. □

Arkas Holding Yönetim Binası

Arkas Yönetim Binası, İzmir'in ilk akıllı binası olarak nitelenmektedir. Mimari projesi Ahmet Yağcıoğlu tarafından, elektrik projesi ise Namık Onmuş tarafından tasarlanmıştır. Mevcut bir binanın akıllandırıldığı tasarım sürecinde, arsanın taşıdığı özellikler (viyadükler nedeni ile oluşan gürültü), imar kurallarının getirdiği kısıtlamalar (gabari), mevcutta var olan taşıyıcı sisteme uyum sağlama zorunluluğu nedeni ile ortaya çıkan kısıtlamalar (kolon aksları) ve mal sahibinin taleplerinden doğan kısıtlamalar (kat sayısından taviz vermeme) gibi zorlayıcı bazı etmenler olmuştur.

Yapının iklimlendirme sistemi olarak; kat yüksekliğinin azlığından dolayı Chiller sistemdeki kanal uygulaması yapılamamış; müşavir firma olan Genta'nın önerisi ile, VRV/HRV denen ve eksoz yapma özelliği de olan bir sistem uygulanmıştır. Buna ek olarak, sistemde ciddi bir bilgisayar ağı, ciddi bir UPS desteği ve jeneratör sistemi vardır. Merkezi bir güvenlik sisteminin kurulduğu bu binada, yangın durumunda otopark katlarına yerleştirilen duman uyarıcıları ve normal katlarda merkezi haberdar eden otomatik uyarı sistemi kurulmuştur. Bu sistemde makina dairesiz asansör yani asansör sisteminin kabinin yanına monte edildiği bir uygulama yapılmıştır. Böylelikle asansör arızalandığında ya da elektrik kesildiğinde kat arasında kalmaz, en yakın kata kadar gider ve kapılarını açar.

Özgür DİNÇER, Y. Mimar, Ar. Gör.
DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Mekansal Hemyüzey Birleşim ve Entegrasyon Kavramları ve Mimari Mekan Organizasyon Süreci

Mimari tasarım süreci, bir mekan organizasyon sürecidir. Mimarlık disiplininin temelini oluşturan mekan tasarlama ve yaratma eylemi de aslında bir organizasyon eylemidir. Tasarımcının düşünce dünyasındaki dağınık tekil düşüncelerin bir araya getirilmesinden başlayarak, mekanın diğer insanlarla paylaşılan bir fikir ürünü olarak somut ifadesinin yaratılması ve daha sonra kullanıcılar tarafından deneyimlenecek şekilde inşa edilmesine kadar geçen her aşama, bir organizasyonun sonucudur. Mekan organizasyon süreci boyunca tasarımcı mimarlar için en önemli konu, mekanın istenen özelliklerini yaratmak adına, genel kurguyu ve ilişkileri oluşturma aşamasında, kullanılabilecek araç ve yöntemlerin neler olduğudur. Düşünsel anlamda tasarımcının imgesel dünyasında oluşturulan mekansal organizasyonlar için böyle bir araca gerek yoktur. Ancak konu, tasarım eyleminin doğasına uygun olarak, düşüncelerin imgesel dünyadan gerçek ve yaşanan dünyaya aktarılma noktasına geldiğinde, bir takım araçların gerekliliği kaçınılmazdır. Söz konusu araçlardan en önemlisi, mekanın algılanır ve yaşanır bir ürün haline dönüşmesini sağlayan geometridir.

Geometrinin, mekan organizasyon süreci içerisindeki etkisini daha iyi anlamak için, mimari mekan kavramının farklı boyutlarını açıklamak yararlı olacaktır. Mimarlıkta mekan kavramı, ilk akla getirdiği çağrışımlardan daha derin bir anlam içermektedir. Literatürdeki mekan kavramına yönelik tanımlamalar incelendiğinde, Vitruvius'un insan vücudunun dikey duruşunu ilk arketipsel mekan olarak kabul ettiği görülmektedir (Ersoy, 2002). Bu yaklaşıma paralel olarak Schulz, Vitruvius'un kabul ettiği düşeyliğin yatay düzlemdeki yansımaları 'varoluşsal mekan' olarak tanımlamaktadır (Schulz, 1971). Aristo ise 'mekan'ı "nesnelerin birlikteliği olarak ya da başka bir deyişle, en geniş anlamından en darına kadar birbirini kapsayan tüm olguların birlikteliğinin bir başarısı olarak görmektedir" (Von Meiss, 1996, s:101).

Bu genel kavramsal tanımlama içerisinde, bir mimari mekanın 'yaşam mekanı' ve 'geometrik mekan' olmak üzere iki farklı boyutundan söz etmek mümkündür. 'Yaşam mekanı'nda esas olan

mekanın kullanıcısı üzerinde bıraktığı duygusal izlenimlerdir. 'Geometrik mekan' ise, 'yaşam mekanı'nın aksine homojen, türdeş ve evrensel bir yapıyı ifade etmek için kullanılmaktadır. Literatürde 'geometrik mekan' ile eş anlamlı olarak 'tasarım mekanı' (Schulz, 1971) ya da 'temsili mekan' (Lefebvre, 1991) gibi tanımlar da kullanılmaktadır. Özetle, bir mimari tasarım ürünü olarak tanımlandığında, 'geometrik mekan' mimari mekanın tasarlanmış durumu iken, 'yaşam mekanı' onun yaşanan ve tüketilen boyutunu ifade etmektedir.

Bu farklı mekan tanımlamalarından anlaşılacağı gibi tasarımcı mimarların çalışma konusunu oluşturan mekan biçimi 'geometrik mekan'dır. Dolayısıyla mekan organizasyon süreci, söz konusu 'geometrik mekan'ın özelliklerine göre gelişmekte ve değerlendirilmektedir. İnsan ihtiyaçlarına yönelik mekanları bir takım geometrik formlar içerisinde yaratmaya çalışan mimarlık disiplini, çoğu zaman gerek fonksiyon gerek estetik açıdan farklı gereksinimlerden kaynaklanan formların birlikteliklerinden doğan kompozisyonlarla uğraşmaktadır. Özetle mimar, tasarım sürecinde, kavramsal boyutta tasarladığı mekana somut ifadeler kazandırmak için, belirlediği uygun geometrik formları mekansallaştırarak, onların birbirleriyle olan ideal birlikteliklerinden oluşan ideal formlar organizasyonları kurmaya çalışır. Literatürde, geometrik mekan organizasyon sürecinde kullanılan dört adet arketipal formlar ve mekansal ilişkilendirme yöntemine rastlanmaktadır (Evensen, 1997).

Bu mekansal ve biçimsel ilişkilendirme yöntemlerinden, 'mekansal hemiyüzey birleşim' ve 'mekansal entegrasyon' kavramları, farklı mekan ve bu mekanları temsil eden biçimlerin bir arada kurgulanmasıyla diğer iki mekansal ilişkilendirme tipinden farklılık göstermektedir. Söz konusu iki farklı mekansal ve biçimsel ilişkilendirme yöntemi, bir araya getirilen formların geometrik özelliklerine ve bu özelliklerin belirlediği hacimsel ve mekansal ifade şekillerine göre farklı mekansal kurgular oluşturmaktadırlar. Mekansal kurgudaki bu farklılıkların en büyük nedeni, bir araya gelen formların, 'geometrik mekan' kavramının özünü oluşturan biçim (form)-mekan ilişkileri açısından göster-

miş olduğu özelliklerdir. Geometrinin kuralcı ve parçalardan oluşan sistematik yapısı, mimari tasarımda biçim ve mekan arasındaki ilişkilerin kurulmasında ve açıklanmasında son derece etkilidir. Özellikle 'mimari mekan'ın bir 'bütün' ifade etmesi koşulunun sağlanmasında ve kavramsal mekanın kullanıcı tarafından 'yaşanan' bir mekan haline dönüştürülmesinde, geometri kavramı son derece önemlidir.

'Mekansal hemyüzey birleşim' ve 'mekansal entegrasyon' kavramlarının özelliklerini daha iyi anlayabilmek için, biçim(form)-mekan ilişkisini, Euclid geometrisinin yatay ve dikey düzlemlerinin hacimsel ve mekansal bütüne olan etkileri üzerinden açıklayabiliriz.

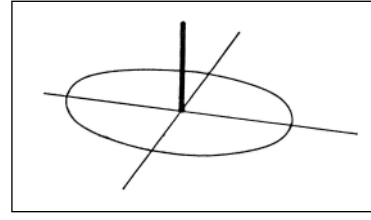
Her üç boyutlu geometrik hacmin plan düzleminde iki boyutlu geometrik bir karşılığı bulunmaktadır. Geometrik hacimlerin, plan düzlemindeki iki boyutlu formların karşılığı, biçim mekan ilişkisi açısından mimarlığın en önemli noktalarından birisini oluşturmaktadır. Mekanın boyutsal ve işlevsel ilişkilerinin, hacimsel etki ve yükseklik kriteri de göz önünde bulundurularak plan düzleminde kurulması, mimari tasarım sürecinde son derece yaygın bir yöntemdir. Söz konusu ilişkilerin, öncelikle plan düzleminde doğru bir şekilde kurulmaya çalışılması tasarımcı mimarların geometrik araçlar sayesinde genel kurguya daha hakim olmaları gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, özellikle önce plan düzleminde ve sonra da yükseklikle ilgili diğer iki boyutlu düzlemlerde, mimari tasarımın öğretiler ve açıklanabilir yanı daha belirgindir.

Mimari mekana mekansal özelliğini kazandıran en önemli unsur, kütlenin plansal ifadesini oluşturan geometrik biçimin sınırlarını çevreleyerek iki boyutlu plana hacimsel özelliğini veren 'yüzey'lerdir (Schulz, 1965). Yüzeylerin genel karakteristik yapısının mekan oluşumunda, daha doğrusu geometrik biçimlere mekansal özelliklerinin kazandırılmasında üç önemli işlevi vardır:

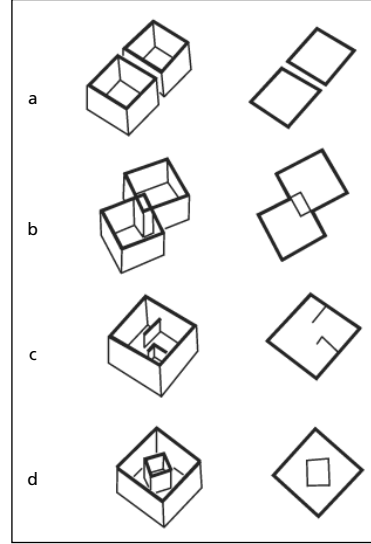
- Yüzeyler sınırladıkları ya da çevreledikleri biçimlere mekansal özelliklerini kazandırır.
- Yüzeyler sınırladıkları biçimlerin ve mekanların diğer biçim ve mekanlarla olan ilişkilerini yine diğer biçimlerin yüzey özelliklerine göre düzenler.
- Yüzeyler, sınırladıkları ve tanımladıkları mekanların çevreleriyle olan ilişkilerinin düzeyini, düzenini ve biçimini belirler.

Yüzeylerin mekan üzerindeki bu belirleyici etkisi dikkate alındığında, 'mekansal hemyüzey birleşim' ve 'mekansal entegrasyon' kavramlarının farklı yüzey ilişkileri içermesi bakımından mekansal anlamda farklı kurgular oluşturması kaçınılmazdır.

Vitruvius'un ünlü üçlemesinden (kullanışlılık/utilitas, sağlamlık/firmitas ve güzellik/venustas) (Vitruvius, 1998) yola çıkarak, bir mekanın oluşumunu etkileyen parametreleri en genel anlamda 1) Fonksiyon, 2) Strüktür ve strüktür mekan ilişkisi ve 3) Hacimsel ifade olmak üzere üç grupta toplayabiliriz. Bu anlamda, içerdikleri farklı yüzey durumlarına bağlı olarak 'mekansal hemyüzey birleşim' ve 'mekansal entegrasyon' kavramlarının özellikleri bu üç ana başlık altında incelenebilir.

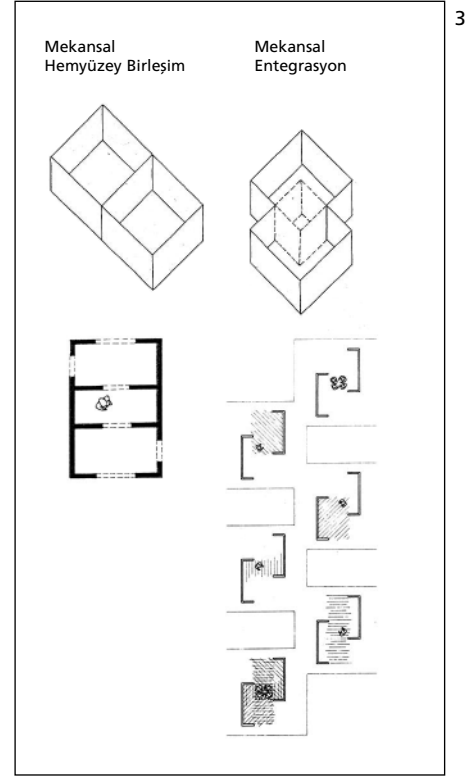

Christian Norberg-Schulz'un tanımladığı 'Varoluşsal Mekan'ın grafik ifadesi (Schulz, 1971, s:21)

Arketipal ve Mekansal İlişkilendirme Yöntemleri (Evensen, 1997, s:21)

- a) Mekansal hemyüzey birleşim (Spatial juxtaposition / addition)
- b) Mekansal entegrasyon (Spatial integration / penetration)
- c) Mekansal bölünme (Spatial division)
- d) Mekan içinde mekan (Space in a space)

Mekansal Hemyüzey Birleşim ve Mekansal Entegrasyon (Von Meiss, 1990, s:109)

Mekansal Hemyüzey Birleşim Özellikleri

• Fonksiyon Parametresine göre:

'Mekansal hemyüzey birleşim'lerde bir araya getirilen mekanlar, gerek formlar gerekse fonksiyonel açıdan otonom özelliktedirler. Bu anlamda, mekanların mahremiyeti ön plandadır. Söz konusu bu otonom yapı nedeniyle mekanların her birinin fonksiyonel kurgusu kendi mekan sınırları içerisinde tanımlanmaktadır. Bir araya gelen formlar, içe dönük ve dışa kapalı bir yapı içermektedir. Formların birbirleriyle ve çevreleriyle kurulan ilişkileri çizgisel düzlemler üzerinden sağlanmaktadır. Bu nedenle, 'hemyüzey birleşim'lerde mekansal ve fonksiyonel geçişler sert olduğu gibi ana mekanlar arasında mekansal ve biçimsel akıcılığı sağlayacak geçiş mekanları da kurgulanamamaktadır.

• Strüktür ve Strüktür Mekan İlişkisine göre:

'Mekansal hemyüzey birleşim'lerde bir araya getirilen mekanların fonksiyonel ve biçimsel anlamdaki otonom yapıları, söz konusu mekanların ayrı strüktür sistemleriyle kurgulanmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mekanların ilişkilendirildiği sınır yüzeyleri üzerinde bir takım uygulama zorlukları oluşmaktadır. Bunun yanında, 'hemyüzey birleşim'lerde kullanıcının hacimsel algısı açısından bir bütünlükten söz etmek zordur. Farklı strüktür sistemlerinin tek bir çizgisel sınır üzerinde ilişkilendirilmesi, yaratılan hacimsel ifadenin bütüncül algısını ve dolayısıyla mekan etkisini zayıflatmaktadır.

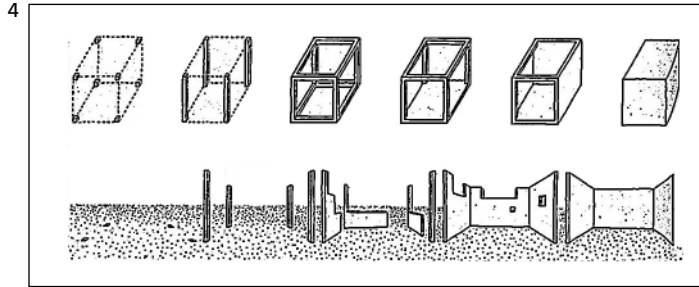
• Hacimsel İfade Parametresine göre:

Hacimsel ifade kazanmış bir mekan kurgusunun 'iç' ve 'dış' olmak üzere iki farklı hacim etkisinden söz etmek mümkündür. 'Hemyüzey birleşim'lerde, biçimlerin 'iç' hacimsel ifadesinin strüktür ve mekan ilişkisi ile belirlenme özelliğine bağlı olarak, hacimsel bir bütünlükten söz etmek zordur. Hacimsel bütünlüğün eksikliği, tıpkı fonksiyonel anlamda olduğu gibi, ışık, hava, ısı gibi mekan öğelerinin oluşan mekansal bütün içerisindeki sirkülasyonunu da kısıtlamaktadır. 'Dış' hacimsel etki, görsel algının bir aradaki hacimsel biçimleri, yataylık ve düşeylik etkilerinin oransal bütünlük içerisinde kurgulandığı bir bütün olarak tanımlama eğilimiyle ortaya çıkmaktadır. 'Hemyüzey birleşim'lerde, biçimlerin birbirleriyle olan çizgisel ilişkisi nedeniyle, her biçime ait yataylık ve düşeylik etkileri kendi içerisinde yorumlanmakta, görsel algının bütün içerisindeki oransal ilişkileri kurmasına yardımcı olacak biçimsel etkileşimler görülmektedir. Bunun yanında, biçimsel ilişkilerin çizgisel yüzeylerle sınırlandırılması, hacimsel ifadelerin algılanmasını kolaylaştıracak ışık-gölge oyunlarının oluşumunu da kısıtlamaktadır.

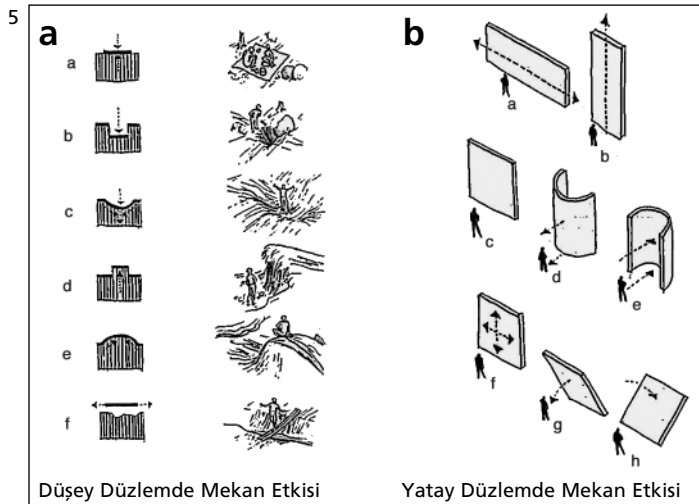
Mekansal Entegrasyonun Özellikleri

• Fonksiyon Parametresine göre:

'Mekansal entegrasyon' sonucu oluşan mekan kurgularında, biçimsel anlamdaki bir araya gelişe bağlı olarak, mekansal ve fonksiyonel anlamda da bir birliktelik ve bütünleşme söz konusudur.

Farklı Yüzey Oluşumlarının Farklı Biçimsel ve Mekansal Etkisi
(Von Meiss, 1990, s:102)

Yatay ve Düşey Düzlemdeki Yüzey Elemanların Mekan Etkisi
(Evensen, 1997, s:40, 142)

Fonksiyonel anlamda 'mekansal entegrasyon'un en önemli özelliği, plan düzleminde bir araya getirilen formlar arasında, mimari fonksiyonun işleyişinde gerekli olan alt fonksiyonların alansal kullanımıyla çakışacak, ortak alanların ortaya çıkmasıdır. 'İç içe' geçirilen formların, oluşacak yeni mekansal bütünde kullanılmak üzere ana formdan ayrılan ve diğer bir araya getirilen formlarla ortak olarak değerlendirilen alanları, sadece oluşan yeni mekansal ve hacimsel bütün içerisinde yeni bir mekan tanımlamakla kalmamakta, aynı zamanda bir araya getirilen biçimlerdeki arda kalan alanların, mekansal bütünlük içerisinde kullanılmasında da aracı olmaktadır. Bu anlamda, biçimler arasında ortak olarak kullanılan alanlar, bir araya getirilen mekanlar arasındaki akışkanlığı sağlayan bir geçiş ve bağlantı mekanı niteliği taşımaktadır. İki formun 'iç içe' geçişiyle oluşan yeni mekansal bütün, fonksiyonel yapının hiyerarşik derecelenmesine uygun mekansal derecelenmelere de olanak tanımaktadır. Bunun yanında, 'iç içe' geçirilmiş mekanları temsil eden biçimler arasında tarifli ve kendiliğinden gerçekleşen bir sirkülasyon söz konusudur.

• Strüktür ve Strüktür Mekan İlişkisine Göre:

Plansal formların hacimsel ifadelerini veren strüktür sistemleri, 'mekansal entegrasyon'un uygulandığı mekan organizasyon sürecinde, 'iç içe' geçirilen formların alansal ve hacimsel birleşimine olanak sağlayacak düzenlemeler kurmaktadır.

Teknik uygulama bakımından yaklaşıldığında, 'masif' sistemlerde 'iç içe' geçirilen strüktürlerin ortak kullanılan kesişme bölgelerinde birbirlerini kesen masif taşıyıcı yüzeyler, kestikleri yüzeyin destek elemanı görevindedir. Özellikle 'masif' taşıyıcı sistemlerde bu destek elemanları kararlılık duvarı görevi görmektedir. Ancak, 'masif' sistemlerin iç içe geçişi durumunda, formların kesişim alanlarının dolu yüzeylerle sınırlandırılması, 'mekansal entegrasyon'un alansal ve fonksiyonel süreklilik özelliği ile örtüşmediğinden, çoğunlukla söz konusu durumlarda, kesişim alanlarının iskelet sistemlerin taşıyıcılık özelliklerine göre ele alındığı ve kurgulandığı 'karma' sistemler kullanılmaktadır. 'İskelet' sistemlerin 'iç içe' geçişi durumunda ise, plan düzleminde kesişen formların kesişim noktaları, bir araya gelen sistemlerin, oluşan yeni sistem içerisindeki ortak düşey taşıyıcılarının yerini belirtmektedir.

Formların 'iç içe' geçişiyle oluşan ve fonksiyonel anlamda söz konusu formları birbirine bağlayan ortak kesişim alanları, hacimsel ve dolayısıyla mekansal anlamda strüktür sistemleriyle tanımlanmaktadır.

Kesişim alanlarının sınırları üzerindeki yatay ve düşey çizgisel taşıyıcılar, görsel algının parçaları bütüne tamamlayan Gestalt özelliğiyle, söz konusu kesişim alanı için yarı geçirgen bir sınır tanımlamaktadır. Dolayısıyla 'iç içe' geçişimlerin alansal kesişimleri, strüktürel elemanlarla, fonksiyon ve sirkülasyon bütünlüğü bozulmayacak şekilde tariflenmekte, sınırlandırılmakta ve mekan etkisi yaratılmaktadır.

Hacimsel ifade kazanmış geometrik formların 'mekansal entegrasyon' sonucu bazı 'iç içe' geçişim durumlarında, formlar et-

kiyi veren biçimsel strüktürel elemanların da birbirlerine entegrasyonu ve birbirlerinin taşıyıcılık özelliğine katkısı söz konusudur. Daha çok kemer, tonoz, kubbe gibi yüklerin yüzeyler üzerinden düşey taşıyıcılara aktarılmasına olanak sağlayan strüktürel elemanların bir araya gelişinde rastlanan bu gibi durumlarda, söz konusu strüktür elemanlarının, geometrik formun 'iç' mekanına olan doğrudan etkisinden ötürü, oluşan yeni formal bütünün mekansal anlamda strüktür sisteminden etkilenmesi söz konusudur.

• Hacimsel İfade Parametresine göre:

'Mekansal entegrasyon'un kullanıldığı formal organizasyonlarda, 'iç' ve 'dış' hacim etkisinin en önemli özelliği, her iki durumda da görsel algının bir araya getirilen formları bir bütün içerisinde algılayabilmesidir.

'iç' hacimsel etki, plan düzlemindeki alan ve fonksiyon ilişkilerine bağlı olarak, kurgulanan ortak strüktür sisteminin etkisiyle, hacimsel anlamda da alt mekansal ifadelerin oluşumuna ve bu alt birimlerin hacimsel bir bütün içerisinde algılanmasına neden olmaktadır.

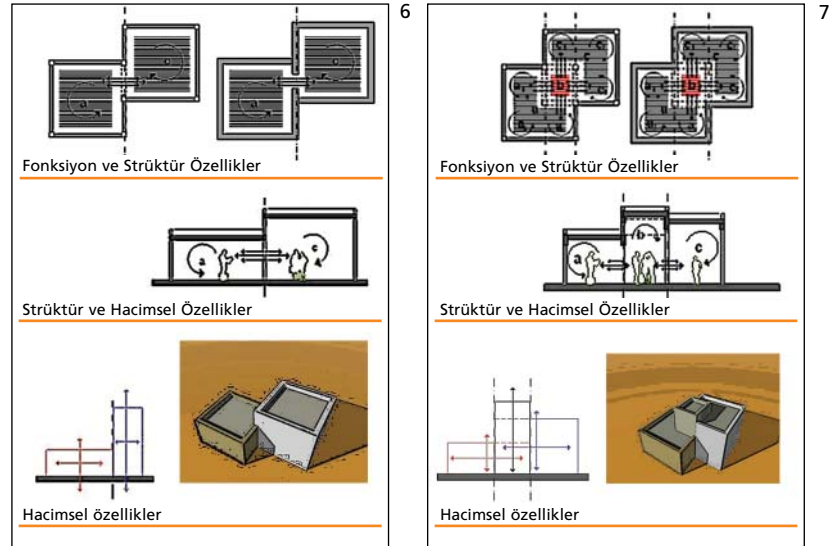
'iç içe' geçişimlerin sonucu olarak, formların geometrik biçimlerinde oluşan değişimler, 'iç' hacimsel etki açısından görsel algıyı zenginleştirmekte ve aynı zamanda, oluşan yeni mekansal kurgunun bütüncül kullanımı ve sirkülasyonu açısından da yönlendirici bir özellik taşımaktadır.

'iç' hacim etkisinin hiyerarşik bir bütün içerisinde olması ve bir araya getirilen formların plan düzleminde birbiri içine akan alansal ilişkilerinin hacimsel anlamda da devamlılık göstermesi, mekanın kullanımına yönelik ısı, ışık, hava gibi bir takım fiziksel gereksinimlerin sirkülasyonunu da kolaylaştırmaktadır.

Görsel algının 'dış' hacimsel değerlendirmesinde, 'iç içe' geçirilen geometrik formlara ait yataylık ve düşeylik etkisi aynı düzlem üzerinde üst üste çakıştırılarak algılanabilmektedir. Böyle bir durumda, söz konusu iki algısal değerlendirme unsurunun birbirleriyle olan oransal ilişkisi daha rahat kurulabilmektedir. Bunun yanında, formların birbirleriyle olan biçimsel ilişkileri, oluşan yeni hacimsel bütün üzerinde algıyı kolaylaştıracak ve biçimlerin saf geometrik değerlerini ortaya çıkaracak ışık-gölge oyunlarına daha açıktır.

'Dış' hacim etkisinin bir başka özelliği ise, formal 'iç içe' geçişimler sonucu form arketiplerinden türeyerek oluşan yeni 'türemiş' formların, bir yandan görsel algının seçici özelliği ile daha rahat algılanabilmesi, diğer yandan da, oluşan formal kurgunun simetri, asimetri, denge ve bunun gibi geometrik algılama kriterleriyle değerlendirilmesine olanak sağlamasıdır. Bununla birlikte, form arketiplerinden türemiş formlar, görsel algının Geşalt özelliği nedeniyle, türedikleri form arketipine tamamlanma eğiliminde olduklarından, söz konusu türemiş formların form kurgusu içerisindeki başka formlarla bütünü oluşturacak şekilde ilişkilendirilmesi daha kolay olmaktadır.

Sonuç olarak, farklı boyutlardaki kullanıcı gereksinimlerini karşılayacak mekanların yaratılma sürecinde, söz konusu mekanları temsil eden farklı geometrik biçimlerin bir araya geliş

Mekansal hemyüzey birleşimin özellikleri

Mekansal entegrasyon özellikleri

şekilleri, çoğunlukla tasarımcının mimari içgüdüleriyle ve bazen da rastlantısal olarak belirlenmektedir. Oysa bir mimari mekanın en önemli üç bileşenini ifade eden fonksiyon, strüktür ve hacimsel ifade parametreleri dikkate alındığında, biçimsel birleşimlerin mimari mekana katkıları çok farklı boyutlardadır. Bu açıdan yaklaşıldığında iki temel biçimsel ve mekansal ilişkilendirme yönteminden 'mekansal entegrasyon'un, 'mekansal hemyüzey birleşim'lere göre daha olumlu mekansal özellikler taşıdığı görülmektedir. 'Mekansal entegrasyon'a mimari mekanın kalitesi açısından bu artı özelliğini veren en önemli unsur, söz konusu kavramın, gerek fonksiyon, gerek strüktür ve gerekse hacimsel ifade açısından bir bütün ve süreklilik göstermesidir. Bütünlük kavramı mimarlık disiplini içerisinde sonuç ürününde ulaşılması istenen en önemli hedeftir. □

Bu makale, yazarın DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı olarak, Mimarlık Bölümü, Bina Bilgisi Ana-bilim Dalı'nda Prof. Dr. Mehmet N. Türeyen yönetiminde sürdürmekte olduğu "Mimari Mekan Organizasyon Sürecinde Mekansal Hemyüzey Birleşim ve Entegrasyon Kavramlarının Analizi" başlıklı doktora tez çalışmasına bağlı olarak oluşturulmuştur.

Kaynakça:

- Antoniades, A. C. (1992), Poetics of Architecture, Theory of Design, John Wiley&Sons Inc: New York.
- Arnheim, R. (1977), The Dynamics of Architectural Form, University of California Press: Londra.
- Ching, F. D. K. (1996), Architecture Form Space and Order, Van Nostrand Reinhold: New York.
- Ersay, Z. (2002), "Konut ve Ev Kavramlarının Karşılaştırmalı Analizi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- Evensen, T. T. (1997), Archetypes in Architecture (5th Ed.), Scandinavian University Press: Oslo.
- Krier, R. (1988), Architectural Composition, Academy Editions: Londra.
- Lefebvre, H. (1991), The Production of Space, (D. Nicholson-Smith), Blackwell Publishers: Oxford.
- Schulz, C. N. (1965), Intentions in Architecture, MIT Press: Massachusetts.
- Schulz, C. N. (1971), Existence Space and Architecture, Praeger Publishers Inc.: New York.
- Vitruvius, (1998), "Mimarlık Üzerine On Kitap", (çev: Güven, S.) YEM Yayınevi: İstanbul
- Von Meiss, P. (1990), Elements of Architecture: from Form to Place, Van Nostrand Reinhold Pub.: New York.

Zehra A. Ersoy, Yard. Doç. Dr.

M. Burak Altınışık, Y. Mimar, Ar. Gör

DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

İKİ "ÖZEL" İLKÖĞRETİM YAPISI SEV İLKÖĞRETİM OKULU IŞIKKENT EĞİTİM YERLEŞKESİ

SEV İlköğretim Okulu / Bülent Altay, Serpil Altay

Işıkkent Eğitim Yerleşkesi / Haydar Karabey, Banu Karabey, Erdal Özyurt

Bu çalışmaya başlarken amacımız İzmir'deki bu özel iki ilköğretim okul binası hakkında derginin daimi bölümü olan "yapı tanıtım"a kısa bir tanıtım yazısı yazmaktı. Ancak elde biriken görsel ve sözlü malzeme ile tartışma başlıkları yoğunlaştıkça, bu birikimleri biraz daha detaylı-analitik bir tartışma yazısında toplamaya ve hatta küçük çapta bir dosya olarak sunmaya karar verdik. Tabii böyle bir girişim için eldeki yapıların bu tür tartışmaları oluşturabilme potansiyellerinin varolması önemli bir etken oldu. Zira her iki yapının mimarisinde programa özgün bir konsept oluşturma ve bir söyleme oturma iddiası kolaylıkla ayırt ediliyordu.

Bu iki ilköğretim yapısı, ilk bakışta konumları ve kütle şemaları açısından tamamen zıt iki örneği oluşturuyorlarsa da bazı ortak yanları da var; ki bu benzerlikler, aralarında bir kıyaslama zorunluluğu gerektirmemekle birlikte, aynı kefedeki tartışabilmelerini mümkün kılıyor. Her iki okul yapısının öne çıkan mimari iddiaları var. Bunun haricinde, her iki okul da eğitim faaliyetlerine 1998 yılında yürürlüğe giren "sekiz yıllık eğitim kanunu" ile başlamışlar. Ayrıca, özel okul olmaları nedeniyle kendi özgün eğitim modellerini, neredeyse tek örnek devlet ilköğretim kurumlarına kıyasla daha özgürce yansıtmaya olanaklarını ellerinde bulunduruyorlar. Son olarak, her ikisinin yapım süreçleri tamamlanmış ve kullanıcılarına mal edilmiş yapılar ve bundan dolayı, başını (projenin ve mimarın beklentilerini) ve sonucunu (kullanıcının karşılaştıkları ve dönüştürmelerini) gözleyebildiğimiz örnekler olma özelliğini taşıyorlar.

Türkiye ve İzmir özelinde, ayrıca da ilköğretim binaları arasında seyrek olarak karşılaşılabildiğimiz bu tür mimarlık malzemelerini ve yatırımlarını mekan araştırmaları adına elden geldiğince bonkörce kullanmakta fayda var. Bir başka deyişle bu tür malzemeler üzerinden mümkün olduğu miktarda farklı boyutlarda okumaların yapılması gerektiğini düşünüyoruz, zira bu "ilk mekanlar" popüler kültürümüzde oldukça eksik olan "mekan bilinci"nin yeşerdiği başlıca ortamlar. İşte biz de bu yazıda söz konusu projeleri soyut tasarım parametreleri üzerinden tanıtmanın ötesine geçmeye çalışarak, "bina(lar)" kullanıcı tatmin ve beklentileri yönünden irdelemeye çalışacağız. Bu tür bir çalışmanın daha bilimsel biçimi "Kullanım Sonrası Değerlendirme" (POE - Post Occupancy Evaluation) formatında bir istatistik analiz çalışması olurdu. Bu yazıları ise "Kullanım Sonrası Gözlemler" gibi daha kısa soluklu bir çalışma olarak değerlendirmeniz mümkün.

Fotoğraf: Berk Altınışık

Fotoğraf: Limited Mimarlık Arşivi

SEV İLKÖĞRETİM OKULU

'Konteynır Okul' ya da 'Teneke Binalar'...

Geçmiş altyapısına ilişkin genel bir bilgi vermek gerekirse, SEV İlköğretim kurumu ilk olarak 1997 yılında kardeş okulu İzmir Amerikan Lisesinin (ACI- American College Institute) kampusunda eğitim vermeye başladı. Alt kampaüsteki bu ilköğretim yapısı rengarenk kutular şeklinde prefabrik binalar- konteynırlar ile onları çevreleyen yoğun yeşil bir peyzajdan ibaretti. İlk bahışta çocuk imgesiyle yanyana gelemeyecek gibi görünen konteynır birimlerinin, renklerle tanımlandırılıp, yan yana ve üst üste konumlandırılarak geniş bir örtünün kapattığı oyun alanı etrafında toparlandığı bu geçici yapılaşma hakkında Okul Müdürü Nilhan Çubuk'un görüşleri şöyle:

"Türkiye'de 8 yıllık ilköğretime geçme kararından sonra Amerikan Lisesi ortaokul kısmını kaybedeceğinden dolayı SEV ilköğretim bölümünü kurma ve ayrı binada yapılandırma kararı aldı. Bu çok ani bir karardı. Alt kampusu hızlıca 2-3 ay içinde ancak prefabrik binalarla oluşturabildik. Alt kampaüsteki eğitime başladığımız zamanki prefabrik yapılaşmanın temel bir nedeni zamana karşı yarışılması, ikincisi ve daha da önemlisi alanın sit alanı oluşudur. Orası hep geçici bir mekan olarak kabul edildi. 1997'de prefabrik okul açıldığında 'teneke binalarda eğitim yapılıyor' diye çok karşı propaganda yaşadık. Halbuki siz mesleki olarak daha iyi biliyorsunuz, çok kullanışlı binalardır. Son derece rahat ettik. Ondan sonra ise ACI'nın (American College Institute) içindeki Taner Binası'nı bir süreliğine kullandık." (Nilhan Çubuk- SEV Okul Müdürü)

SEV'in bahsi geçen bu ilk yerleşim şemasına bakıldığında gayet basit ancak bir o kadar da kullanışlı bir organizasyona sahip olduğu görülüyor. Konteynır-sınıf mekanları neredeyse doğrudan dış mekana açılıyor, böylece alışılmış tek sıra sınıf dizisi kurgusundan sıyrılıp İzmir'in iklimsel koşullarının da elvermesiyle içinde bulunduğu peyzaj ile doğrudan ilişki kuruyordu. Dış mekanı yani yoğun yeşillikli bahçesi ve oyun alanıyla klasik anlamdaki okul bahçesi - tören alanı imgesini kırıyordu. Zeminde kullanılan halı malzemesinin bile şaşırtıcı biçimde anlamsız olmaktan uzak bir peyzaj elemanı olarak zemini örttüğü gözleniyor.

SEV İlköğretim Okulu Müdürü Nilhan Çubuk ve Yapı Kontrolörü Mimar Müren Cedim

Bu noktada konteynır binaların hissettirdiği ilginç bir zıtlık hali tespit ediyoruz. SEV'in bu 'ilk' yerleşkesi, bir yandan neredeyse tüm yapı elemanı ile 'geçici' olmanın bilincini yansıtırken, bir diğer yandan da yüzyılı aşkın bir geçmişe sahip Amerikan Lisesi yapılaşmasında hakim olan mekansal 'gelenekleri' koruduğunu gösteriyor. ACI kampusunun eski binalarında varolan sıkı iç /dış mekan ilişkisi, doğaya uyum ve içtenlik ile yaygın bir mekan kurgusu oluşturma anlamında aslında köklerine hala sıkı sıkı tutunduğunu söylüyor.

Yeni Bina – Karşıtı bir Model...

Geçiciliği zaten konteynırlarla tasdikli bu yapılar 2004 yılında tam tersi bir mekansal modele yerlerini bıraktılar. Projelerini Altay ve Altay Mimarlık'ın yaptığı bu yeni bina çok katlı ve çağdaş malzeme kullanımı anlamında 'yeni' ve 'modern' görünümüne sahip. Yeri ACI kampusunun tam karşısında ve kullanıcıların belirttiğine göre alanın seçim sebebi de özellikle bu yakınlık ilişkisi olmuş. Parsellerin toparlanarak oluşturulduğu bu yeni alan kampuse niceliksel olarak yakın olmakla birlikte, aradan geçen taşıt yolu nedeniyle entegre bir mekansal ilişki kurulamamakta, bu kopukluk endişesi ise okul yönetimi tarafından da fark edilmekte:

"Bir üst geçit ile ana kampuse bağlanmayı planlıyoruz. Zira ACI deyince insanın aklına yeşillik geliyor. Her ne kadar burada bir açık teneffüs alanı inşa edilmiş olsa da yeşile kavuşturmak gerekiyor. Hatta bu bağlantıyı içerden bir yol yapalım, taşıt yolunu üstten verelim şeklinde bir fikir bile geliştirilmişti. O zaman da kampusun içi bir bütün olurdu. Ancak Belediye Meclisi'nde bu aşılamadı." (Müren Cedim, Mimar - Yapı Kontrolörü)

İşte bu ilk noktadaki yaptığımız tespit yeni yapının geçmişine yaşadığı bu 'süreksizlik' oluyor. Kampaüsteki mekan kurgusu ile özellikle ACI geleneğinden gelen doğrudan bir iç-dış ilişkisi artık bu yeni binada yok. Konteynırlarda ve Taner Binası'nda yaşanan "sınıftan doğaya ulaşma" prensibi bu yeni binada yaşanmıyor. Tam tersi arada birazdan inceleyeceğimiz üzere pek çok başka "ara mekan halkası" oluşmuş. Ayrıca bu çok katlı yapı formu ve kullanılan malzemeler açısından da ACI'dan dolayı alışlagelen doğa- insan ölçeğinin ve içten dışa yürüyen mekan örgütlenmesine sanki özellikle bir zıtlık oluşturuyor. Zira SEV binası kitle formuna öncelikli bir vurgu yapıyor. Özetle yepyeni, karşıtı bir modelle varoluyor SEV "yeni" binası.

Konsept... Yapının mimarı Bülent Altay SEV İlköğretim Okulu binasını bir 'kent okulu' olarak tanımlıyor.

"Yapının tüm iç planlamasında, alışlageldik iki yanı derslikli koridorlardan oluşan standart okul planlamaları yerine, okulun kendi özellikleri doğrultusunda eğitim ekibi tarafından oluşturulan programı yorumlayarak; ortak kullanım, gruplar için kullanım ve birey kullanımına yönelik bir hiyerarşi içinde, örnek olacak farklı bir planlama anlayışıyla bir 'kent okulu' tasarlandı."

Binaya ilk bakışta, kent içi parseldeki alan kısıtlamalarının mekana ve ana kurguya etkileri kolaylıkla belli oluyor. Yaklaşık beş katlı olan bina piloti-kolonlar üzerine kaldırılmış ve yapının zeminden koptuğu alan 'tören ve açık oyun alanı' olarak tanımlanmış. Sokak kotundan da bir kat yükseltilerek kopartılmış bu tören alanı kotu aynı zamanda 'ana giriş'i de içermekte. Giriş holü, projenin ana kurgusunu oluşturan 'kat meydanlarının' açıldığı şeffaf bir galeri boşluğu olarak yapının odak noktasını oluşturuyor. Galeri boşluğuna açılan 'kat meydanları' ise sınıflar ve oditoryum, kütüphane, çok amaçlı salon gibi diğer kapalı sosyal alanların açıldığı 'ara mekanlar' olarak ortaya çıkıyorlar. Kısaca, SEV İlköğretim yeni binası tamamen olmasa da açık oyun alanı kazanımı amacıyla zeminden kopan, katların ve kat meydanlarının şeffaf bir galeri boşluğu çevresine konumlandığı kompakt bir plan şemasına sahip.

Yaklaşım...

Binaya yaklaşırken sağır konkav yüzey sizi karşılıyor. Alüminyum kaplı sağır yüzeyin yapının giriş aksına gelindiği anda şeffaflaşması bakışın yüzey üzerinden yukarı boşluğa doğru kaçmasına izin vermiyor ve iç mekanın derinliğine doğru çekerek yönelme duygusunu pekiştiriyor. Bu noktada yapıya dahil olmak için iki yol var. Birincisinde, soldan rampa-merdivenlerle yapının batı kavisinin altında yer alan ve kitlenin boşaltılmasıyla elde edilen 'tören, spor ve teneffüs alanı'na ulaşıyorsunuz. İkinci yol ise sağdan çıkılan merdivenlerle şeffaf cam perdenin ardından yapının ana girişini oluşturan 'galeri holü'ne bağlanmakta.

Tören ve Oyun Alanı...

Kısıtlı taban alanında gerek çocukların açık oyun alanı beklentilerini karşılamak gerekse de tören faaliyetleri için kat boşaltılmasıyla mekansal bir çözüm oluşturulmuş. Mimarları bu alanın M.E.B. standartlarına uygun olduğunun altını çiziyor. Alan, tören ve toplanma amacına yeten, onun dışında ise basketbol, toplu oyunlar ve kantin gibi işlevleri içinde barındıran işlek bir alan. Bu oyun alanının, tüm aktifliğine ve fiziksel yeterliliğine rağmen, doğal yeşilin sağladığı psikolojik işlevleri ve hazları verememesi tüm kullanıcılarının bilicinde olduğu bir gerçek.

Tören ve oyun alanı

"Birinci katın altında, kolonlarla yükseltilmiş, tamamen açık bir kat mevcut. Bu alanda eksik yeşildir, tabiidir. Yeşilin dışında, mekan büyüklüğü açısından büyük bir alandır. Kat meydanlarını da sayarsak oyun alanları geniş bir metrekareye sahip." (Müren Cedim, Mimar -Yapı Kontrolörü)

Giriş - Galeri Boşluğu - Kat Meydanları Zinciri...

'Giriş mekanı' güneş kontrollü bir cam yüzeyle tanımlanmış. Dört kat yüksekliğindeki 'galeri boşluğu', her katta yer alan 'kat meydanları'yla bütünleşiyor ve bir mekansal zincir oluşuyor. Katları birbirine bağlayan bu hacim, güneye bakıyor. Mimarı, bu boşluğu "ışık ve kış güneşinden maksimum ölçüde yararlanılması anlamında kullanışlı olan dört kat yüksekliğindeki bir ısı deposu, yazları ise çatıda bulunan havalandırma bacalarının açılmasıyla doğan hava akımının oluşturacağı serinlik kaynağı" olarak tanımlıyor. Yapının odak noktasını oluşturan bu boşluk zemin kattaki genişlemeyi kesit düzleminde de sürdürüyor ve yapının tüm katlarını algıya açıyor. Bu boşluğu karşılayan kat meydanları ise okulun sınıf eğitimi haricindeki en aktif alanları. Tasarımsal olarak hava perdesi yaratmayı amaçladığı ifade edilen boşluk yapının sessiz kullanımında bir dinginlik ögesi-ken ders aralarındaki aktif kullanım süresinde akustik çoğaltma ve gürültü problemi yaratabiliyor. Bina kullanıcıları bu akustik çoğalma sorununa karşılık yapının bu bölümlerinde duvar yüzeylerini ses emici malzemelerle kaplatmış ve çocukların çalışmalarına yönelik ürün panoları ile yine çocuklara yönelik akse-

Galeri boşluğu

Kat Meydanı

Sınıflar ve oditoryumdan görünüş

suarlarla donatmış. Ancak enerjisi içine sığmayan bir yaş dilimin dışavurumları boşluğa sığmadığından, ses yüksekliği konfor koşullarını zorlayacak şekilde dolaşıma giriyor ve özellikle teneffüs saatlerinde tüm ağırlığı ile bir yük olarak kendini hissettiriyor.

Sınıflar...

Kat boşluklarının arka yüzünü, yapının kuzey sınırlarına yerleşen sınıflar oluşturuyor. Sınıflar teknik donatı anlamında eksiksiz görünürlerken baktıkları cephenin komşu binalara yakınlığı bir çatışma alanı ortaya çıkarıyor. Okul yönetimi kendine has gündelik yaşam alışkanlıkları ve rutinleri olan karşı bloktaki apartman sakinleri ile iç içeliğin çocukların ilgisinin dağıtılması önlemek için stor perde çözümleri öngörmüş.

“Komşular bizden şikayetçi mi bilemiyoruz ancak çocukların ilgisi dağılıyor. Perdeler yaptırdık. Hem ışığı geçiriyor hem de dışarıyı görmüyoruz. Bizim baktığımız şeyler biraz farklıdır. Mimar ışığın yönüne bakar ama konsantrasyon da eğitim açısından bir o kadar önemlidir. Her üç dakikaya bir komşu balkona çıktığı zaman çocuğun ilgisi dağılır. Biz de bu şekilde tedbirler aldık.” (Nilhan Çubuk- SEV Okul Müdürü)

Müren Bey ise binanın gelişmiş bir form vurgusu ve estetik anlayışının olduğunu ancak biçimin işlevin önüne geçtiği bazı durumların da varlığına işaret ediyor:

“Binanın estetik ve görüntüsüne hassasiyet verilmiş. Ancak dışarıdan baktığınızda çok güzel görünen güneşlikler güneşi kesmiyor. Fonksiyonel değil. Bunun dışında bina ilkokula da yönelik düşünülmüş, sabit ışığın sınıflara verilmesi gibi.”

Kütüphane – Oditoryum - Çok Amaçlı Salon...

Oditoryum, çok amaçlı salon, kütüphane gibi kapalı sosyal birimler düşeyde birbirleri üzerinde konumlanarak her katın kat meydanlarına açılıyorlar. Bu birimler binanın tam köşedeki karşılama cephesine konumlandırılmışlar ve bu cephe için sağır, eğrisel ve sürekli bir yüz oluşturuyorlar. Bu cephe ACI'nın yeşil kampus alanını görebilen en kritik cephesi olmasına rağmen, sağır oditoryum cephesinin bu noktada konumlandığını ve bina plastiğinin fazlasıyla önemsendiğini görüyoruz.

Parsel kısıtlamalarına rağmen 350 kişilik oditoryum alanı oluşturulabilmiş ve birkaç teknik detay dışında (balkon kısmındaki korkulukların görsel ilişkiyi kestiği sıralar ile kedi köprüsü alanı yetersizliği) oditoryumlarını ‘mükemmel’ olarak tanımlıyorlar. Kütüphane ise çocuk ölçeğini yakalamış sevimli bir okuma ve araştırma mekanı olarak karşımıza çıkıyor.

İç mekan- detaylar...

Yapının mimari karakteristiği haline gelen form vurgusu özellikle yapı detaylarında kendini gösteriyor. Temiz ve özenli çözülmüş cephe detayları, bitiş elemanları, iç mekan donanımları, mobilyalar, seçilen malzemeler ve aksesuarlar belirgin bir biçimde mekanın kullanıcılarına karşı gösterilen özeni temsil ediyor ve kurum kendini bu detaylar üzerinden sunuyor. Bu gibi görsel haz yaratan detayların arka planında ise zorluk ve kimi zaman zorlamalar da göze çarpıyor:

“Bütün bina koridora çıkıp baktığınızda bir yaydır. Bu durum, sınıfların her birinin ebadının farklı olmasını ve tefrişinin de zorlaşmasını getiriyor. Tesisat bakımından da dolapların konması bakımından da. Burada form adına fonksiyonlar fazla zorlandı. Bir de dışarıda cepheyi göstermek için öngörülmüş çift yönde kavisli alüminyum kaplaması yapımda çok zorluklar çıkardı.” (Müren Cedim, Mimar -Yapı Kontrolörü)

‘Rutinleri çalışmak’...

SEV İlköğretim binasının göze çarpan önemli özelliklerinden biri gayet detaylı çalışılmış alt mekanlara sahip olması. Bir başka deyişle her bölgenin kullanım şekli daha alt bölgelere ayrıştırılarak tasarlanmış ve düşünülmüş. Bu tasarlanmış alt alanların kısmen mimaride öngörüldüğünü kısmen ise kullanıcılar tarafından düşünüldüğünü oluşturulduğunu gözliyoruz. Bir sınıf odasının itina ile ayrıştırılmış öğrenci oturma alanı, öğretmen çalışma alanı, yazı tahtası, dolaplar bölümü, lavabo gibi alt bölgeleri varken kat meydanları dağılımı, oyun, sergi alanları gibi daha tanımlı alt bölgelere ayrırmakta ya da kütüphane toplu ve bireysel kitap okuma, araştırma, bilgisayar terminali gibi farklı alt mekanlar içermekte. Böylelikle bina içinde her alan önceden tanımlanmış bir eylem veya işlev doğrultusunda kullanılmakta ve bu da zengin mekan deneyimleri yaşatmakta.

“Eğiticiler olarak bir süre binanın rutinleri üzerine düşündük. Elimizdeki olanaklara göre rutinleri baştan çalıştık. Çocuklar ilk geldiğinde bir oryantasyon dönemi geçirdik, hangi katlarda ne yapılacağını bölgeledik. Bir okulun eğitim sisteminde her zaman rutin vardır. Yaş grubu rutin olmadan yaşayamaz. Ne yapacaklarını ve sınırlarını her zaman bilmeleri lazım. Rutinlerimiz bu binaya göre tekrar şekillendirildi. Mekan bu ne yapalım demek yerine, mekan bu en iyi şekilde nasıl kullanılalım dedik. Bir araştırma diyordu ki; binanın şekillendirmesine izin vermeyin, elinizden geldiğince siz şekillendirin. Bunu esas aldığımızı söyleyebilirim.” (Nilhan Çubuk- SEV Okul Müdürü)

IŞIKKENT EĞİTİM YERLEŞKESİ

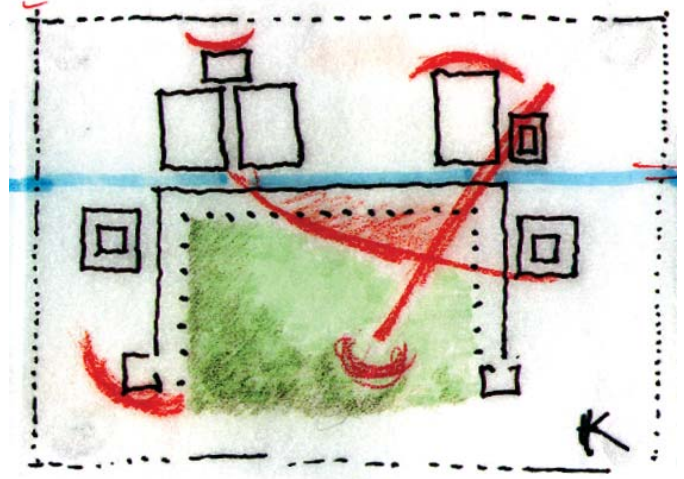
Işıkkent Eğitim Yerleşkesi, İzmir Otogarı'nın Aydın-İstanbul çevre yolu bağlantısının kenarında yer alıyor. Bulunduğu yer daha çok kırsal alışkanlıkları kentsel alışkanlıklarla törpülenmemiş, çeperde konumlanan fiziksel ve sosyal bir çevre içinde. Dolayısıyla, bir "kentli okulu" olmasına karşın bir "kent okulu" değil. Kentselleşmemiş bir çevrede kentli bir mekan elde etme sorunsalı mevcut çevre ile kendi alanı arasında fiziksel bir boşluk bıraktıktan sonra sınırlarını yüksek duvarlarla tanımlama çabası üzerinden gerçekleşiyor. Bu duvarların varlığı yaya yaklaşımını ortadan kaldırıp dışarıda kalan alana temas etmeyen kullanıcıların kentli "göçebe"liğini tescil ediyor.

Yerleşke arazisi ve yakın çevresinin mülkiyeti Çimentaş Şirketler Grubu'na ait. Yapı işleri sorumlusu mimar Ömer Erkaran'ın aktardığına göre okul yapma fikri gündeme geldiğinde daha önceden düşünülen alan proje mimarı Haydar Karabey'in yönlendirmesi ile şimdiki yerine konumlanmış. Proje süreci 1996 yılında başlamış. İnşaat süreci ise etaplanmış ve ilköğretim olarak 1998 yılında eğitim faaliyetine geçilmiş.

Yerleşkenin tasarımı 1996 yılında o dönem yürürlükte olan beş yıllık ilköğretim sistemine göre kurgulanmış ancak 1998 yılında eğitim süresi beş yıldan sekiz yıla uzatılınca ortaya çıkan yeni program gereksinimleri ile inşa edilmiş yapı arasında kaçınılmaz eksiklikler ve dönüşümler ortaya çıkmış.

"Proje tamamlandıktan ve inşaatın bitmesine yakın zamanda sekiz yıllık eğitim fikri ortaya çıkmış. Esasen proje beş yıllık eğitime göre planlanmış. Burada bir zorluk yaşadık. Bu mimarın hatası değildir. Yeni program böyle gerektirmiş. Bizim ne yapmamız gerekiyordu? 6-7-8. sınıfları eski programdaki hazırlık-orta okul için hazırlanan bölümler ile lise tarafına yönlendirdik." (Zeynep Hülügü - Okul Müdürü)

Yerleşke, ortada geniş ve kontrollü bir bahçenin tanımlandığı, ilköğretim ve lise programlarının ortak ve toplu kullanımları içeren birimlerle birbirine bağlandığı yaygın bir U şema üzerinden çalışıyor. Mevcut durumda kompleksin iki kolu da aktif kullanımda. İç mekan düzenlemesinin sürdüğü lise bölümü yakın zamanda hizmete girecek.

Yaklaşım...

Bu projede alışageldiğimiz biçimde bir yapı yaklaşımından söz etmek mümkün değil. Yerleşkenin çepçevre duvarlarla tarifi nişi yaya yaklaşımını dışlıyor. Dolayısıyla ardışık algılama ve yapıyı kavratacak eşikler oluşmuyor. Bu durum binanın kullanıcıları açısından kontrast ve sürpriz etki olarak algılanırken dışarıda kalanlar için hem merak hem de bir marjinalleştirme hissi yaratabiliyor. Dış duvarları aşılıp içeri girdiğimizde ise yapı yüzeylerini parçalı olarak kavırıyoruz. Yerleşkeyi oluşturan yapılar dış duvarlardan içeri doğru uzaklaşarak kendi çeperinde ikincil dış alanlar kuruyor. Bu ikincil alan çepçevre bir taşıt yolu ile bu yola açılan bağımsız girişler ve zemin kotunda yer alan sınıfların özelleşmiş bahçeleriyle tanımlanıyor. Yerleşke girişinin konumu dolayısıyla yapıların ve özellikle ana dış mekan olan avlunun bir anda kavratılmaması maksatlı bir karar mı diye düşünüyoruz.

Konsept...

Yerleşke genel olarak yatay yayılma üzerinden kuruluyor. Bu yataylık hem iç dolaşımın kendi sürekliliğinde hem de dolaşımın dışa açılım verdiği noktalarla pekişiyor. Yurt binası ve lise bölümü dışında iki katlı bir yapılaşma var. Haydar Karabey Işıkkent Eğitim Yerleşkesi'ni "öğrenim merkezi" konsepti ile açıklıyor:

"Öğrencinin bir ana eksen üzerinde devamlı dolaşmasını, tekrar tekrar aynı mekanları çiğnemesini sağlamak ve o mekanı da bir koridor olmaktan çıkartıp çok amaçlı bir öğrenim merkezine dönüştürmek. Böylece bir iç yaşam dinamiğini gündeme getirmek."

Bu kavrayışa ek olarak Milli Eğitim Bakanlığı standart eğitim programına, konsepti güçlendirmek üzere resim, heykel, müzik, dans gibi sanatlarla yönelik ağırlıklı bir sanat merkezi ile ağırlıklı bir spor merkezi eklediklerini ifade ediyor.

Genel okul tipolojisinin en belirgin öğelerinden olan sınıfların açıldığı koridorun bu komplekste de sürdürüldüğü ancak sınıfsallaştırılarak farklı niteliklerle ele alındığı gözlemlenebiliyor. Koridor boyutları derslik boyutlarına genişletilmiş ve çatı ışıklıkları ile doğal olarak aydınlatılmış. Bu yapısal niteliklerin yanında salt geçiş alanı olarak ele alınmayan koridor, derslerdeki eğitim etkinliklerinin taşabildiği ve sergilendiği bir mekan özelliğine büründürülmüş.

Işıkkent Eğitim Yerleşkesi Müdürü Zeynep Hülügü, M. Burak Altınışık, Zehra Ersoy

Fotoğraf: Berk Altınışık

Avlu...

Yerleşkenin kalbi gibi yaşayan mekanı. Ortamı hatta tören eylemini bile sivilileştiren, okul bahçelerinin resmi çağrışımlarından uzak, samimi bir atmosfer kuran boşluk olarak ortaya çıkıyor. Tören alanı, oyun alanı olabilen veya ders dilimlerinde boşalıp salt bir peyzaja dönüşen, gün içinde farklı nitelikler kazanan bir sahne, zaman zaman oynanan, zaman zaman seyredilen bir alan:

“Yüzde yüz bir dış mekan kullanımı var. Çimlere basmayın gibi engellemeler yok. Çocuklardan başka biz de kullanıyoruz bu alanı, top oynuyoruz mesela.” (Ömer Erkaraman, Mimar - Şantiye Şefi)

Öte yandan çok amaçlı kullanımı olumlu görülebilecek bu avlunun tören faaliyeti için yetersiz kalabildiğine dair görüşler de mevcut:

“Projede tanımlanan tören alanı yetersiz kalıyor. Çok dar. Çim alan onun için planlanmamış. Atatürk köşesi, bayrak alanı, kürsü orada olamıyor ama biz orayı kullanıyoruz. Okul ruhunu bir araya getirebilmek için başka bir alan yok.” (Zeynep Hülügü - Okul Müdürü)

Avlunun açık kenarının bir köşesinde anaokulu diğer köşesinde amfi-tiyatro yer almakta. Okul yıllarından itibaren en gözde mimari aksesuarımız olan amfi-tiyatro yapma biçimindeki inceltmeye rağmen tasarım aşamasındaki eğitimci katılımının eksikliği kullanımda zaafı ortaya çıkarıyor. Bu durum kullanıcılar tarafından dile getiriliyor:

“Amfi-tiyatroyu kullanamıyoruz. Giriş çıkış aynı yer. Gösteri yapılan yerde kulis yok. Üstü açık, ya çok sıcak ya da rüzgarlı oluyor. Mezuniyet töreni yapılamıyor. Geç gelen veli ve öğrenci önünüzden geçiyor.”

Omurga ya da Koridor-Sokak...

Eğitim birimlerinin ve avlunun takıldığı omurga, projede Haydar Karabey’in ifadesi ile “tüm okul bireylerinin birbirlerini tanıyıp ilişki kuracakları bir sosyal eksen, bir ana cadde gibi” kurgulanmış. Öğrencilerin birbirleriyle karşılaşmalarına olanak veren koridor-sokak avlu kadar yoğun, toplayıcı ve bağlayıcı bir alan olarak göze çarpıyor. Burası çeşitli davranış ve aktivitelerle canlanan, sergileyen ve yönlendiren, mekansal sürekliliklere olanak tanıdığı kadar eğitimi de tüm mekana yayan çok amaçlı bir alan.

Mimarın sokak-koridordaki beklentisi toplu yaşama kültürünün deneyimlenmesine yönelik. Bu beklenti, kullanımda büyük ölçüde gerçekleşiyor, ne var ki bazı bölgeler yeterli aktivitelerle beslenemediğinden zayıf kalabiliyor. Örneğin, ilköğretim sınıflarının açıldığı zemin kat sokağı, barındırdığı çeşitlilik açısından yaşayan hareketli ve renkli bir mekan olarak ortaya çıkıyor. Oysa kütüphane, oditoryum ve yurt binasının açıldığı bir üst kat yeterli ışık ve aktivite ile beslenemediğinden daha uzun ve ıssız görünüyor. Yakın gelecekte, oditoryum ve yurt binası kullanıma açılınca bu alan zemin kata benzer bir mekan karakteri kazanabilecek mi zaman gösterecek. Bunun dışında projede öngörülen dükkanlar, kafe gibi bazı sosyal alanlar pratik sebeplerden dolayı oluşturulamamış ve bundan dolayı sokak fikri zaman zaman kesintiye uğramış:

“Eğitim alanlarının olduğu yerde idareci odası yok. Ayrı alanlara da ayrılınca Haydar Bey’in dükkan diye düşündüğü alanları kapatıp müdür yardımcısı odaları yaptık. Sokak bize yansımadi. Her halükarda orada dükkandan önce başka ihtiyaçlarımızı görmek durumundaydık.” (Zeynep Hülügü - Okul Müdürü)

Avludan genel görünüm

Koridor sokak

Zemin kat sınıf

Sınıflar...

İlköğretim sınıflarında göze çarpan, tek mekan içinde özel alanlar yaratılmaya çalışılmış olması. Sınıflar genel olarak donatılarla boğulmamış daha çok bir oyun odası niteliğinde düşünülmüş. Eğitim sadece masa başında değil yerde, ayakta, bahçede ve en çok da koridorda gerçekleşiyor. Koridor neredeyse ortak bir büyük sınıf gibi çalışıyor. Öğrenci dolapları ya da vestiyerler sınıflardan dışarı çıkarılıp koridora yerleştirilmiş, duvarlar ve yerler ders konularıyla ilgili resim ya da sunuşlarla dolu. Dersleri başlatıp bitiren zil sesi yok.

Bu olumlu görüntü eğitimin ileri kademelerine yönelik sınıflarda biraz gölgelenmeye başlıyor. Proje öngörülerinin ve verilerinin Milli Eğitim Yasası değişikliğinden sonra karşılıksız kalması yapıda zorunlu dönüşümlere gidilmesine yol açmış. Yurt binasının zemin katı bir lobi olarak tasarlanmışken bölünüp sınıflara dönüştürülmüş.

“İlköğretim sınıflarımızda sorun yok. İkinci kademe orta sisteminde branş sınıfları yaptık. Branşa uygun sınıf dekorasyonunu yaptık. Bence sorunu Liseye geldiğimizde yaşayacağız. Kredi sistemi olduğu için o zaman sınıflar küçük olabiliyordu. Ona göre küçük sınıflar tasarlanmış herhalde. Küçük gruplar oluşacak. Orada belki biz mimariye uyacağız. 20 kişiyi sınıfa sokamayacağımız için böleceğiz ve belki gene mimariyi avantajımıza çevireceğiz. Lisede ciddi sıkıntı çıkacak.” (Zeynep Hülagü - Okul Müdürü)

Sosyal Alanlar...

Projeye bakıldığında sosyal alanlar eğitimin doğal bir parçası olarak ele alınmış ve eğitim birimlerinin bağlandığı omurgaya, “koridor-sokak” a sırt oluşturacak şekilde konumlanıyor. Olimpik yüzme havuzu da içeren kapalı spor salonu, yurt binası, yemekhane, çok amaçlı salon, öğrenci kulüpleri, alışveriş birimleri ve sanat atölyeleri zeminde yer alırken üst kotta oditoryum, yurt ve kütüphane bulunuyor. Avlu dışında açık alan olarak tanımlanan tek aktif spor alanı yurt binası ile kapalı spor salonu arasında kalan boşlukta oluşturulmuş.

Spor salonu

Projede öngörülen çeşitliliğe rağmen kullanımda sosyal mekanlar ile açık spor alanlarının yine de yetersiz kaldığı dile getiriliyor:

“Spor salonu ve alanının bütün yerleşkeye yeterli olmadığını düşünüyorum. Kapalı kısım kullanışlı değil 1”den 12. sınıfa kadar tek salon düşünülmüş. Her spor tek bir alanda oluyor, salon bölünebilmeliydi. Yüzme havuzunun çırpınma bölümü yok. Havuz ve su korkusu yaratıyor çocukta. Psikologlarla sokuyoruz bazılarını. Müzik alanı az. Sanat ve spor ağırlıklı bir okul ama müzik için ayrılan tek odayı sekiz sınıf kullanıyor. Dış spor alanları düzenlenmemiştir zaten onları biz sonradan yaptık. Projelendirme aşamasında eğitimci görüşü eksik kalmış olabilir. Mimar ve eğitimcinin işbirliği gerekir. Yine de Haydar Bey yanında eğitimci olmadan çok hoş bir alan çizmiş.” (Zeynep Hülagü - Okul Müdürü)

Lise bölümü için özel bir sosyal alan düşünülmemiş ancak eğitimciler bunun bir handikap olduğunu iletiyor. Yaş grubunun gerektirdiği davranışları sergilemek için bağımsız bir kafeterya ve açık sosyal alanlar olması gerektiği vurgulanıyor.

Yüzme havuzu

İç Mekan-Malzeme-Teknoloji...

İşverenin Çimentaş gibi yapı malzemeleri (Brüt beton, Gazbeton, Çimstone) üreten bir firma olması ağırlıklı olarak yapıdaki malzeme tercihlerinde belirleyici olmuş. Konvansiyonel üretim süreçleriyle gerçekleştirilen yapılarda beton yüzeyler çıplak bırakılmış, gazbeton ise mimarın beklentileri yönünde dayanımı özelleştirilerek uygulanmış. Mimari dil malzemelerin kendi doğası üzerinden kuruluyor ve bu noktada yapay eklenilere gereksinim duymayan, neredeyse sıradanlığa yaklaşan ama kendi özgünlüğünü de hissettiren bir yalınlık sergileniyor. İç mekan tasarımını ve donanımlarını, okul yönetimi ve ona bağlı yapı birimi zaman içinde gelişen gereksinimler doğrultusunda

şekillendirmişler. Halen oditoryum, lise binası ve yurt biriminin tefrişleri devam etmekte. Mevcut eğitim personeli her ne kadar projelendirme aşamasında mimar ile ortaklaşa çalışma imkanı bulamamış olsa da mekan kurgusunun eğitim modeli ile örtüştüğü, zaman içinde birbiri ile entegre olduğu ifade ediliyor:

"Tanımlı bir eğitim modeli ile başlamadık. Süreç içinde geliştirdik. Felsefeyi oturup tartıştık, 1 yıl çalıştık. Geleneksel bir okul ve geleneksel bir mekan düzeni olamayacağına karar vermiştik. Bu Haydar Bey'in yaptığı ile oturdu. Biz bazı şeylerimizi mimariye uydurduk, mimari de bazı yönlerden bize uydu. Yumurta tavuk meselesi. Kendi lehimize dönüştürdük." (Zeynep Hülal - Okul Müdürü)

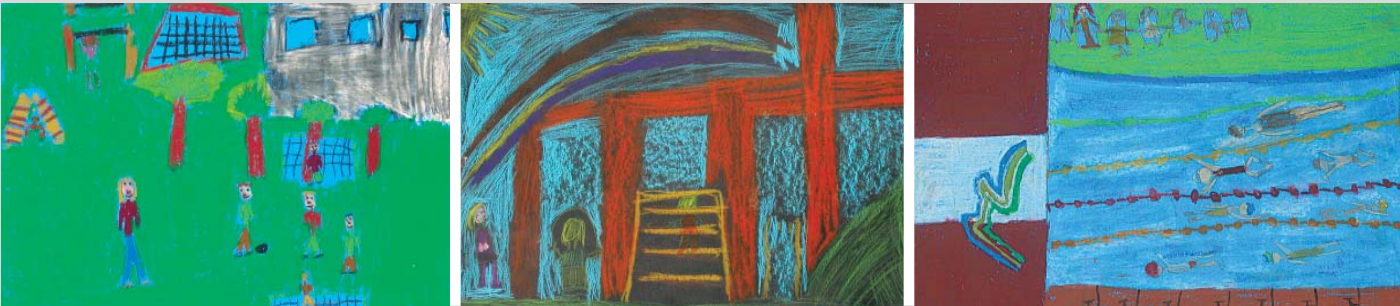
Kullanım Sonrası Değerlendirmeler

Her iki okulun eğitim personeline, öğrencilerin mekan kullanımları ile ilgili gözlemlerini ve yapılarının mimarisi ile ilgili görüşlerini sorduk. Bu genel değerlendirme sonucunda, SEV İlköğretim yapısını kullanan öğrencilerin en sevdikleri köşelerin sırasıyla oyun alanları, çok maksatlı salon ile kütüphane olduğu ortaya çıktı. Bu durum bu yaş çocuklarının toplu aktivitelere olan ilgi ve eğilimlerinin bir göstergesi sayılabilir. Öte yandan eğitim personeli oyun alanlarının içinde özellikle bahçe bulunmamasını yadırgatıcı buluyor. Yine eğitim personeline göre binanın olumlu yanları sırasıyla kaliteli yapısı, her türlü aktivite için alanın ve konforun varolması. Öğretmenler "alternatif alan çokluğu"nu binalarının en olumlu özelliği olarak görürken hemen hepsi bahçe eksilişi ve akustik sorunu üzerinde duruyor.

Işıkkent Eğitim Yerleşkesi eğitim personelinin gözlemlerine göre ise öğrencilerin en sevdikleri kullandıkları bölgeler avlu ile satranç köşesi. Öğrenciler özellikle sanat ve sosyal aktivitelerin gerçekleştirildiği tiyatro ve resim atölyeleri ile spor alanlarında zaman geçirmeyi tercih ediyorlar. Eğitim personeli genel olarak dış mekan kullanımını destekleyen mevcut mekan kurgusundan hoşnut. Öte yandan değerlendirmelerde oyun alanlarının artırıl-

labileceğine ve kış aylarında öğrencilere oyun imkanı yaratacak kapalı oyun mekanlarının sağlanması gerekliliğine dikkat çekiyorlar. Eksikliği duyulan mekan ise yeterli büyüklükte bir gösteri salonu.

Çocuklara gelince, onlarsa kendi mekanları ile ilgili düşüncelerini sözlerden çok renklerle ifade ediyorlar. Bir mini araştırma diyor ki "gözlerinizi kapatın ve ilkokul binanızı hayal ettiğinizde canlanan renkleri düşünün". Bunu makale yazarları olarak birbirimize sorduk. Hiç tuhaf değil, aynı cevabı verdik. Gri, kirli beyaz ve sarı bant. Giydiğimiz siyah önlükler kadar üniformalaşmış ilkokul yapılarında okuduk pek çoğumuz. Çocukluk kesitimizin bu yeknesak yapılarda geçmiş olması bizleri bireysel bazda nasıl etkiledi bilinmez ancak toplum olarak az gelişmiş bir çevre duyarlılığı ve fakir bir mekansal bilince sahibiz, bu gerçek. O yüzden her şeyden önce "çocuklara" yaşadıkları çevreye karşı özeni, çeşitliliği ve duyarlılığı kazandırabilecek yapılar üretmeye ihtiyacımız var. Bu örnekler gibi daha pek çok farklı örnek sunulabilmeli. Öyle ki gözlerini kapattığında herkes farklı renklerde çevreler hatırlayabilsin. □

Öğrencilerinin gözünden Işıkkent Eğitim Yerleşkesi

Öğrencilerinin gözünden SEV İlköğretim Okulu

SEV İlköğretim Okulu

MİMARİ PROJE:

Bülent Altay, Serpil Altay

(ALTAY ve ALTAY Mimarlık ve İç Mimarlık Tic. Ltd. Şti.)

Yardımcı Mimarlar : Burçak Altay, Umut Barutçu,
Yunus Altay, Yelda Sarıçetin

MÜHENDİSLİK PROJELERİ:

Statik Proje : PROMER Mühendislik

Elektrik Tesisat Projesi : GMD Mühendislik

Sihhi Tesisat Projesi : K Mühendislik

İşveren : Sağlık Eğitim Vakfı

Yapımcı : Ekip-A

Proje/Yapım Yılı : Nisan 2001 - Haziran 2004

Kapalı İnşaat Alanı : 10.020 m².

Açık Alanlar : 2819 m². (Parsel alanı)

SEV İzmir İlköğretim Okulu bir kent okulu. Her alanı, kullanıcılarına en fazla değer sağlayacak şekilde tasarlanmış. Milli Eğitim Bakanlığı'nın İlköğretim Okulları Yönetmeliği'ne uygun açık hava tören ve oyun alanı, güneşe ve yağmura karşı, kendi yapısı ile korunuyor. Bu alana, merdivenlerin yanısıra rampalarla da ulaşıyor. Bu geniş alanın bir bölümünde, okul kantini ve öğrencilerin gruplar halinde toplanacağı, bitkilerle yeşillendirilmiş köşeler bulunmakta. Aynı katta fakat kot farkı ile ayrılmış idare bölümü de çocukların oynadığı bu açık alanla yakın ilişkide, çocukların özgürlüğünü kısıtlamadan fakat gözetimlerini kolaylaştıracak şekilde.

Okula giriş bu oyun alanından veya doğrudan olabiliyor. Tümü güneş kontrollü bir cam yüzeyle tanımlanmış bu giriş mekanı, her katta yer alan kat meydanlarıyla bütünleşiyor.

Katları birbirine bağlayan bu aydınlık hacim, güneye bakmasından dolayı kışları 4 kat yüksekliğinde bir ısı deposu, yazları ise çatıda bulunan havalandırma bacalarının açılmasıyla doğacak hava akımıyla serinlik kaynağına dönüşüyor.

Giriş holünden bir kat aşağıya zemin kotuna inildiğinde hem dışarıdan hem giriş holündeki galeri boşluğundan doğal ışık alan ortak mekandan kafeteryaya geçiliyor. Kafeterya görsel olarak bu alana bağlı. Arka cephede ise kafeterya derin bir bahçe ile birleşiyor. Kafeterya, bir yanında bahçeden, diğer yanında aydınlık giriş mekanından camlarla ayrılarak, aynı açık mekân hissini devam ettiriyor.

Tüm kullanıcıların rahat ulaşabilmesi için rampalarla geçilebilen başka bir bölümde kulüp odaları ve bağımsız wc, duş, soyunma odaları ile kapalı beden eğitimi salonu yer alıyor. Bağımsız havalandırma imkanına sahip bu bölümde kullanıcı yaş grubunun standartlarına uygun mini basketbol ve voleybol alanları bulunmakta. Aynı alan tüm yönetmeliklere uygun biçimde, hava filtre odası ve gereçleri ile donanmış 500 kişilik eksiksiz bir sığınak olarak da kullanılabilecek biçimde tasarlanmış. Tüm yapının havalandırma, ısıtma ve soğutma, mekanik ve elektrik gereksinimleri ve kontrolleri dışarıdan da ulaşılabilen ayrı bir bölüm olarak bu katta yer alıyor.

Giriş holünün üstünde yer alan üç sınıf katına, ikisi yangın önlemleri alınmış, biri ana sirkülasyonu sağlayan merdivenler ve iki asansör ile ulaşıyor. Sınıflar kuzey yönünde doğal ışık alan cephe boyunca yer alıyor. Kullanıcı rahatlığı için standartların üzerinde alanlara sahip, tavan yükseklikleri en az 300 cm., taze hava takviye sistemli, doğal ve mekanik havalandırmalı, merkezi fan coil sistemi ile ısıtılan ve soğutulan, yangın alarm ve söndürme sprinkler sistemi ile donatılmış sınıflar bunlar.

Fotoğraf: Altay ve Altay Arşivi

Betonarme strüktürel elemanları dışında tüm bölme duvarları bimsblok yapı elemanları ile ve deprem tedbiri olarak boyluboyunca kapı üst kotunda betonarme hatıl bağlantılı ve demir takviyeli olarak tasarlanmıştır.

Tüm sınıflarda ve ortak alanlarda standart elektrik sistemleri dışında, yangın detektör ve uyarı sistemleri, merkezi yayın ve müzik sistemi, bağımsız yayın yapabilecek kapalı devre TV sistemi, fiberoptik bilgisayar ağı sistemi, lokal tv-video gösterim sistemleri bulunuyor.

Tüm sınıf kapıları acil bir durum halinde koridorda engel teşkil etmemek üzere dışarıya doğru açılacak şekilde tasarlanmıştır. Sınıfların açıldığı koridor yalnızca ulaşım için olmasına rağmen standartların üstünde genişlikte ve boydan boya bir kenarı kat ortak alanına açılıyor.

Her katta bulunan yaklaşık 200 metrekaarelik, bütün sınıfların doğrudan doğruya fiziksel ve görsel bağlantı kurabildikleri bu alan, güney cephesinde bulunan camlı yüzeyin tanımladığı galeri boşluğu aracılığıyla diğer katlarla da mekansal bağlantıya sahip. Bu alanlar her katın kentsel meydanları olarak planlanmıştır. Ders aralarında öğrencilerin başka mekanlara ulaşmak için vakit harcamak yerine bu alanlarda oynamaları, kendi sınıflarının veya başka sınıfların ürettikleri resim, elişi çalışmalarını görebilmeleri, belki küçük bir skeç izleyerek heyecan duymalarına olanak verecek. Buradaki geniş merdiven yüzeyleri, öğrencilerin değişik katlardaki gösterilere merakla ulaşmaları ve iç mekan bitkilerinin altlarında serbestçe oturarak izlemeleri için tasarlanmıştır. Her meydanın kendi katına özgü bir özelliğe sahip olması ve hem öğrenci ve çalışanlara, hem de civardan geçenlere yeni ufuklar açması istenmiştir.

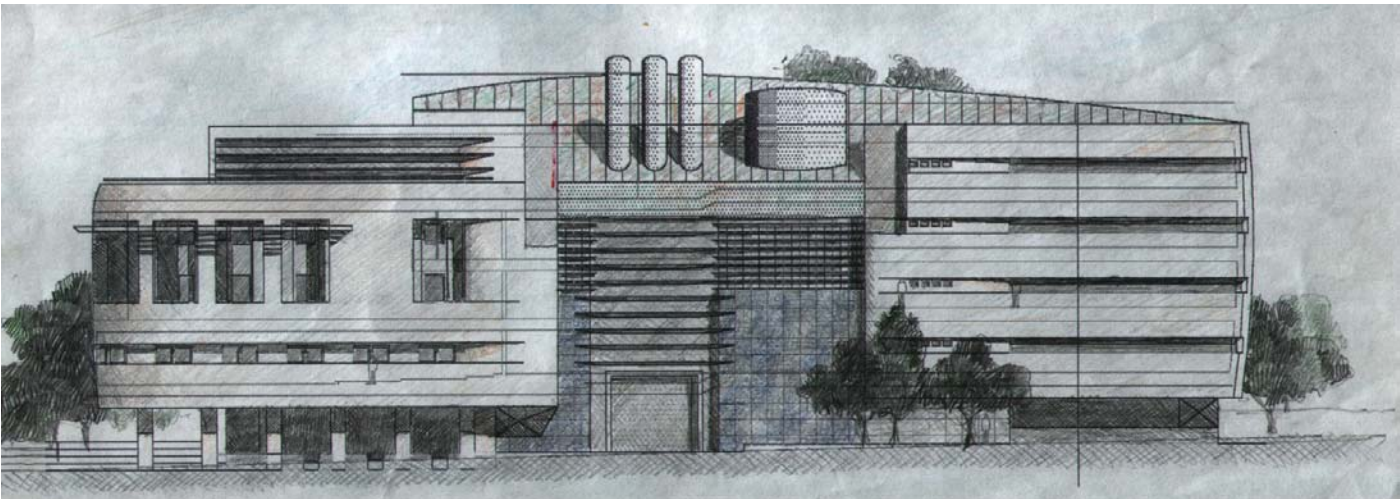

Dördüncü kat holü

Galeri Boşluğu

Fotoğraflar: Berk Altınışık

Cephe eskizi

Katlarda bulunan, kütüphane, çok amaçlı salonlar ve oditoryum gibi, okulun ortak kullanım bölümlerinin girişleri de bu meydanlara açılmış, farklı kat meydanlarından geçerek bu bölümlere ulaşacak öğrenciler ve ziyaretçilerin bu kültürel alışverişte pay almaları sağlanmıştır.

Yapının çatı katı da galeri ile mekansal olarak bütünleştirilmiş, ve herbiri kendine has özelliklere sahip, ortak kullanıma açık müzik ve resim stüdyolarına yer verilmiştir. İçinde ayrıca gökyüzü incelemelerinden, hayvan ve bitki yetiştirilmesine kadar çeşitli faaliyetlerin yer alması tasarlanan çatı bahçesi de, stüdyoların önündeki geniş gösteri ve sergi alanı ile bütünleştirilmiştir.

Yapının tüm iç planlamasında, alışlageldik 2 yanı derslikli koridorlardan oluşan standart okul planlamaları yerine, okulun kendi özellikleri doğrultusunda eğitim ekibi tarafından oluşturulan programı yorumlanarak; ortak kullanım, gruplar için kullanım ve birey kullanımına yönelik bir hiyerarşi içinde, örnek olacak farklı bir planlama anlayışıyla bir "kent okulu" tasarlanmıştır.

Yapının yüksekliği ve kütlelerin artikülasyonu ile içinde bulunduğu kentsel dokuya uygunluğu sağlanmış. İçerdiği yapı teknolojisi, dış kaplama malzemeleri ve tüm detayları ile içinde bulunduğu komşuluk birimine ve kent geneline bir örnek olması amaçlanmış ve böylelikle kent genelinde de bir referans noktası olarak yerini almıştır.

Tüm bu özellikleri ile SEV İlköğretim Okulu, sağladığı eğitim ve yaşam koşullarının yanı sıra , öğrenci ve çalışanlarının aidiyet duygularını da güçlendirecek ve okulları ile gurur duymalarını sağlayacak mekanlar içeren bir yapı olarak biçimlendirilmiştir. □

Üç boyutlu modelleme

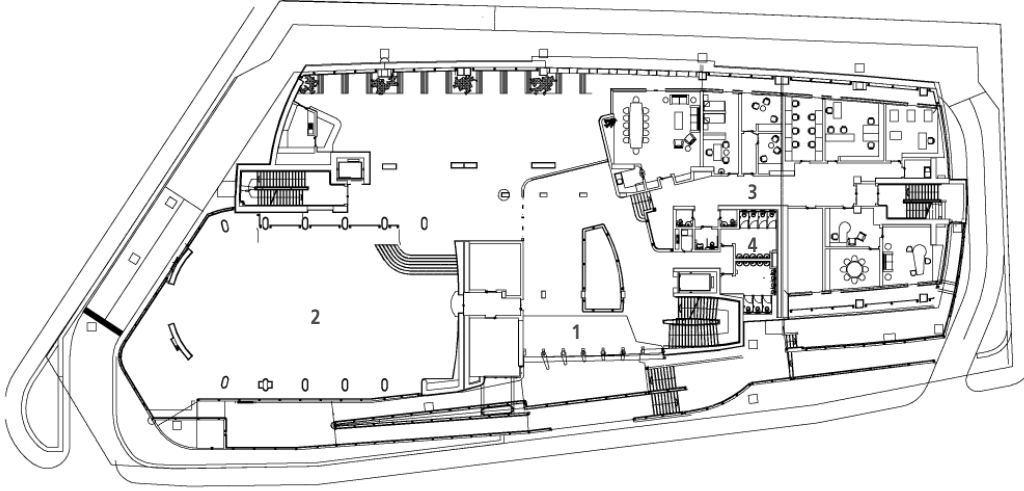

Fotoğraflar: Berk Altınışık

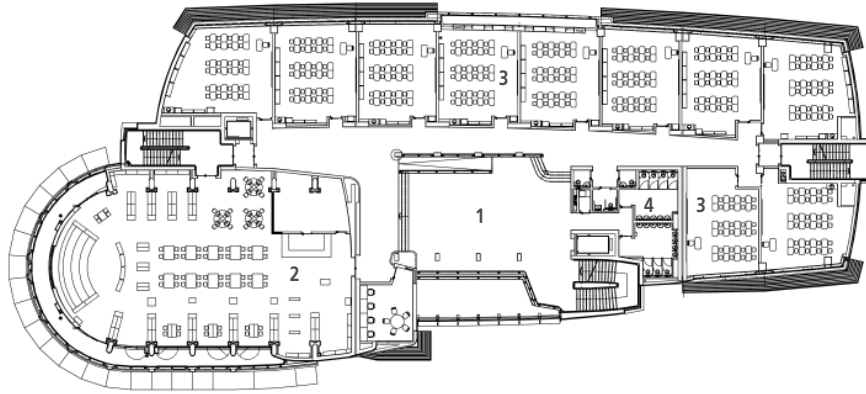
Cephe detayları

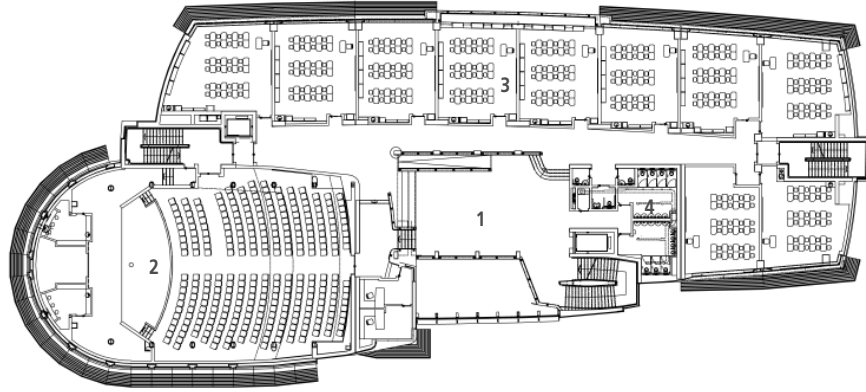
Zemin Kat Planı

1. Giriş Holü 2. Tören ve Oyun Alanı 3. Yönetim 4. WC.

İkinci Kat Planı

1. Oyun Alanı 2. Kütüphane 3. Sınıflar 4. WC.

Üçüncü Kat Planı

1. Oyun Alanı 2. Oditoryum 3. Sınıflar 4. WC.

Görünüşler

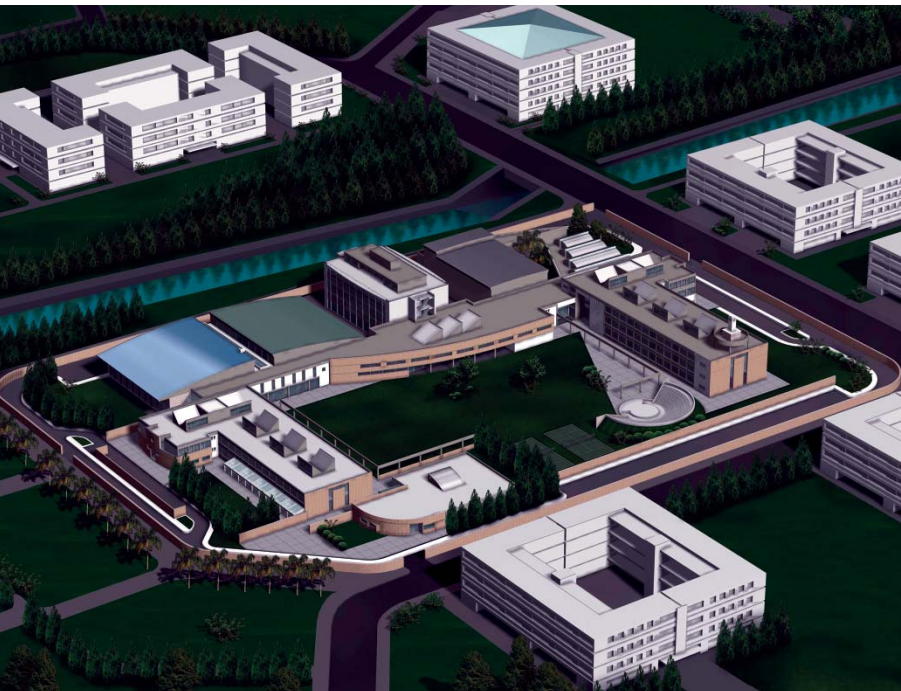
Işıkkent Eğitim Yerleşkesi

MİMARİ PROJE:

Haydar Karabey, Banu Karabey, Erdal Özyurt
(LİMİTED MİMARLIK)

MÜHENDİSLİK PROJELERİ:

Statik	: YBTAŞ- Yusuf Bayazıt Timbir
Elektrik	: ELSAN- İsmet Defne
Mekanik	: SETTA- Gazanfer Köroğlu
Tasarım	: 1996
Uygulama	: 1996-2000
Uygulayıcı	: Çimentaş İnşaat Grupları
Alan	: 22.000 m ² .

Genel görünüm

Işıkkent Eğitim Yerleşkesi, yeni nesil diye adlandırılabilir bir öğrenim kurumlarından biri, 1200 öğrencilik bir kapasitesi var.

Anaokuldan lise sona kadar öğrenci yetiştiren, MEB standartlarını birkaç kez katlayan mekansal ve eğitsel donanıma sahip.

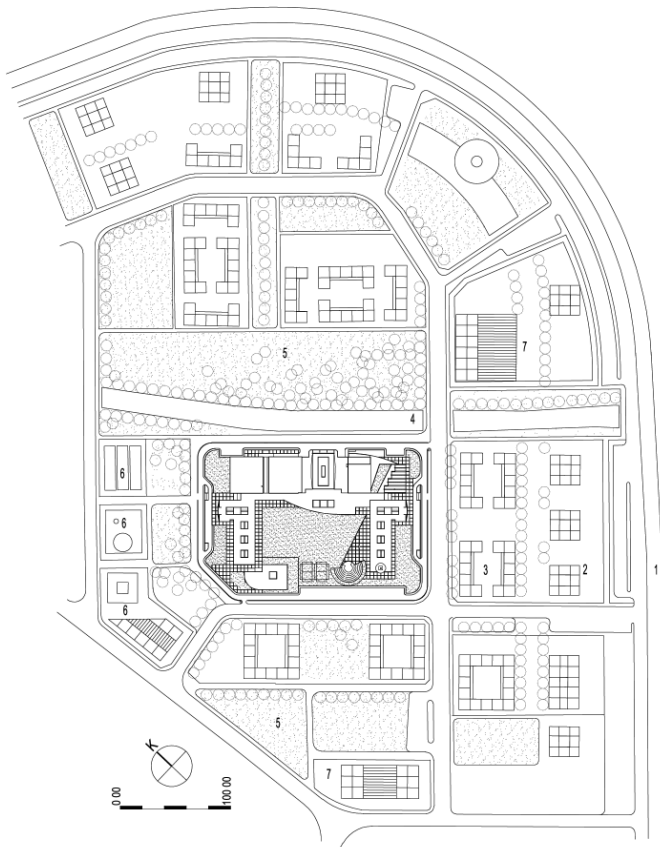
Arsanın çevresel verileri henüz belirgin bir bağlam, bir doku oluşturmadığı için, gene aynı işverene ait olan çevre arazide bir makro plan hazırlama gereği duyduk. Bunu işverene önerdik, kabul gördü.

Daha önceki deneyimimizden yararlanarak verili programı yorumlamak, zorlamak olanağı bulduk. Böylece, işin başında önümüze konan standart eğitim programına; öğrenci kulüpleri, 240 öğrencilik bir yurt, kapalı spor salonu ve yüzme havuzu, büyük bir multimedya öğrenim merkezi (MMÖM / (2300m².), oditoryum (800 kişi) ekledik. Daha da önemlisi programa; içinde resim, heykel, seramikten öte CAD-CAM, video atölyeleri olan bir sanat-tasarım merkezi ile, bale, dans, müzik ve diğer sahne sanatlarının yer aldığı bir sahne-görüntü sanatları merkezi kattık.

Işıkkent Eğitim Yerleşkesi'nde öğrenci başına 20 m². kapalı, 20 m². açık alan düzenlemesi düşmektedir. Yapılar, ortalarında geniş ve korunaklı bir bahçe oluşturacak biçimde bir sosyal omurga üzerinde eklenmiştir. Önemli bir çekim odağı oluşturan MMÖM'ni de içeren omurga tüm okul bireylerinin birbirlerini tanıyıp ilişki kuracakları bir sosyal eksen, bir ana cadde gibi kurgulanmıştır. Toplanma alanları, yemekhane, sosyal kulüpler, spor merkezi, alışveriş birimleri, revir, sergi alanları, yurt holü, sanat merkezi ve oditoryum bu "ana cadde" üzerinde yer almaktadır. Okul sistemi, bir kent modeli gibi kurgulanmış, bu ana caddede yaşanacak deneyler ile sosyal davranış modelleri edinilmesi amaçlanmıştır. Ortadaki bahçe, öğrencilerin sürekli iletişim içinde olacakları ve çevreyi yeniden üretecekleri bir mekan olarak kurgulandı. Mimari dilde "yalınlık" arandı, gevşelik edilmedi; pedagojik bir katliam olan ve okul yapısı denince hemen akla gelen "Disneylandvari" tuhafıklar üretilmedi.

Okulun hiyerarşi yaratan bir ana girişi, resmi bir tören alanı yoktur. Her işlev için gerekli yerde ve sayıda giriş vardır.

Eğitimi tüm mekana yaymak amacıyla koridorlar derslikler kadar geniş tutulmuş, çatı ışıklıkları ile yaşanabilir hollere dönüştürülmüştür. Derslikler ile bu holleri ayıran duvarlar yoktur. Ayırım, sökülebilir ve saydam pano-dolap sistemleriyle sağlanmıştır. Böylece dış duvardan dış duvara iç mekan yeni gereksinmelere göre her an sökülüp yeniden kurgulanabilir, iç mekanda istenen esneklik ve saydamlık sağlanabilir.

Çevresel Bağlamı İçinde Işıkent Eğitim Yerleşkesi

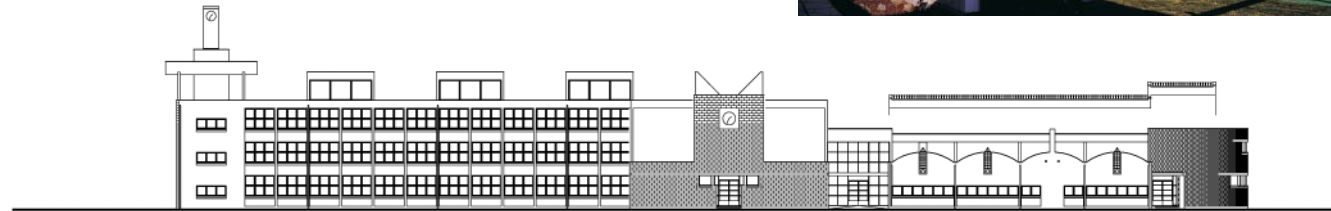
1. Otogar-Bornova-Otoyol Bağlantısı 2. Çok Katlı Konut Alanı 3. Katlı Konut Alanı 4. Su Kanalı
5. Yeşil Alan 6. Sosyal Donatım Alanları 7. Ticaret Alanları

Olağan eğitim süresinde, standart eğitim blokları, ders saatleri sonrasında kapatılabilir. Gerekirse yönetim blokları, spor, sanat, MMÖM (multimedya öğrenim merkezi), oditoryum, yurtla da bağlantılı olarak akşam saatlerinde kullanılabilir, dış çevreye hizmet verebilir. Aynı ayırım yaz-kış işletimleri için de geçerlidir. Yaz boyunca açık tutulabilecek bu mekanlar ana omurganın kuzeyine alınmıştır.

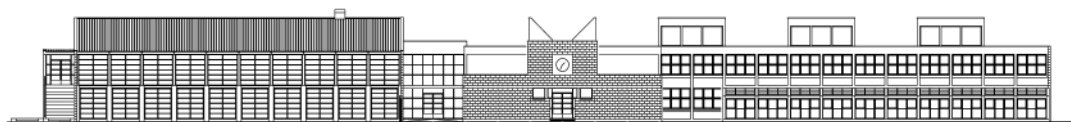
Yapılarda; dayanıklı, nitelikli, çağdaş malzemeler kullanılmıştır. Doğal bileşenli veya polivinil döşeme, taşıyıcı asma tavan, darbe emici ve diğer ses izolasyonu, duvar örtüleri ve 'pinboard'lar, 'cubicle' tuvaletler, panik kollu yangın kapıları, güvenlik donanımlı (örneğin duşlu) laboratuvarlar, gerekli değerlerde aydınlatma düzenleri ve tüm bölücü elemanlar malzeme ve renk konularında danışmanlık alınarak özel olarak tasarlanmıştır. Engelliler için yaşamı kolaylaştırıcı öğeler; rampa, özel wc ve asansör önerilmiştir. □

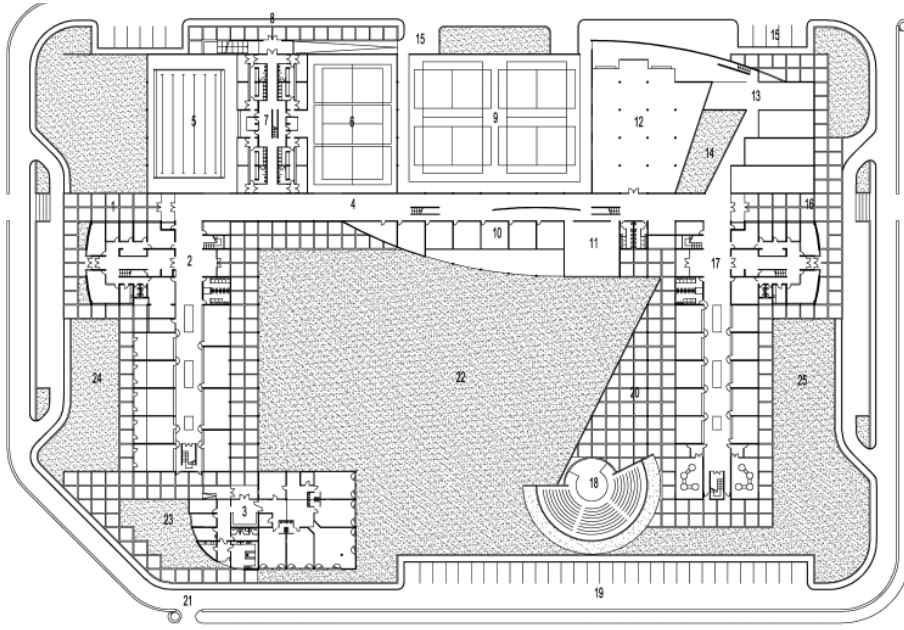
Fotoğraf: Limited Mimarlık Arşivi

Lise ve Sanat Merkezi Görünüşü

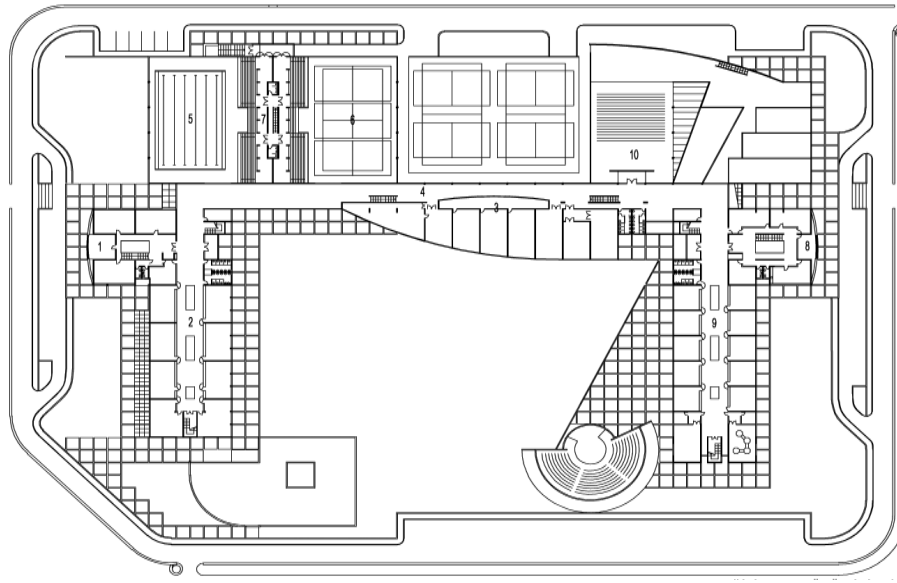

Spor Merkezi ve İlköğretim Okulu Görünüşü

Zemin Kat Planı

1. İlköğretim Okulu Girişi
2. İlköğretim Okulu
3. Ana Okulu
4. Ana Omurga-İç Sokak-Sosyal Buluşma
5. Kapalı Yüzme Havuzu
6. Kapalı Spor Salonu
7. Spor Merkezi- Sporcu Kotu
8. Spor Merkezi Konuk Sporcu Girişi
9. Açık Spor Alanları (Daha sonra yurt binası yeri)
10. Yabancı Dil Derslikleri- Öğrenci Kulüpleri- Dükkan
11. Çok Amaçlı Salon
12. Yemekhane
13. Sanat Bölümü- Atölyeler
14. Sanat Avlusu- Sergi
15. Servis Girişleri
16. Lise Girişi
17. Lise
18. Açık Amfi
19. Servis Araçları Otoparkı
20. Açık Toplanma Alanı
21. Yerleşke Girişi
22. Orta Bahçe
23. Anaokulu Özel Bahçe
24. İlk Sınıflar Özel Bahçesi
25. Son Sınıflar Özel Bahçesi

Birinci Kat Planı

1. İlköğretim Okulu Yönetim
2. İlköğretim Okulu Eğitim
3. Multi Medya Öğrenim Merkezi
4. Ana Omurga-İç Sokak- Sosyal Buluşma
5. Kapalı Yüzme Havuzu
6. Kapalı Spor Salonu
7. Spor Merkezi Seyirci Kotu
8. Lise Yönetimi
9. Lise Eğitimi
10. Oditoryum

Yerleşke girişi - Anaokulu

Avlu - Arkad

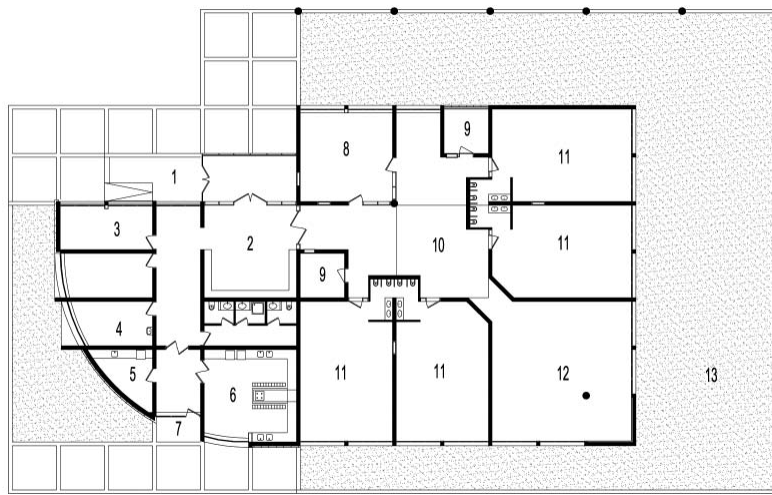
Avlu

Koridor - Sokak

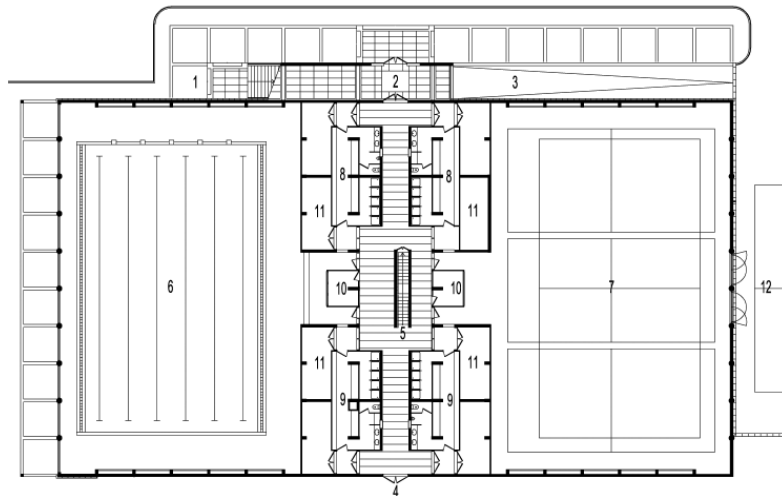

Kütüphane

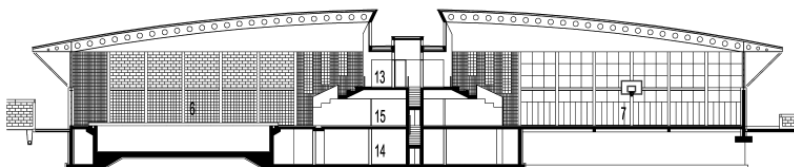
Anaokulu Planı

1. Giriş
2. Üst Değişme-Dolaplar
3. Yönetim
4. Personel
5. Çamaşırhane
6. Mutfak
7. Servis Girişi
- 8-9. Depolar
10. Temiz Bölge-Hol
11. Derslikler
12. Ortak Oyun Alanı
13. Özel Bahçe

Spor Merkezi - Zemin Kat Planı

1. Üst kata Seyirci Girişi
2. Konuk Sporcu Girişi
3. Bodrum Kat Teknik Galeriyeye Rampa
4. Okul İçinde Sporcu Girişi
5. Tribün Kotuna Bağlantı
6. Yüzme Havuzu (2500x1350)
7. Yüçe Bölünebilen Spor Salonu
8. Konuk Spor Takımları
9. Spor Karşılığı Dışında, Bu Ayrım, Kız-Erkek İçin
10. Öğretmen Odaları
11. Spor Donanım Depoları
12. Açık Spor Alanlarına ve Lise Bağlantısı
13. Tribünler Kotu
14. Teknik Galeriler
15. Sporcular Kotu

Spor Merkezi - Kesit

Yayına Hazırlayanlar:

Nezihat KÖŞKLÜK, Y. Mimar, Ar. Gör.

İnci UZUN, Y. Mimar, Ar. Gör.

T. Didem AKYOL ALTUN, Y. Mimar, Ar. Gör.

Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

DEÜ Mimarlık Fakültesi Haftası 10-14 Mayıs 2004

Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nin düzenlediği "Mimarlık Fakültesi Haftası"nın yedincisi 2004 yılı 10-14 Mayıs tarihleri arasında gerçekleşti. Sergiler, müzik dinletileri, film gösterileri ve oyun-kermes gibi yan etkinliklerin dışında, tema olan "dön" ve ondan türeyen "dönüşüm", "döngü", "dönüştürme" gibi kavramlar üzerinde şekillenen öğrenci atölyelerine önceki yıllarda düzenlenen haftalara oranla geniş yer verildi. Hem şehir planlama hem de mimarlık bölümünden öğretim üyelerinin ya da öğrencilerin yürütücülüğünü üstlendiği 10 atölye (Atölye Yazı, Atölye Gazbeton, KarıkAtölye, Tasarlanmış Şiir Atölyesi, Atölye Müzik, Atölye Fotoğraf, Al-sancak Atölyesi, Sanal Fakülte Atölyesi, Atölye Gri, Atölye Geri Dönüşüm) düzenlendi. Ayrıca Cengiz Bektaş'ı konuk olarak ağırlayan hafta etkinliklerinin arasından Cengiz Bektaş'ın "Geleneğe Eklenmek" başlıklı konferans+işliği ile diğer öğrenci atölyelerinden birkaçından kısa kısa bilgiler, düşünceler ve görünümeler sunuyoruz

Cengiz Bektaş Atölyesi: "Geleneğe Eklenmek"

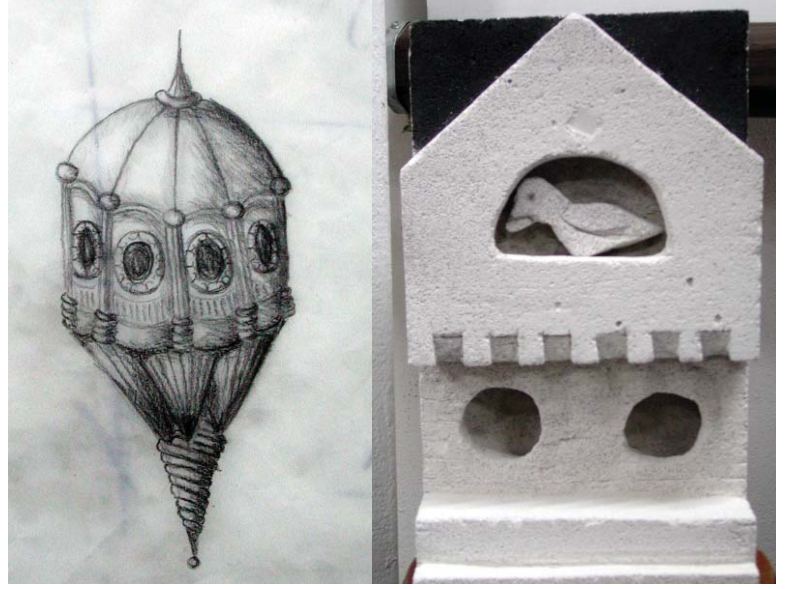
"Geleneğe Eklenmek" başlıklı atölye üç problem çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Ele alınan konulardan ilki "Kuş evleri"dir. Konu ile ilgili kitabındaki görseller üzerinden bir sunum yapan Cengiz Bektaş, Osmanlı'nın kuş evleri ile ilgili hassasiyetine değinmiş; bu evlerin özellikle göç edemeyen kuşlar için güvenli bir sığınak ve aynı zamanda üzerinde yer aldığı yapının görsel estetiğini tamamlayan bir tasarım unsuru olduğunu anlatmıştır. Daha sonra öğrencilerden kendi kuş evlerini tasarlamalarını istemiştir. Cengiz Bektaş'ın öğrencilere verdiği bir diğer problem ise, mobil "iskele-sahne" tasarımı olmuştur. Deniz motoruna takılarak taşınacak ve İzmir sahil şeridinde farklı noktalarda hizmet verebilecek, üzerinde canlı performansların gerçekleştirilebileceği gezici bir sahnenin nasıl olabileceğini düşünmelerini istemiştir. Son problem ise, geçmişten günümüze çarşı olma özelliğini kesintisiz sürdüren tarihi Kemeraltı sokaklarının mekan-

sallaştırılması üzerinedir. Fakülte bahçesinde yapılan tartışmalardan sonra, öğrenciler bireysel ve grup halinde üç problem üzerine düşünerek tasarımlar geliştirmişlerdir.

Atölye sonrasında, öğrencilerin sunduğu eskizler ve maketler üzerinden genel bir değerlendirme yapılmıştır. Kuş evleri ile ilgili tasarımlar değerlendirildiğinde geleneksel ve modern yaklaşımların olduğu görülmüştür. Geçmişte yapılanlara öykünen tasarımlar, “günümüz şartlarında gelenekseli tekrarlama sorunsalı” gibi faydalı bir tartışmanın açılmasına zemin hazırlamış ve atölyenin teması olan “Geleneğe Eklenecek” kavramının biçimle değil aslında özle ilgili olduğu vurgusu yapılmıştır. Yüzen kuş evi ya da apartmanlar için kuş evi gibi ilginç tasarımlar ise daha modern tasarım yaklaşımlarının ilginç örneklerini oluşturmuştur. Bu arada, şenlik kapsamında gerçekleştirilen bir diğer atölye olan “Gazbeton” atölyesi de gazbetonlardan yontulan kuş evi tasarımları ile kendiliğinden Cengiz Bektaş atölyesine entegre olmuştur. Gazbetondan kuş evleri aynı zamanda bahar şenliğinin ana teması olan “dön+...”nın “dön+üşüm” alt başlığı ile gerçekleşmesini sağlamıştır.

İkinci problem üzerine yapılan sunumlar değerlendirildiğinde, tasarımlarda daha çok teknik problemlerin cevapsız kaldığı görülmüştür. Gezici sahnenin nasıl yüzdürülebileceği, ne tür detay çözümleriyle motora bağlanabileceği, nasıl hafif tutulabileceği, böylesi bir tasarım-

da kullanılacak malzemelerin neler olabileceği gibi sorular beraberce tartışılarak cevaplanmaya çalışılmış; başarılı bir tasarımda görsellik kadar teknik yeterliğin de ne kadar önemli olduğu ve tasarlama sürecinde ikisinin birlikte ele alınması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Çünkü, görsel açıdan iyi çözülmüş olmasına rağmen aslında yüzemeyeceği fark edilen örnekler sunulmuştur. Bu örneklerin yanı sıra yüzen şişe esprisinden hareketle gerçekleştirilen bir tasarım da “analoji” kavramı üzerine bir tartışmanın doğmasını sağlamıştır.

Kemeraltı ile ilgili olarak verilen problemde ise, açık alanda mekan ve ölçek hissinin nasıl yaratılabileceği tartışılmıştır. Kemeraltı’nın özellikle dar sokaklarında tenteler ve bitkilerle oluşturulan sokak üst örtülerine alternatif olarak “geleneğe eklenerek” neler yapılabileceği bir başka deyişle tarihi dokuda tasarım kaygısı göz ardı edilmeden modern ürünlerin nasıl ortaya konulabileceği araştırılmış ve bu problem ile ilgili tek sunum yapılmıştır.

Bütün güne yayılan Cengiz Bektaş atölyesi, verilen problemlere cevaplar bulmaya çalışırken bir taraftan oluşan tartışma ortamıyla verimli ve öğretici bir çalışma zemini yaratmış, diğer taraftan deneyimli bir tasarımcının tasarım problemine yaklaşımı konusunda öğrencilerin faydalı ipuçları çıkarmalarını sağlamıştır.

Atölye Yazı

Atölye yürütücüsü: Gün Işık

DEÜ, Mimarlık Bölümü, 4.sınıf öğrencisi

Bu atölye çalışmasında kelimelerin renk, biçim, doku, büyüklük gibi değerleri değiştirilerek ifade ettikleri olguların görsel olarak canlandırılması üzerinde çalışılmış, kelimeler içerdikleri anlamları ifade etmek için görsel birer araç olarak kullanılmışlardır.

Atölye Müzik

Müziğin Tasarıma Dönüşmesi Üzerine...

Atölye Yürütücüleri:

İnci UZUN, Y., Mimar, Ar. Gör.

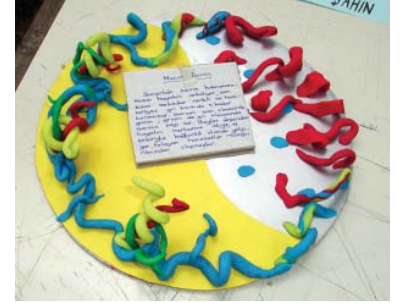
T. Didem Akyol, Y., Mimar, Ar. Gör.

Nezihat KÖŞKLÜK, Y., Mimar, Ar. Gör.

Mimarlık ve müzik ilk bakışta birbirlerinden oldukça farklı iki sanat dalı olarak düşünülebilir. Zaman boyutu içinde ele alındığında mimarlık ürünleri kütsel ifade, kullanıcı ve bileşen hareketleri ile ışık vb. gibi etkilerle görsel dinamizm kazanmakla birlikte doğaları gereği sabit ve sürekli kabul edilebilirler. Müzik ise ses ve zaman aralıkları ile şekillenen, işitme duyusuna yönelik, görünür görsel etkisi olmayan ancak görsel sanatları tamamlayıcı bir unsur olarak kullanılmaktadır. Müzik mimarlığın aksine zaman içinde sürekliliğe sahip değildir an içinde hissedilir, sürekli değildir. Ancak ritim, tekrar, uyum, modül, kompozisyon, oran gibi ilkeler her iki alan için de ortak kavramlardır.

Bunun yanı sıra duyguların dışavurumu mimarlıkta görsel bir estetik kavramını oluştururken aynı duygular müzikte seslerin oluşturduğu bir bütünlüğe karşılık gelir. Benzer bir şekilde bir çok mimari akım ortaya çıktıkları dönemin popüler müziği ile benzer özellikler taşımaktadırlar. Buradan yola çıkılarak bir müzik parçasının elemanlarının kullanılarak bir mimari tasarım yapılabileceği sorusu akla gelmektedir.

“Mimarlık ve Müzik” adlı atölye çalışmasında da, müziğin ve bir müzik parçasından algılanan modül, oran, kompozisyon gibi teknik değerlerin yanı sıra duyguların da girdi oluşturduğu bir mimari tasarım ürününün nasıl olabileceğinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda birbirinden farklı temalar, ritim ve enstrümanlar içeren üç müzik parçası belirli sürelerle atölye grubuna dinletilmiş ve her bir öğrencinin her bir müzik parçası için ellerinde bulunan oyun hamuru ve çeşitli malzemeler ile birer tasarım ürünü oluşturmaları istenmiştir. Çalışma sonucunda, öğrenci grubunun çıkış noktası, büyük çoğunlukla müzik ve mimarlık arasındaki ritim, tekrar, modül, süreklilik veya müziğin grafik ifadesi, iniş çıkışları gibi teknik benzerliklerden çok, belki kullanılan malzemenin de elverişliliği nedeniyle müzik parçalarının uyandırdığı coşku, sükunet, acı, karmaşa, gibi soyut ve duygusal kavramlar üzerinden ya da kendilerince oluşturdukları düşsel öyküler üzerinden şekillenmiştir.

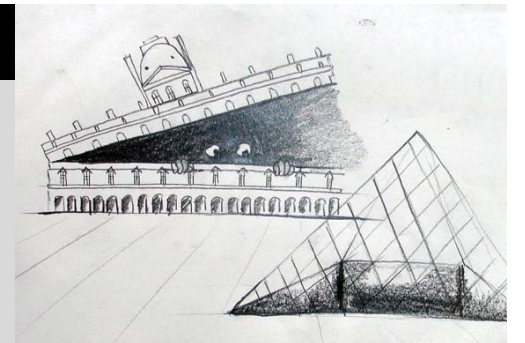
İlk parça, Brahms'ın Macar Dansı çeşitlemelerinden biri olan “5 no'lu sol minör Macar Dansı”nda, önce çok yavaş hüzünlü bir bölümle başlamakta, hızlı, dinamik ve hareketli bir şekilde devam etmektedir. Öğrenciler tarafından bu iki karşıtlık arasındaki akıcılık ve süreklilik simgelemeye çalışılmış; ilk bölüm hüznle, ikinci bölüm mutlulukla bağdaştırılmıştır. Chemical Brothers'a ait, türü “trash metal” olarak nitelendirilen “Setting Sun” adlı ikinci parça sert, köşeli hatlara sahip, rahatsız edici bir melodinin tekrarıyla oluşmaktadır. Öğrenciler bu parçadan kaos, isyan, sıkıntı gibi duyguların yanı sıra hız duygusu ve dinamizm gibi çıkarsamalar yapmışlardır. Morena Caraphicho tarafından seslendirilen “Chilli-Tic-tic-Tac” adlı 3. parça son derece hareketli bir ezgidir. Öğrenciler parçadan tekrar, ritim, modül gibi kavramları hissetmişler, bunları renklilik, mutluluk, çeşitlilik gibi duygularla birleştirerek tasarıma dönüştürmüşlerdir.

Karikatölye: Karikatür Atölyesi

Atölye Yürütücüsü: Deniz DOKGÖZ

Y., Mimar, Ar. Gör.

Ortak Özneleri Çizgi Olan İki Dalın Kesişimi... Karikatür ve Mimarlık...

Tarih boyunca bir çok tasarımcının-mimarın mimarlık tarihinde önemli kırılma noktaları oluşturan yapıları vardır. Bu yapıların mevcut bulundukları dönem içerisinde oluşturulma süreçleri, mimarın izlediği yöntem, oluşturduğu tarz ve sonuç ürün mimari eleştirilerin bir öznesi olmuştur. Karikatölye çalışmasında ise mimarlık tarihinde önemli yerleri olan mimarlar ve onların yapılarının eleştirisinde, mimari eleştiri yöntemi yerine temelinde muhaliflik olan, olumsuzluğun ötesinde çelişkiyi vurgulayan kısaca aklın eleştiri tavrını çizgi ile somutlaştıran bir eleştiri biçimi yani karikatür kullanılmıştır.

Çalışmada öncelikle 12 adet mimar(lar), yapıları, benimsediği tarz, içerdiği dönem ve yapının temel özelliklerini içeren sayfalar hazırlandı. Bunlar Andrea Palladio / Villa Rotonda, Le Corbusier / Rochamp Şapeli, Eric Mendelsohn / Einstein Kulesi, Philip Johnson / AT&T Binası ve Kendi Evi, Robert Venturi / Cephe Etüdları, Ricardo Bofill / Abraxas Sarayı, Mies Van Der Rohe / Almany Pavyonu, I.M. Pei / Louvre Müzesi, Norman Foster / Swiss Re, Frank Lloyd Wright / Şelale Evi, Theo Van Doesburg, Cor Van Eesteren / Villa, Coop Himmelblau / Eskizler idi. Hazırlanan bu sayfalar katılımcılar Eren Okar, Serdar Uslubaş, Funda Baltacı, Derya Taşkın, Anıl Burhanoglu, Gazal Erten, Fatma Gül Köksal, Filiz Şahin, Banur Kaynar'a verildi. Burada istenilen katılımcıların mimar- yapı- tarz gibi verileri yapacakları okumalar ile eleştirilerini kağıda karikatür yolu ile dökmeleri idi. Ortaya çıkan ürünler karikatür yolu ile yapılan eleştirinin kapsamı hakkında önemli fikirler vermektedir.

“Tasarlanmış Şiir” Atölyesi

Atölye Yürütücüsü: Ahmet KÜÇÜK

Y., Mimar, Ar. Gör.

Size verilmiş olan şiirlerde kimi zaman bir obje, kimi zaman bir mekan, kimi zaman da bir coğrafya tanımlanmaktadır. Bazı durumlarda da sizlerin bulduğu bir keşif olabilir bu. Sizden beklenen, tanımlanan nesnel veya nesnel olmayan öğelerin yazı boyutundan çıkarılıp, çizgi boyutuna taşınmasıdır. Öncelikle verilen şiirlerin şairlerinin kim olduğunu bulmanız gerekecektir. Asıl önemli nokta ise, şiirlerde anlatılan öğelerin insan ögesi ile nasıl ilişkilendirildiğini sağlamanız olacaktır.

Böylelikle, grafik anlatımların, şiirdeki anlamın açığa çıkarılmasında bir anlam keşfedici ve dönüştürücü gücünün olup olmadığı konusu tartışılabilir. Dilerseniz çizgi yerine yazılı anlatımı seçebilirsiniz. Grafik anlatımlar, eskiz ve diğer ifade araçları serbest bırakılmıştır.

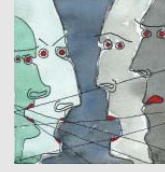
Anlatım Alanınız: (dilerseniz daha fazla kağıt kullanabilirsiniz)

Salt Anlam: (tek kelime ile ifade ediniz)

.....

Böyle başlamıştık atölyeye. Şairler arasında Küçük İskender, Akgün Akova, Barış Pirhasan, İlhan Berk, Edip Cansever, Cengiz Bektaş gibi şairler vardı. 10 katılımcı (atölye 10 katılımcı ile sınırlandırılmıştı), 2 misafirle atölye çalışmamızı yürüttük. Şiirleri defalarca okuduk. Okudukça baştaki amaca uygun aramalar yapılmaya da başlanmıştı. Sonradan şairlerden bazılarının mesleklerinden bahsetmeye başladık. Çünkü onlardan bazısı mimar, sinemacı, öğretmen, serbest meslek sahibi veya tıp eğitimi almış şairlerdi. Elbette bu seçimler tesadüfi değildi. Bunu duymak katılımcıları biraz daha heyecanlandırdı. Şairin kim olduğunu ve anlam aramalarını daha dikkatli ve istekli yapmaya başlamışlardı. Bu ipucu aynı zamanda şairlerin kim olduklarını bulmalarına da yardımcı oluyordu.

Bir süre sonra katılımcıları grafik anlatımlar için kendileriyle yalnız bıraktık. Sonuç çok şaşırtıcı olmuştu. Yapılan grafik anlatımlarda şiirin çizgi yardımıyla anlatılabileceği / anlaşılabilmesi ortaya çıkıyordu. Sonuçlar açısından değerli bir eylem oldu bu. Yani çizgilerin okunması aşamasında katılımcıların katkısı, şiir okumalarındaki anlam arayışına olan katkılarından çok daha fazlaydı. “Bence şöyle”, “Bence böyle” gibi yorumlar fazlaştı. Mimar adayları olan katılımcılarımız anlamı geliştirecek önerilerde bulunuyordu. Başkalarına ait grafik anlatımlara ilgi duyuyorlar, kendi önerilerini de söylüyorlardı. Bu benim açımdan önem taşıyordu. Çünkü atölye amacına ulaşmıştı. Şiirdeki bireysel okuma ve anlam arama eylemini, atölye ortamında, tartışma boyutuna çizgi yardımıyla taşıyabildik. Mimar olarak, en önemli ifade araçlarımızı, kendi mesleğimizin dışındaki bir alanda kullanabildik. Atölye çalışmamızı değerli ve kaliteli bir zaman dilimine dönüştürebildik. Daha da önemlisi mimarlığın kollarının ne kadar çok açılabilceğini gördük ve gösterdik.

Perdeler
Perdeler çekiliyor
Buluştuğumuzda
Böylece dünya
Mahcup yüzünü
Gizliyor bizden
İki fincan çay
Aydınlatıyor odayı
Oda gövdelerimizi
Gövdelerimiz
Tüm gizli bulaşmaları..
Barış Pirhasan
Beni Kimseler Senin Gibi Sevmedi
Bağırıyordum yirmi yıl
Sarhoştun
Kapı önündeydim
Yüzümün bir yanı
tüm alnım
Dayalıydı cama
Bir de avuç içlerim
Japon çiçekleri kırmızı
Bir de diken
Kapı önlerindeydim
Merdivenleri çıkıyordun
Bütün kapılarının dışındaydım hep
Böyleydi elimde değildi biliyordun
Yamalı bohçamı dürdüm
Çekip gittim
Sen cama uzatıp parmağını gece yarısı

Bir şeyleri yazdın
Ama senden olmalıydı olacak çocuklarım
Beni kimseler senin gibi sevmedi ki
Ne öğrendimse sevgi yoluna senden
öğrendim
Çocuktum büyüdüm

Cengiz Bektaş

Atölye Gazbeton

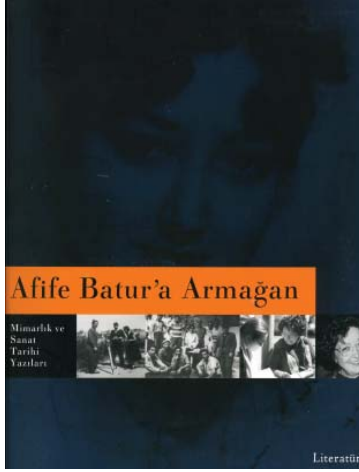
Atölye Yürütücüleri:

Çingir Salman, Taner Berber, Saner Belli, Ali Haydar Pekdemir

Mimarlık Bölümü, 4.sınıf öğrencileri

AKG Gazbeton firması ve Mimarlar Odası İzmir Şubesi desteği ile gerçekleştirilen bu atölyede; 24 öğrencinin katıldığı çalışmada önce yapılacak eserlerin sergilenmesi için mekan seçildi ve eskiz çalışmaları yapıldı. Mekanın adını “AKG Gazbeton Köşesi” koyan öğrenciler daha sonra yapılacak 2 duvar ve 20 tekil eseri tasarlayıp, uyguladılar. Tema kapsamında düşünüp, tartışılan konsept üzerinden yapılan eserler, öğrenciler tarafından sunuldu ve serginin açılışı yapıldı.

Afife Batur'a Armağan

Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları

Yayın Komitesi: Günkut Akın, Nur Akın, Ayla Ödekan

343 s., 23x28 cm., renkli,

Literatür Yayıncılık - İstanbul / Şubat 2005,

ISBN 975-04-0306-1

Az bulunur verimlilikte bir bilim insanı olan Prof. Dr. Afife Batur'un mimarlık tarihi uğraşına yaptığı katkılara bir teşekkür niteliği taşıyan armağan kitabı, bir bölümü daha önce onun öğrencisi olmuş meslektaşları tarafından kaleme alınmış otuzun üzerinde yazıdan oluşuyor.

Önsözünü Doğan Kuban'ın yazdığı kitap Günkut Akın'ın "Afife Batur, Kısa bir Dönem Portresi" metni ve Aygül Ağır'ın derlediği "Afife Batur'un Kısa Özgeçmişi" ile başlıyor. Sonrasında ise aralarında Uğur Tanyeli, Stefanos Yerasimos, Zeynep Ahunbay, M. Baha Tanman, Ayda Arel, Edhem Eldem, Jale Necdet Erzen'in de bulunduğu, mimarlık ve sanat tarihi üzerinde yetkin uzmanların kendi alanlarında kaleme aldıkları makaleler ile sürüyor.

Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması

Emre Madran • Nimet Özgönül

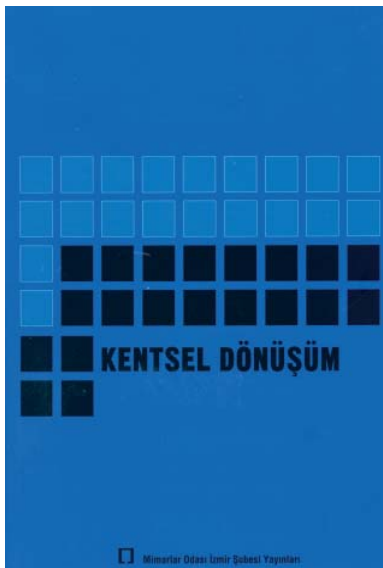
189 s., 19.5x27.5 cm.

Mimarlar Odası Yayını - Ankara / Şubat 2005,

ISBN 975-395-827-7

"Kitap, koruma ile ilgili konulan, ilk ve temel bilgileri toplu olarak vermeyi ve bir başvuru belgesi olmayı amaçlamaktadır. Ele alınan konu başlıkları arasında kültürel ve doğal varlıkların tanımları, türleri ve bu varlıkların sorunları; korunma nedenleri-korumayla ilgili uluslararası ve ulusal yasal düzenlemeler; korumanın finansmanındaki ilkeler ve kaynaklar; korumayla ilgili ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar; koruma uygulamalarındaki süreç; kültür varlıklarının çağdaş yaşamda değerlendirilmesi ve koruma/planlama ilişkileri bulunmaktadır. Bu konular yurtiçi ve yurtdışı örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Koruma alanında başvurulacak temel kaynaklar ve ülkemizde yürürlükte bulunan yasal düzenlemeler dizini kitabın sonunda yer almaktadır."

Kentsel Dönüşüm Toplantıları

Yayına Hazırlayan:

Nilüfer Çınarlı

106 s., 16.5x24.0 cm., SB.,

Mimarlar Odası

İzmir Şubesi Yayını,

İzmir / Mart 2005,

ISBN 975-395-841-2

Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin Konak Belediyesi, Şehir Planları Odası birlikteliğinde gerçekleştirdiği toplantıların bant çözümünü içeren kitap, çok önemsenen, kentlerin sağlıklılaştırılmasında önemli bir aks olarak görülen "kentsel dönüşüm" tartışmalarına bir katkı sunmayı amaçlıyor.

Kitap, toplantılara konuşmacı olarak katılan; Tamer Başbuğ, Emel Göksu, Sezai Göksu, Baran İdil, Tuncay Karaçorlu, Emel Kayın, Yıldırım Oral, Hasan Topal, Muzaffer Tunçağ ve Hayat Zengin Ünverdi'nin kentsel dönüşüm konusundaki görüşlerini içeriyor

Ayrıca kitabın sonunda Baran İdil'in toplantıların ardından kaleme aldığı "Kentsel Dönüşüm Tartışmaları Ardından... İzmir Ümit Veriyor" başlıklı bir değerlendirme yazısı da yer alıyor.

Bu konudaki süregiden toplantıların bant çözümlerinin önümüzdeki günlerde yayına hazırlanması öngörülmüyor.

EGEMİMARLIK

SEV İLKÖĞRETİM OKULU
IŞIKKENT EĞİTİM YERLEŞKESİ